

Tipologija kasnobrončanodobne keramike s lokaliteta Crkvišće-Bukovlje

---

Babeli, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:623593>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

Filozofski fakultet

Odsjek za arheologiju

DIPLOMSKI RAD

**Tipologija kasnobrončanodobne keramike s lokaliteta
Crkvišće Bukovlje**

Marko Babeli

Mentor: dr. sc. Janja Mavrović Mokos

Zagreb, 2021.

Zahvale

Pisanje ovoga rada bilo je dugotrajan i vrlo poučan proces, te smatram da sam obradom i prezentacijom materijala, za koje se nadam da će biti korisni stručnoj zajednici, mnogo naučio. Naravno, ono ne bi bilo moguće bez silne pomoći koju sam imao pa se ovim putem na istoj želim i zahvaliti. Prvenstveno zahvaljujem svojoj mentorici dr. sc. Janji Mavrović Mokos, koja me vodila kroz čitav proces izrade tipologije i ovoga rada s uvijek dobrodošlim savjetima, smjernicama, literaturom i stručnom pomoći. Nadalje, zahvaljujem dr. sc. Ani Azinović Bebek na dobivenom arheološkom materijalu za obradu, svim silnim informacijama i podacima vezanim uz ovaj lokalitet te na ukazanom povjerenju i vjeri u mene. Veliku zahvalu zaslužuje i ekipa iz Kožarske 5: David Bergant, Lea Čataj, Mihael Golubić, Ivana Hirschler Marić, Andrej Janeš, Marijana Krmpotić i Petar Sekulić, koji su bili uz mene tijekom cijelog studija i izrade ovoga rada, pružajući mi stručne savjete, literaturu, restauracije nalaza, veliku pomoć u selekciji materijala i crtanju istoga. Zahvaljujem svim kolegama i prijateljima koji su mi bili kritička podrška i potpora tijekom pisanja ovoga rada. Na strpljenju, podršci i pomoći posebno zahvaljujem svojoj djevojci Aniti, a veliku zahvalu zaslužuje i moja obitelj - otac Mario, majka Gordana i brat Tomislav koji su mi bili konstantna potpora ne samo tijekom školovanja, već i kada je god to bilo potrebno.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Geografski položaj i kontekst lokaliteta Crkvišće Bukovlje	5
3. Povijest istraživanja	7
4. Kontekst nalaza.....	9
4.1. Zatvorene cjeline	10
4.2. Miješani slojevi	12
5. Tipologija.....	14
5.1. Metodologija rada.....	14
5.2. Tipološka klasifikacija keramičkog materijala.....	15
5.3. Tipološka klasifikacija ukrasa	25
5.4. Analogije i kronologija.....	31
Lonci.....	31
Zdjele.....	39
Šalice	50
Dna	51
Ručke i drške.....	51
Ostalo.....	53
6. Analiza radiokarbonskom metodom datiranja	56
7. Zaključna razmatranja.....	60
8. Bibliografija	65
9. Popis priloga	71
10. Katalog	72
11. Table.....	95

Uvod

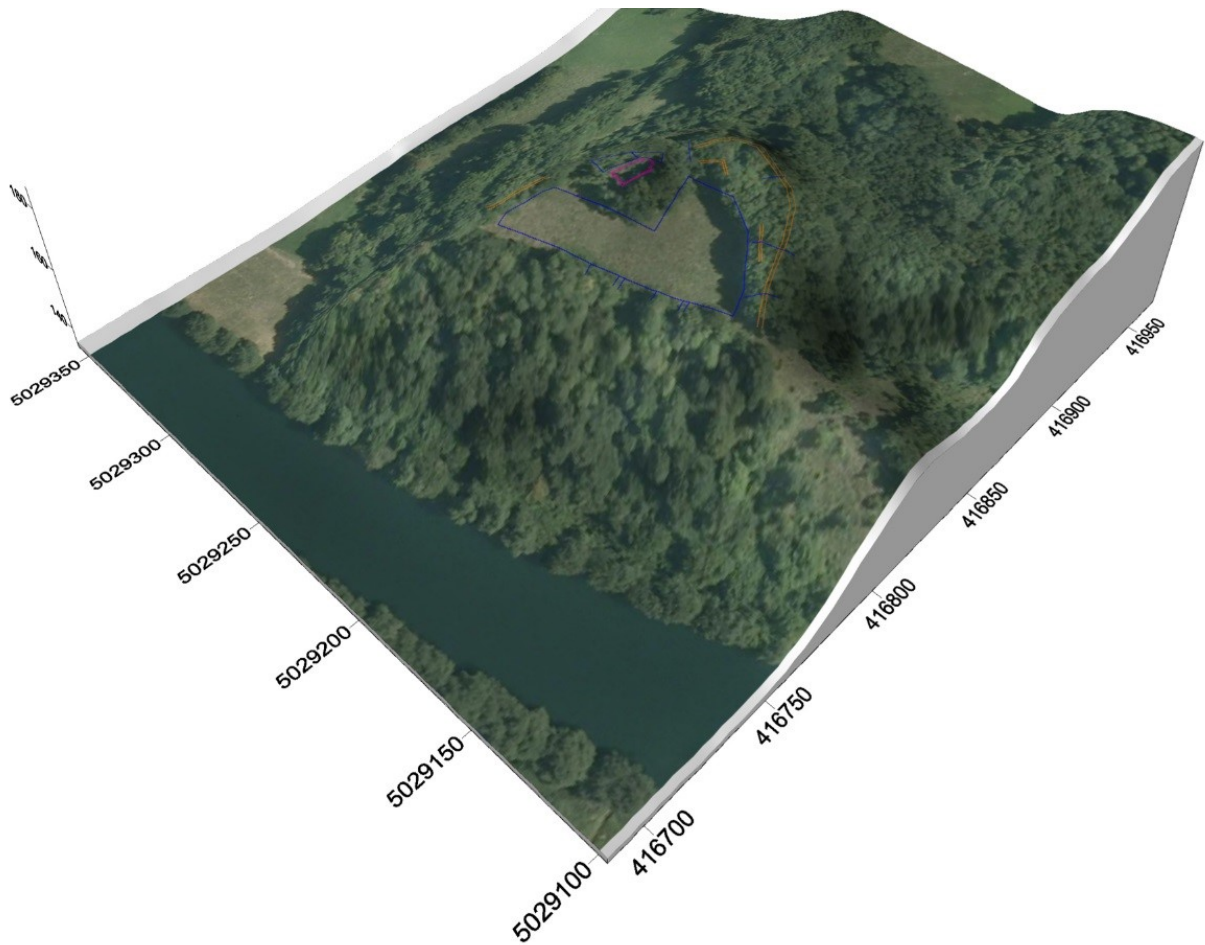
Arheološki lokalitet Crkvišće Bukovlje nalazi se u naselju Gornje Bukovlje, u općini Generalski Stol koja je u sastavu Karlovačke županije. Lokalitet je značajan zbog sustavno istraživane kasnoantičke utvrde i crkve smještene na najvišem dijelu platoa ovog strateškog položaja uz rijeku Mrežnicu (Azinović Bebek i sur 2019, 4). Dok su ova sustavna istraživanja od velikog značaja za razdoblje kasne antike na području sjeverozapadne Hrvatske, predmet ovoga rada bit će vezan uz manje poznatu prapovijesnu gradinu na istom položaju. Godine 2010. djelatnici Instituta za arheologiju probnim su istraživanjima utvrdili postojanje eneolitičke, brončanodobne i željeznodobne keramike na ovom lokalitetu (Karavanić, Kudelić 2011b, 328-329), što su kasnijim istraživanjima potvrdili te proširili djelatnici Hrvatskog restauratorskog zavoda u vidu otkrivenih objekata i raznih slojeva iz tog vremena (Azinović Bebek i sur 2019). Ovdje obrađeni keramički nalazi, odnosno posude, vezani su uz kasno brončano doba (1300. - 800. god. pr. Kr.) koje je na području srednje Europe, a samim time i sjeverozapadne Hrvatske, obilježeno kulturom polja sa žarama (Ložnjak Dizdar i sur 2017, 71) te za početak starijeg željeznog doba (800. - 300. god. pr. Kr.) i pojavu Basarabi stila, odnosno njegovih imitacija na ovom području (Balen-Letunić i sur 2004, 20-28). Zbog većinski poremećenih slojeva iz spomenutih razdoblja (što nivelacijom u antičko doba, što recentnijom obradom zemlje) (Azinović Bebek i sur 2016, 25; Azinović Bebek i sur 2019, 32), onemogućena je interpretacija s jasnim kontekstom nalaza pa će cilj ovoga rada biti tipološka odredba keramičkog materijala iz spomenutih razdoblja te usporedba istih s tipološki sličnim materijalom s područja Hrvatske i susjednih zemalja. Keramički nalazi iz razdoblja kasnog brončanog i početka starijeg željeznog doba s lokaliteta Crkvišće Bukovlje (arheološka istraživanja od 2013. do 2017.) dosad su spominjani samo u preglednim izvještajima, stoga će izbor dijagnostičkih ulomaka (dno, rub, ukras, ručka) u ovome radu biti opisan i prikazan crtežima s ciljem i u želji da se ovo arheološko razdoblje na Crkvišću Bukovlju predstavi znanstvenoj zajednici, ali i široj javnosti.

Geografski položaj i kontekst lokaliteta Crkvišće Bukovlje

Lokalitet Crkvišće Bukovlje nalazi se na zavoju rijeke Mrežnice na prirodno zaštićenoj uzvisini, odnosno platou u obliku nepravilnog trokuta površine oko 0,34 ha (zapadne stranice oko 110 metara, sjeveroistočne oko 80 metara te jugoistočne oko 85 metara). Teren se blago uzdiže prema sjeveru, sa zapadne strane omeđen je strmom padinom koja se spušta sve do rijeke Mrežnice, što mu pruža prirodnu zaštitu i otežava pristup platou sa spomenute strane. Sa sjeverne strane je plavna ravnica („Popovska luka“) s plodnom površinom (oko 3,3 ha) koja varira ovisno o vodostaju i uzvodnim sedrenim barijerama. Istočna strana je također slabije pristupačna zbog raznih stijena i draga, a teren se blago spušta (Slika 1, 2) (Azinović Bebek i sur 2019, 4). Crkvišće Bukovlje svojim geografskim položajem svrstavamo u prostor Hrvatskog Pokuplja, brdovit kraj obilježen brojnim vodenim tokovima, što ovo područje čini pogodnim za život i pridaje na strateškoj vrijednosti položaja (Čataj 2014, 59). Arheološki se ovaj lokalitet savršeno uklapa u trenutnu sliku istraženosti naselja gdje su gotovo bez iznimaka zabilježena samo visinska naselja uz ili u blizini rijeka (Drnić 2018, 1). U literaturi se nailazi na ideju o lokalnoj grupi (grupa Karlovac, grupa Kupa/Ozalj) (Drnić 2018, 3) na ovom prostoru što se trenutno iščitava iz nalaza vezanih uz grobne cjeline koji se mogu povezati s područjem Bele krajine i Dolenjskom, odnosno tamošnjom ljubljanskom grupom te Posavinom (Dobova, Velika Gorica) (Drnić 2018, 3; Ložnjak Dizdar 2010, 103). U širem kontekstu Crkvišće Bukovlje pripada prostoru sjeverne Hrvatske koji se u literaturi spominje kao jugoistočna granica ranije spomenute kulture polja sa žarama (Dizdar 2011, 12; Ložnjak Dizdar 2017, 103). Također, Pokuplje je smješteno na svojevrsnoj razmeđi triju velikih regija i utjecaja, jugoistočnoalpske, zapadnobalkanske i panonskopodunavske regije pa je samim time prostor Pokuplja važna komunikacijska točka u kojoj se sjedinjuju razni utjecaji (Drnić 2018, 19; Ložnjak Dizdar 2017, 111).

Slika 1: Položaj lokaliteta Crkvišće Bukovlje, izradio P. Sekulić (preuzeto iz Azinović Bebek, Sekulić 2019)

Slika 2: DMR platoa na kojem je lokalitet smješten, izradila tvrtka Gearh d.o.o (preuzeto iz Azinović Bebek, Sekulić 2019)

Povijest istraživanja

Odjel za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda (K. Zubčić) i konzervatorski odjel u Karlovcu (K. Raguž) indirektno su započeli istraživanja na ovom lokalitetu 2006. godine. Tada je provedeno rekognosciranje rijeka Mrežnice i Korane, prilikom čega je istražen dio toka rijeke Mrežnice neposredno ispod Crkvišća Bukovlja. Razlog rekognosciranja bila je blizina starog grada Zvečaja, bez znanja o značaju lokaliteta (Crkvišće Bukovlje) u neposrednoj blizini. Zbog nepreglednosti riječnog dna i loših uvjeta nisu zabilježeni nalazi koji bi se mogli dovesti u vezu s Crkvišćem Bukovljem (Zubčić 2006, 217-218). Djelatnici Instituta za arheologiju 2010. godine proveli su prva sondažna istraživanja i tada je lokalitet predstavljen pod imenom gradina - Crkvina, Bukovlje. Tada je, kako je već ranije spomenuto, utvrđeno postojanje prapovijesnih slojeva. Istražene su dvije sonde, sondom 2 utvrđen je presjek jugoistočnog zida gradine, a u sondi 1 pronađena je keramika pretpostavljene lasinjske kulture i manje količine brončanodobne keramike koju su autori smjestili u stupanj Ha B i prijelaz u stupanj Ha C. Od posebnih nalaza pronađeni su piramidalni utezi i pršljenci koji ukazuju na postojanje tkalačke djelatnosti (Karavanić, Kudelić 2011b, 83). Hrvatski restauratorski zavod je 2012. godine pod vodstvom Ane Azinović Bebek započeo zaštitna istraživanja te je tada lokalitet dobio današnje ime Crkvišće Bukovlje. Dio mještana ovaj položaj naziva Crkvišće, što je toponim koji održava sjećanje na određenu crkvu najčešće iz razdoblja prije hrvatsko-osmanskih ratova (Azinović Bebek i sur 2012, 3). U povijesnim je izvorima pronađen podatak koji R. Lopašić ovako prenosi u jednom tekstu: „*Dok je tako malo preostalo od starog grada Zvečaja, od stare župne crkve sv. Jurja u Grabrju, koju spominje arcidjakon Ivan g. 1334. a stajala je po pučkoj predaji naprotiv gradu preko Mriežnice, ima tek gromača kamenja na Grabriku, a spominje ju 'popovska luka' uz Mriežnicu.*“ (Lopašić 1895, 320) Iz navedenog možemo pretpostaviti da je nakupina kamenja („gromača“) na Grabriku upravo ostatak kasnoantičkih građevina na Crkvišću Bukovlju, no zbog učestalosti sličnih toponima ovo nije moguće nedvojbeno potvrditi (Fudurić 2020, 10-11). Godine 2012. fokus istraživanja bio je upravo na crkvi za koju se na temelju stilskih odrednica i analize radiokarbonskom metodom datiranja ispostavilo da je iz kasnoantičkog razdoblja, točnije prijelaza 5. na 6. stoljeće (Azinović Bebek i sur 2012, 30). Godine 2013. provedena su geofizička istraživanja kako bi se utvrdili povoljni položaji za postavljanje sonde. Potom je na položaju pretpostavljenih struktura istražena sonda dimenzija 7,5 x 7,5 m. Iako je prvih 30 cm sloja bilo uništeno poljoprivrednom djelatnošću, potvrđeno je naseljavanje od eneolitika do

recentnih razdoblja. Pronađeni su i prapovijesno vatrište te otpadna jama s nalazima iz eneolitičkog vremena. Također, utvrđeno je postojanje velike količine kućnog lijepa i 44 posebna nalaza koji uključuju utege, pršljene te kamene odbojke. Radiokarbonskom metodom datiranja analiziran je prvi uzorak ugljena kojim je potvrđena datacija utvrde u kasnu antiku odnosno 4./5. stoljeće dok je crkva datirana u 5./6. stoljeće. Drugi uzorak ugljena je analizom prikazao rezultat između 3530. i 3350. g. pr. Kr. (Azinović Bebek i sur 2013). Sljedeće godine istražen je zidani objekt koji je interpretiran kao smještaj za vojnu posadu, a prislonjen je na vanjski obrambeni zid. Uz mnogobrojnu vojnu opremu pronađena je keramika, ponovo iz svih vremenskih razdoblja evidentiranih na ovom lokalitetu te su dva uzorka datirana radiokarbonskom metodom čiji rezultati samo učvršćuju prethodnu interpretaciju (Azinović Bebek i sur 2014c, 307). Jedan od uzoraka je gar iz jame (SJ 62) koji ju smješta u 539.-381. g. pr. Kr. što nije čudno s obzirom na veću količinu stariježeljeznodobne keramike (Azinović Bebek i sur 2019, 9). Istraživanja 2015. godine započeta su otvaranjem dviju novih sonda (6, 7) i dovršavanjem radova u sondi 5 iz 2014. godine. U sondi 5 uglavnom je pronađena keramika iz razdoblja eneolitika, ali je ponovno zastupljena i keramika iz brončanog, željeznog i antičkog doba. Sonda 6 je otvorena kako bi se potvrdila stratigrafska situacija na položaju Gradišće, definirani su pretpostavljeni zidovi kule i zabilježeni su ulomci keramičkih posuda iz željeznog doba, ali i keramika lasinjske kulture te kasnoantička keramika. U sondi 7 definiran je stambeni objekt, vjerojatno iz antičkog vremena pa je tako zabilježena velika količina kasnoantičke keramike, vojne opreme, oružja te predmeta iz svakodnevice. Pronađeno je i četrdesetak primjeraka kasnoantičkog novca koji su potvrdili vremensku interpretaciju ovog položaja. Većinski dio pokretnih nalaza činila je prapovijesna keramika iz eneolitika, brončanog i željeznog doba uz manju količinu kasnosrednjovjekovne i novovjekovne keramike (14. - 17. st.). Naposljetku je pronađena i peć koja je na temelju uzorka ugljena i radiokarbonske metode smještena u razdoblje od 210. do 420. godine, dok je ugljen iz objekta iznad peći dao rezultat vremenskog okvira od polovine 6. do polovine 7. stoljeća (Azinović Bebek i sur 2015, 27; Azinović Bebek i sur 2019, 10). Nadalje, 2016. godine dovršena su istraživanja unutrašnjosti crkve i podignut je zaštitni krov kako bi se zaštitila od daljnjeg propadanja. Nastavak istraživanja uslijedio je dogodne kada je fokus bio na prostoru sjeveroistočno i zapadno od crkve. Tada je definiran narteks koji je izgrađen na zapečenoj glini za koju se pretpostavlja da je ostatak poda iz željeznog doba. Na položaju sjeveroistočno od crkve definirana su dva objekta, oba prislonjena na sjeverni obrambeni zid utvrde - jedan vjerojatno stambene, a drugi trenutno nepoznate namjene. Također, provedeno je konzerviranje sjevernog i dijela zapadnog zida (Azinović Bebek i sur 2017, 13; Azinović Bebek i sur 2019, 11-13). Istraživanja su

nastavljena narednih godina (2018. – 2021.), ali rezultati tih istraživanja neće biti navedeni jer ne ulaze u obim ovoga rada (za više informacija pogledati u Azinović Bebek i sur 2018; Azinović Bebek i sur 2019; Fudurić 2020).

Kontekst nalaza

Kontekst nalaza vrlo je bitna stavka u arheologiji jer upravo iz njega saznajemo najviše podataka i najvjernije tvorimo sliku ondašnjeg načina života - od raznih navika i potreba iz svakodnevice do običaja, tradicije, načina izražavanja, prepoznavanja i prezentiranja određene zajednice. Kako je ranije spomenuto, miješanje slojeva je na ovom lokalitetu dosta izraženo i nerijetko se određena stratigrafska jedinica sastoji od nalaza iz više razdoblja, a razlog tomu je intenzivna poljoprivredna djelatnost na platou, ali i razne nivelacije iz antičkog vremena (Azinović Bebek i sur 2016, 25; Azinović Bebek i sur 2019, 32). Rezultat spomenutih intruzija unutar arheoloških slojeva je nepostojanje zatvorenih cjelina s isključivo brončanodobnim materijalom. Unatoč tomu, uz miješane slojeve, evidentirana je određena količina kontekstualno jasnih i neporemećenih stratigrafskih jedinica čiji je materijal obrađen u ovom radu. U ovome ću radu stoga izdvojiti slojeve koje možemo okarakterizirati kao zatvorene cjeline s jasnim kontekstom ili one koji sadrže isključivo vremenski homogen materijal bez ispremiješanih ulomaka iz raznih razdoblja, a potom ću opisati i slojeve s miješanim nalazima. Radi jednostavnosti i tečnosti rada pojam stratigrafska jedinica će se nadalje obilježavati kraticom „SJ“, dok će znakovi „-“ i „/“ u nazivima stratigrafskih jedinica označavati da nije bilo moguće sa stopostotnom sigurnošću odrediti pripadnost samo jednom sloju ili je sam nalaz s kontaktnog područja između slojeva.

Zatvorene cjeline

Prilikom istraživanja 2014. godine otkriven je objekt definiran kao smještaj za vojnu posadu. Uza zid (SJ 52) spomenutog objekta nalazi se SJ 62 definiran kao jama, odnosno zapuna jame. Sloj SJ 62 opisan je kao rahla crna zemlja s nalazima iz razdoblja mlađe faze starijeg željeznog doba koja se spaja sa SJ-om 64 (tamna crna zemlja) koji je definiran kao kanal u kojem spomenuta jama završava. Iz SJ-a 62 uzet je uzorak gara i rezultati dobiveni radiokarbonskom analizom, od 539. g. pr. Kr. do 381. g. pr. Kr., potvrđuju interpretaciju ovog SJ-a kao stariježeljeznodobnog (Azinović Bebek i sur 2014, 22). Zbog proksimalnosti i povezanosti ovih dvaju slojeva (SJ62 i SJ64) u dokumentaciji su se nalazi vodili pod SJ 62-64 označavajući tako da se navedeni nalazi ne mogu sa sigurnošću opredijeliti za samo jedan sloj. Iz SJ 62-64 izdvojeno je dvanaest ulomaka keramike koji su obrađeni u ovom radu i to su većinom rubovi lonaca, nekoliko ukrašenih ulomaka te nekoliko zdjela. Godine 2015. SJ 64 definiran je kao jedini sloj te godine s nalazima isključivo iz starijeg željeznog doba (Azinović Bebek i sur 2015, 17) pa su tako izdvojena tri ulomka iz tog sloja, jedno dno te fragment lonca i zdjele. SJ 62 se, kao što je navedeno, spaja sa SJ-om 64 koji je 2015. godine definiran kao svojevrsna intervencija unutar prapovijesnog sloja u antičkom vremenu, tj. nivelacija terena (Azinović Bebek i sur 2015, 71), što objašnjava i uvođenja nalaza iz ovih slojeva zajedno. Slična je situacija i sa slojem SJ 59/62, no zbog prirode sloja SJ 59 koji je definiran kao zemlja oko urušenja (SJ 57), crno-smeđe boje s prapovijesnim i kasnoantičkim nalazima, ali pretežno kasnoantički sloj (Azinović Bebek i sur 2015, 59; 73), zaključujemo da je SJ 59/62 kontekstualno manje precizan nego SJ 62-64. Iz SJ-a 59/62 izdvojeno je pet ulomaka, četiri ulomaka lonaca uključujući jedno dno te jedan ulomak zdjele. U sondi 6 iz 2015. godine otkriven je dio pretpostavljene prapovijesne kuće (SJ 73) na samom istočnom kraju sonde i prema keramičkim nalazima vremenski je smještena u starije željezno doba (Azinović Bebek i sur 2015, 19; 74). Iz SJ-a 73 izdvojena je jedna šalica te jedna manja zdjela/šalica. Čitavom dužinom sonde 6 vidljiva je određena vrsta nivelacije i prilagođavanja terena geomorfološkim značajkama pa se tako i SJ 78 definira kao svojevrsna nivelacija odnosno zapuna između kamena živca. Ova zapuna je opisana kao utabana smeđa zemlja, a sadrži lijep i keramiku iz kasnog brončanog i starijeg željeznog doba (Azinović Bebek i sur 2015, 19; 74). Iz ovog sloja izdvojena su dva ulomka (pretpostavljene zdjele). Iste godine otkriven je i SJ 88, definiran kao podnica od posušenog lijepa sa zapečenim ulomcima keramike iz kasnog brončanog i starijeg

željeznog doba. Ovaj sloj se nalazi u neposrednoj blizini ognjišta (SJ 87) za koje se uspostavilo da leži na SJ-u 88 (Azinović Bebek i sur 2015, 20; 74). Iz ovog sloja izdvojena su tri ulomka zdjela i jedna ručka. Sljedeći SJ, zadnji iz 2015. godine, je zatvorena cjelina, odnosno jama. Radi se o SJ-u 112 koji je definiran kao velika otpadna jama s materijalom isključivo iz starijeg željeznog doba i to mahom gorena keramika (do 80 %). Jama je smještena ispod spoja zidova SJ-a 76 i SJ-a 83 te je očigledno predstavljala prepreku u kasnijoj izgradnji zida, čemu u korist govori i činjenica da je vrh jame pokriven kamenjem te potom utabanom žutom glinom (Azinović Bebek i sur 2015, 32; 75). Iz ove zatvorene cjeline izdvojen je jedan ulomak zdjele manjih dimenzija, a jama je sadržavala još dva ukrašena ulomka. Slojevi SJ 165 i SJ 166 su evidentirani u kampanji iz 2016. godine u sondi 8 uz sjeverni zid crkve. Spomenuti slojevi su definirani kao smeđi masni sloj gline u kojem je SJ 166 neznatno svjetliji sa žutom i crvenom nijansom, a SJ 165 sa sivkastom nijansom (Azinović Bebek i sur 2016, 24; 57). Izdvojena su dva ulomka iz SJ-a 165 te jedan iz SJ-a 166. Na sredini sjevernog zida utvrđen je SJ 159, a opisan je kao žuto-siva ispuna konzistencije pijeska te bi se mogla definirati kao jama (Azinović Bebek i sur 2016, 23; 56). Iz SJ-a 159 izdvojena su tri ulomka zdjela. U 2017. godini u S10 je otkrivena prapovijesna kuća pripisana halštatskom razdoblju. Na južnoj i istočnoj strani poda spomenute kuće definiran je kanal SJ 212 s tvrdom ispunom od nabijene šarene gline sa sitnim primjesama. Sam kanal je dubok između 0,2 i 0,5 m i širok otprilike 1 m. Nalazi iz ovog kanala su pripisani starijem željeznom dobu (Azinović Bebek i sur 2017, 30; 72). Izdvojena su dva ulomka keramike uz koje je ovaj kanal sadržavao i jedno omfalos dno, jednu loptastu šalicu, dva ulomka neukrašenih plitkih zdjela, jedan manji ukrašeni ulomak (žlijebljenje) te jednu glomaznu trakastu ručku sa žlijebljenim ukrasom i jednu manju plastično izvučenu dršku. Posljednji sloj koji je homogenog sastava i sadrži isključivo halštatski materijal je SJ-a 213 iz 2017. godine, evidentiran u sondi 9 u istočnom dijelu objekta 3, opisan kao tvrda zemlja smeđe-crvene boje s primjesama lijepa (Azinović Bebek i sur 2017, 27; 35; 72). Iz ovog sloja izdvojena su dva ulomka zdjela.

Miješani slojevi

Kako i kod većine arheoloških lokaliteta tako i kod Crkvišća Bukovlja SJ 1 predstavlja humusni sloj. Ovaj sloj podrazumijeva zemlju pomiješanu s raznim travama, korovom, korijenjem, kamenjem, ali i arheološkim nalazima. Tako je u SJ-u 1 evidentiran keramički materijal iz svih prisutnih razdoblja na ovom lokalitetu (Azinović Bebek i sur 2014, 12; 64). Kako je ovo ujedno i sloj s najvećim varijetetom nalaza, pa samim time i tipova posuda, za tipološku analizu ovdje su izdvojena devedeset i tri ulomka (2013. i 2014.g) i sedamnaest ulomaka (2015. g.). Sloj SJ 1/55 je kontakt između humusnog sloja i SJ-a 55 koji označava zid na rubu platoa dužine 8,24 m i smjera S-J (Azinović Bebek i sur 2014, 14; 64). Iz ovog sloja izdvojena su tri ulomka lonaca te jedan ulomak zdjele. Slijedi sloj SJ 2-9 koji je kombinacija SJ-a 2, odnosno šute i urušenja, te SJ-a 9 koji je opisan kao smeđa zemlja s velikom količinom prapovijesne keramike i podosta kasnoantičkih ulomaka. Od prapovijesnih ulomaka većinu čini gorenja keramika iz halštatskog vremena te vrlo malo ulomaka lasinjske kulture (Azinović Bebek i sur 2016, 22; 56; Azinović Bebek i sur 2017, 26; 71). Izdvojena su dva ulomka, ulomak zdjele i jedan ukrašen ulomak nedefiniranog oblika. Sloj SJ 9 zabilježen je tijekom više sezona te su iz njega izdvojena ukupno dvadeset i dva ulomka raznih tipova – sedamnaest 2013. i 2014., četiri 2016. i jedan 2017. godine. Zabilježeno je i miješanje slojeva sa SJ-om 9 pa tako iz 2016. godine imamo i ranije spomenuti SJ 2-9 te SJ 9/158 gdje je SJ 158 opisan kao žuto-smeđa masna zemlja s malom količinom nalaza, a stratigrafski ispod SJ-a 9 (Azinović Bebek i sur 2016, 22; 56). Iz SJ-a 9/158 izdvojen je jedan ulomak šalice/manje zdjele. Sloj SJ 20 je definiran u kampanji 2013. godine i opisan je kao vatrište u sjeverozapadnom dijelu sonde 1 (Azinović Bebek i sur 2013, 41). Iz SJ-a 20 izdvojena su četiri ulomka lonca te dva ulomka zdjela. U slučaju SJ-a 34/35 radi se o jami i njenoj zapuni koja je tamnosmeđe boje. Pronađena je velika količina kućnog lijepa, uglavnom eneolitički materijal, ali i manja količina životinjskih kostiju i odbojaka (Azinović Bebek i sur 2013, 15; 23; 41). Ovdje je izdvojen jedan ulomak lonca. Odmah nakon skidanja humusa u sondi iz 2014. godine otkriven je SJ 54. Sloj se nalazi s vanjske, istočne strane zida (SJ 53) i definiran je kao prapovijesna podnica načinjena od lijepa te nije dalje istraživana (Azinović Bebek i sur 2014, 18; 64). Izdvojena su dva ulomka lonaca, koja su oba sekundarno gorjela. Slijede dva sloja SJ 54/59 i SJ 62-54 koji su kombinacija slojeva. U SJ-u 54/59, broj 59 označava sloj crno-smeđe zemlje oko urušenja (SJ57) i sadrži miješane prapovijesne i kasnoantičke nalaze. Iz SJ-a 54/59 izdvojena su tri ulomka, dva ulomka lonaca te jedan manje zdjele ili šalice. Spomenuti SJ 62-54 je kombinacija ranije opisanih

slojeva SJ-a 62, kao zapuna jame i SJ-a 54 kao pretpostavljena prapovijesna podnica (Azinović Bebek i sur 2014, 14; 64). Ovdje je izdvojen jedan ulomak lonca. Također, jedan je ulomak izdvojen iz prethodno spomenutog SJ-a 55, odnosno zida na zapadnom rubu platoa. Izdvojena su dva ulomka zdjela iz kontaktnog sloja SJ-a 57/59 gdje SJ 57 označava urušenje, a SJ 59 zemlju oko urušenja. Sloj SJ 59 je kopan tijekom više sezona pa se 2014. godine definira kao pretežno antički sloj, a 2015. se zamjećuje promjena u omjerima gdje sada dominiraju ulomci iz mlađe faze starijeg željeznog doba (Azinović Bebek i sur 2014,12-13; Azinović Bebek i sur 2015, 18). Iz 2014. godine izdvojeno je 47 ulomaka, a iz 2015. godine 8. Sljedeći sloj, SJ 61, je smeđa masna zemlja s vrlo malo nalaza, a interpretira se kao prapovijesni kulturni sloj (Azinović Bebek i sur 2015, 14; 73). Ovdje je izdvojen jedan ulomak široke trakaste ručke. Unutar SJ-a 61 zabilježena je nešto tamnija nakupina zemlje (SJ 65) s pretpostavljene dvije razbijene posude (Azinović Bebek i sur 2014, 64). Iz SJ-a 65 izdvojen je jedan ulomak lonca. U sondi 6 iz 2015. godine definiran je SJ 74, jako žuta glina s prapovijesnim nalazima. Većinom su to nalazi iz starijeg željeznog doba, ali prisutne su i lasinjska i kasnoantička slikana keramika (Azinović Bebek i sur 2015, 16; 74). Izdvojene su dvije zdjele iz ovog sloja koje su kasnije restaurirane. U sondi 7 definirano je još jedno urušenje, SJ 81, koje se nalazi sa sjeverne strane zida SJ-a 76. Dok je SJ 80, urušenje s južne strane zida SJ-a 76, neistraženo, SJ 81 je istražen u potpunosti i evidentirani su keramički ulomci iz eneolitika, starijeg željeznog doba i kasne antike. Od keramike ovdje dominira ona iz starijeg željeznog doba i nerijetko je sekundarno gorena (Azinović Bebek i sur 2015, 24-25; 74). Izdvojena su tri ulomka iz SJ-a 8 koji pripadaju jednoj šalici, jednoj zdjeli i jednome loncu. Sloj SJ 100 je definiran u sondi 7 isključivo s vanjske strane zidova SJ-a 76 i SJ-a 83, a opisan je kao svjetlosmeđa masna zemlja. Ovaj sloj, uz kasnoantički materijal, sadrži manju količinu keramike lasinjske kulture i keramike starijeg željeznog doba (Azinović Bebek i sur 2015, 32; 74). Izdvojena su četiri ulomka, dva ukrašena i tipom nedefinirana te jedan ulomak amfore i jedan ulomak zdjele. Sljedeći sloj, SJ 104 je vrlo sličan sloju SJ-u 100 i opisan je kao smeđa zemlja, a nalazi se s unutarnje strane zidova odnosno unutar gabarita kuće te postoji mogućnost kako se radi o jednom te istom sloju diferenciranom gabaritima kuće. Unutar SJ-a 104 pronađena je većinom stariježeljeznodobna keramika, ponajviše gorena, ali i manja količina keramike lasinjske kulture i kasnoantičkih lonaca iz 5. i 6. stoljeća. U ovom sloju je izvršena analiza komada ugljena radiokarbonskom metodom datiranja i dobiveni su rezultati u rasponu od 530. do 660. godine, odnosno od 560. do 640. godine s vjerojatnošću od 68,2 % (Azinović Bebek i sur 2015, 27). Iz SJ-a 104 izdvojeno je 12 ulomaka keramike od kojih su četiri ukrašena i tipološki nedefinirana, jedan ulomak ručke koja nadvisuje rub, jedan ulomak cjedila, pet ulomaka zdjela te jedan ulomak lonca. Unutar sonde 5

definiran je SJ 109 muljasti sloj žuto-smeđe boje unutar kojega je definirano nekoliko jama (SJ 89, SJ 110, SJ 114), jedna rupa od stupa bez nalaza (SJ 108) i vatrište (SJ 113). Većina spomenutih SJ-eva se može pripisati eneolitiku, ali su prisutni i keramički ulomci iz mlađe faze starijeg željeznog doba (Azinović Bebek i sur 2015, 16; 75). Ranije spomenuti slojevi SJ 159, pjeskovita ispunjena mogućim jamama i SJ 166, smeđa maslinasta glina žuto-crvenih nijansa također imaju kontaktni sloj SJ 166/159 (Azinović Bebek i sur 2016, 56-57) iz kojeg su izdvojena četiri ulomka, tri ulomka lonaca i jedan ulomak zdjele. U zapadnom dijelu sonde 8, nakon pražnjenja SJ-a 159, evidentiran je goreni sloj SJ 172 (Azinović Bebek i sur 2016, 57). Ovdje je izdvojen jedan lonac koji je kasnije restauriran.

Tipologija

Metodologija rada

U nastavku ovoga rada bit će provedena osnovna tehnološka analiza keramičkih ulomaka u vidu određivanja boje i fakture određenog ulomka te će ista biti prikazana u katalogu nalaza. Nadalje, svakom će ulomku, gdje je god to moguće, biti određena jedna od tipoloških kategorija oblika posude prema uzoru na rad S. Karavanić. U spomenutom radu koristi se izraz „funkcionalni oblici“, što ne možemo sa sigurnošću utvrditi, stoga će ovdje biti nazivani tipološkim oblicima (Vrdoljak 1995). U radu se definirani osnovni dijelovi posude i osnovni tehnološki oblici za tamošnji lokalitet. Od osnovnih dijelova posude autorica navodi: rub ili usta, vrat, rame, donji dio posude te dno. Također, autorica navodi da rame i donji dio posude zajedno tvore tijelo posude (Vrdoljak 1995, 9). Funkcionalni dijelovi posude, kao što su ručke ili rub posude također su ključni u tipološkoj klasifikaciji pa autorica prema ondašnjim nalazima radi podjelu istih. Rubove dijeli na: ravne, izvučene, vodoravno izvučene i uvučene, a ručke dijeli na: trakasto neukrašene, trakasto fazetirane, trakasto žlijebljene, ovalnog ili okruglog presjeka, četvrtastog presjeka, „koljenasta“ te funkcionalno-dekorativne. Autorica dijeli dna posuda na tri osnovna oblika: ravno dno, omfalos dno i noga (Vrdoljak 1995, 11-12). Navedena su četiri osnovna tipa posuda: lonac, zdjela, šalica i vrč. Lonac se karakterizira kao visoka i duboka posuda, kojoj je promjer ruba uglavnom manji od promjera tijela ili promjera ramena.

Zdjela je definirana kao uglavnom široka i plitka posuda kojoj visina ne prelazi najveći promjer. Šalica je definirana kao posuda manjih dimenzija, koja obično ima ručku na jednoj strani. Naposljetku je definiran vrč kao posuda s vratom, koji se sužava prema rubu te njegova visina prelazi najveći promjer. Također, navodi se mogućnost postojanja jedne ručke (Vrdoljak 1995, 11). Na temelju oblika posuda, ukrasa te funkcionalnih dijelova posuda (ručka, rub, dno) svaka posuda, kod koje je to moguće, bit će tipološki smještena u jedno od definiranih kategorija, a potom će biti određeni tipovi ukrasa te prikazana stilska analiza istih. Zbog diferencijacije između nalaza na ovom lokalitetu (Crkvišće Bukovlje) i lokalitetu (Kalnik-Igrišće), prema kojem je autorica definirala određene kategorije tipoloških oblika, isti će u ovom radu biti djelomično modificirani, određene kategorije oblika neće biti korištene, a neke će biti nadodane.

Tipološka klasifikacija keramičkog materijala

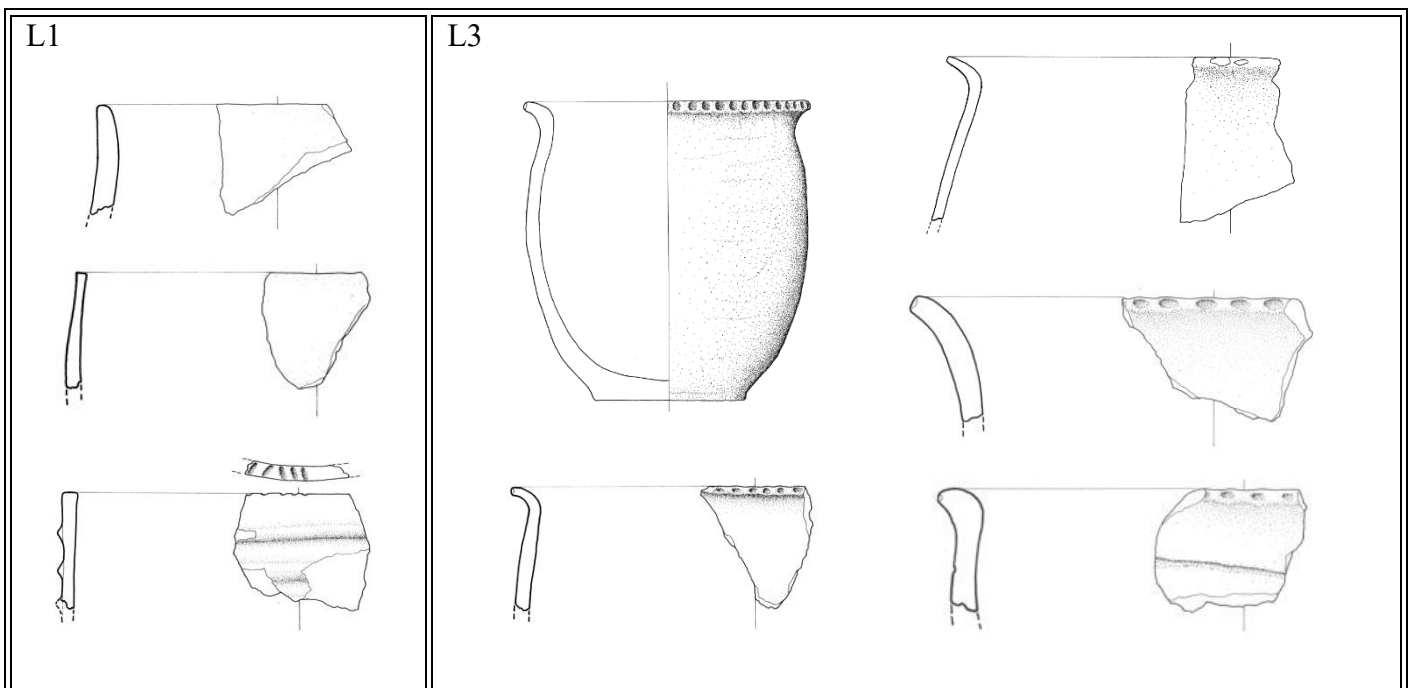
Tipološki definirani oblici keramičkih posuda na ovom lokalitetu su: lonci (L), zdjele (Z) i šalice (Š). U nekoliko navrata posude su opisane terminom umjesto opisnim načinom, poput primjerice zdjela „S“ profilacije kod kojih „S“ profilacija označava stručni naziv i u literaturi se koristi za posude specifičnog oblika kod kojih izvučeni rub, zaobljeno rame i trbuh u presjeku tvore obrnuto slovo S. Još jedan slučaj su „plitke zdjele“. To su zdjele s najčešće uvučenim rubom te nerijetko koničnim i/ili plitkim tijelom. Ovaj tip zdjela se u hrvatskoj literaturi vezanoj za željezno doba naziva „plitica“, „zdjela uvučenog oboda“ te „plitka zdjela“ (Balen-Letunić, Čučković, Šimek, Šimić, Škoberne 2004), a slovenski kolege arheolozi takav tip posuda nazivaju „latvicama“ (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002; Dular 2013). U hrvatskoj literaturi vezanoj uz brončano doba donekle je ustaljen naziv „zdjele uvučenog oboda (ruba)“ (Čučković, Čučković 2011; Dizdar, Ložnjak Dizdar, Mihelić 2011; Ložnjak Dizdar, Potrebica 2017), no zbog opširnosti ovog opisnog naziva mišljenja sam da je potreban određeni termin koji bi definirao ove zdjele specifičnog i prepoznatljivog oblika.

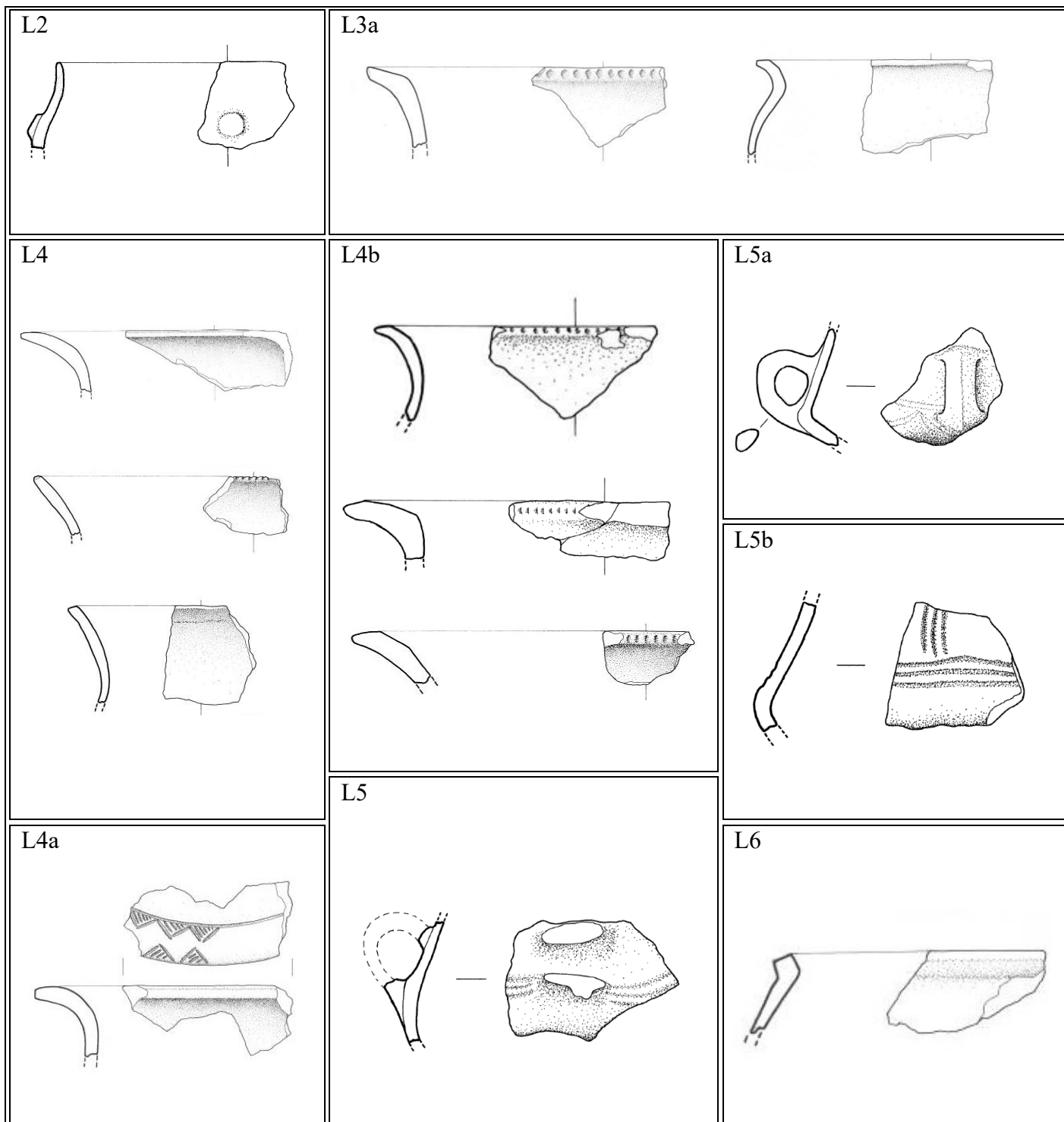
Prvi oblik posude je lonac i u ovom je radu definiran prema ranije spomenutim kriterijima: visoka i duboka posuda, kojoj je promjer ruba uglavnom manji od promjera tijela ili promjera ramena. U tipološkom određivanju lonaca najčešće su poslužili tipovi rubova i ukrasa na istima.

Tipovi lonaca (L) zabilježenih na ovom lokalitetu:

1. Cilindrični lonci
2. Lonci ravnog ruba
3. Lonci izvučenog ruba
  - a. Lonci izvučenog fazetiranog ruba
4. Lonci naglašeno izvučenog ruba
  - a. Lonci naglašeno izvučenog ruba, ukrašenog s unutarnje strane
  - b. Lonci naglašeno izvučenog ruba, fazetiranog s unutarnje strane
5. Lonci zaobljenog tijela s ručkom na ramenu (amfore)
  - a. Lonci bikoničnog tijela s ručkom na ramenu
  - b. Lonci trbušastog tijela i stožastog vrata
6. Lonci jednostavno ojačanog ruba

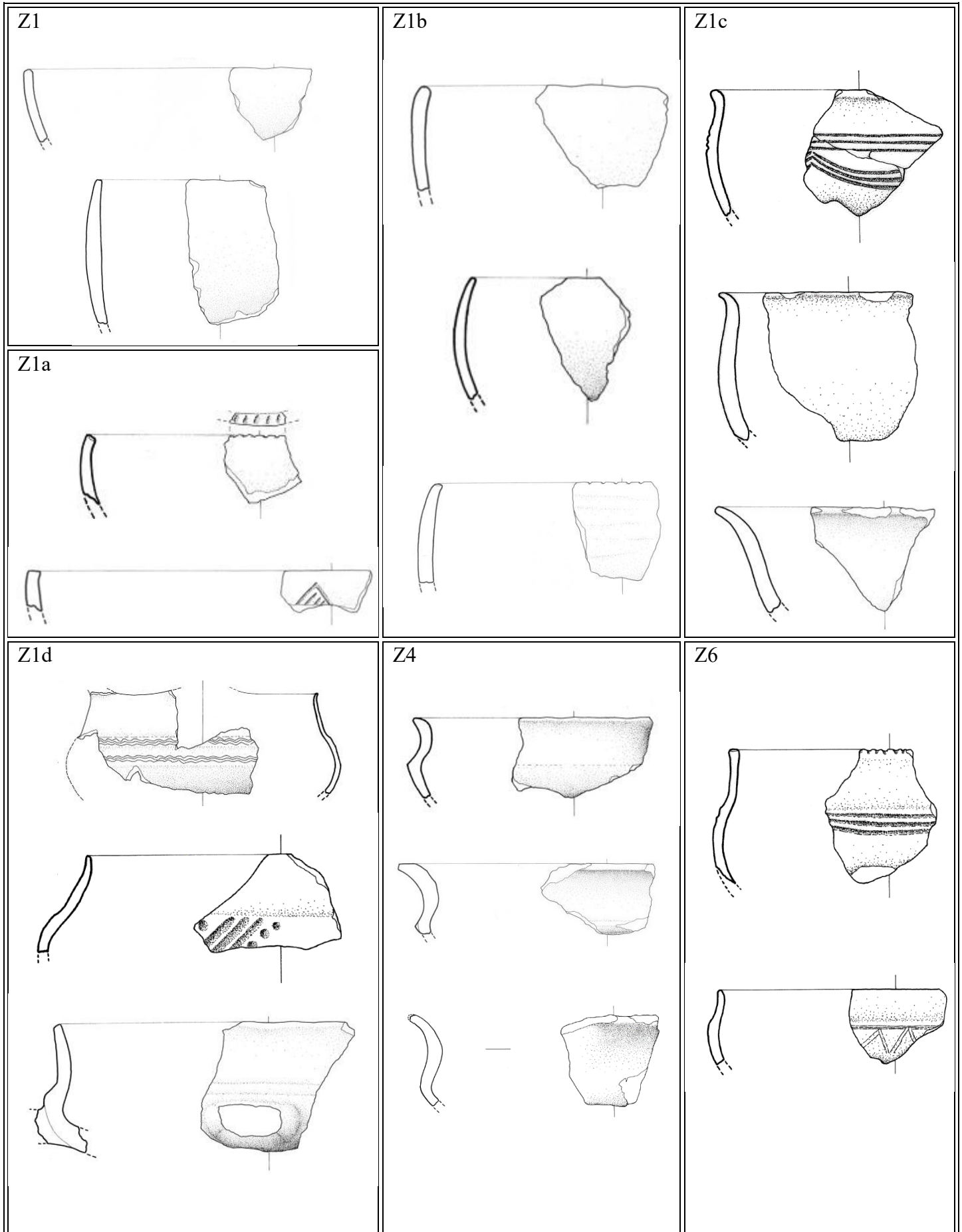

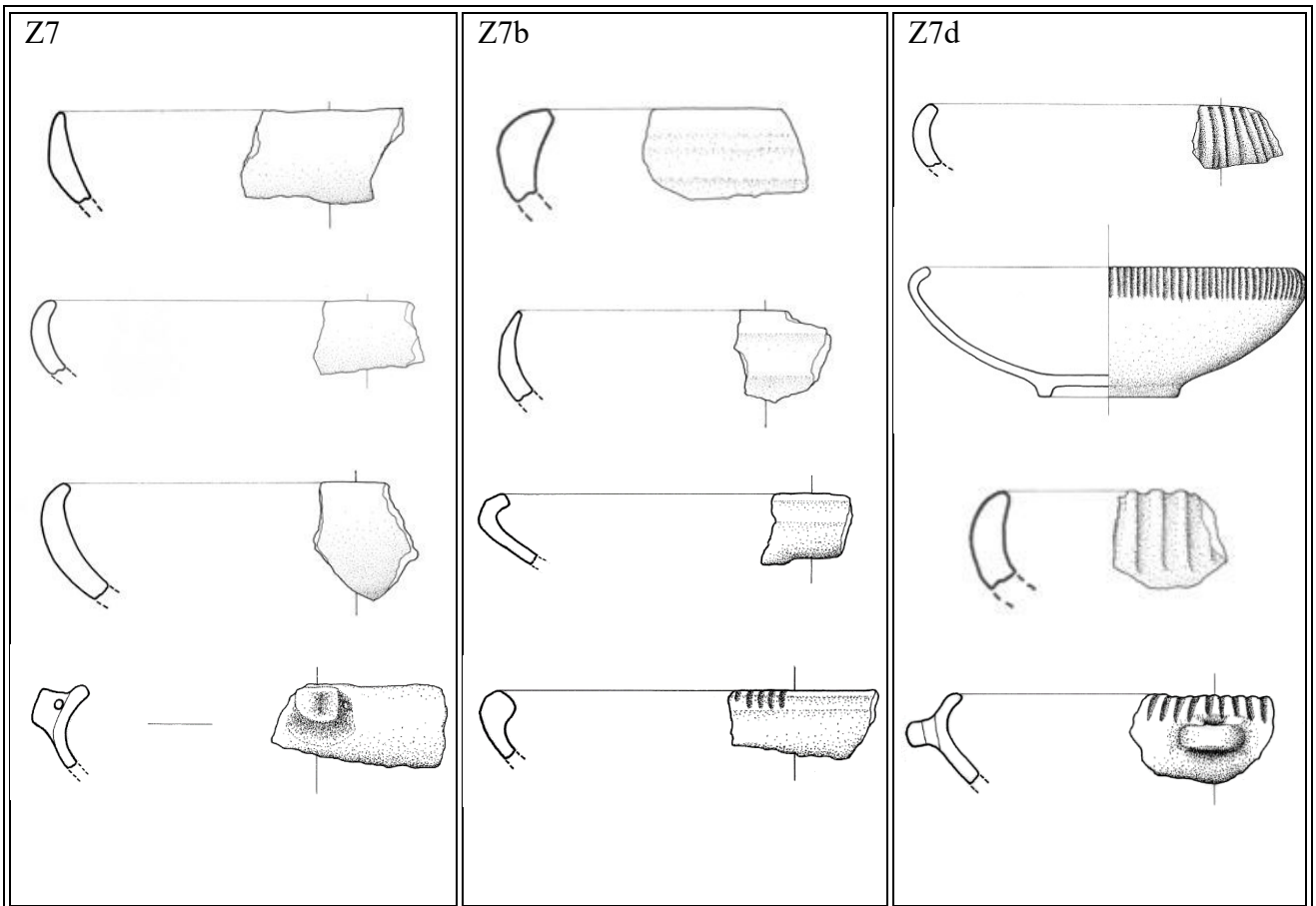
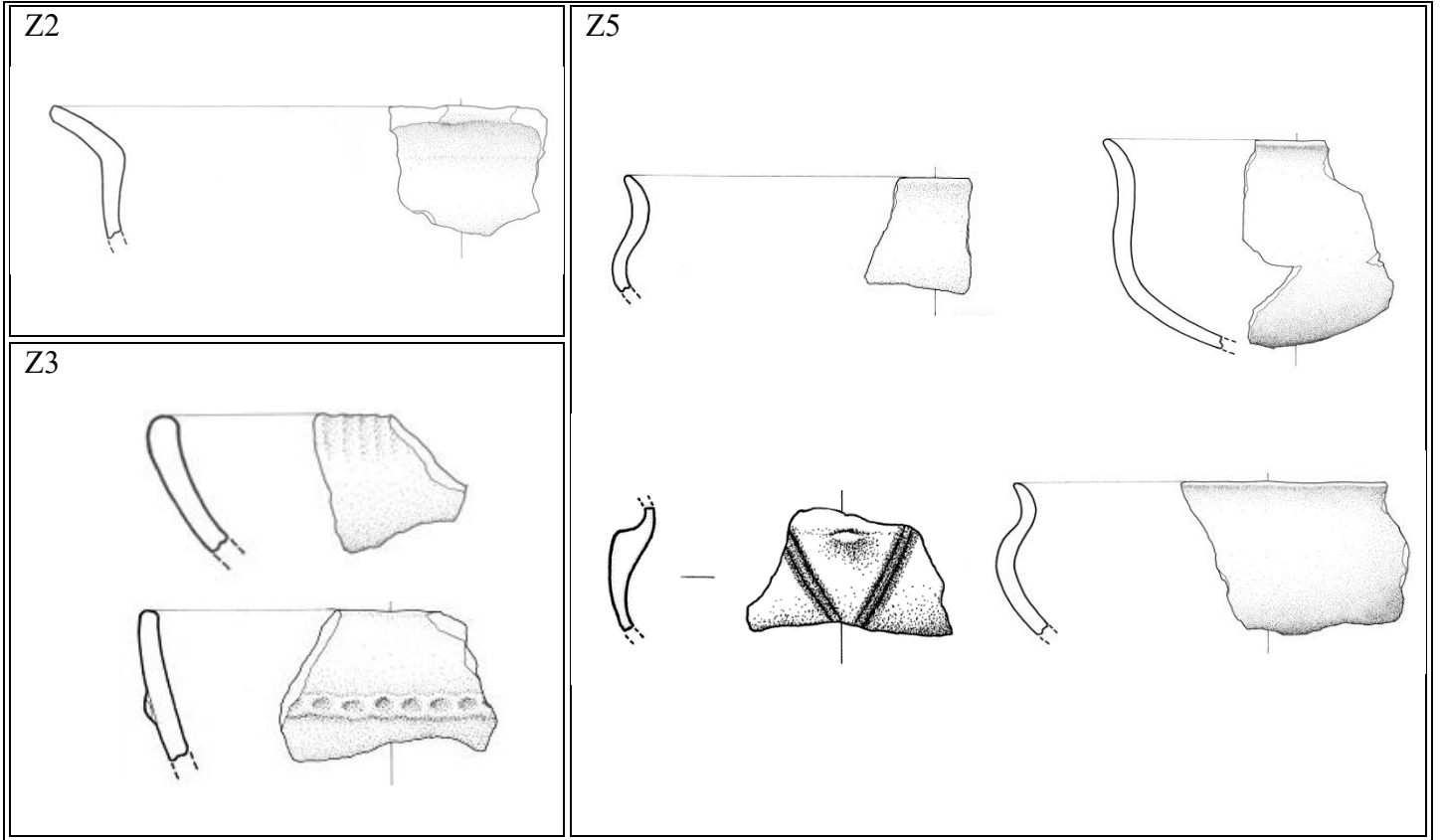

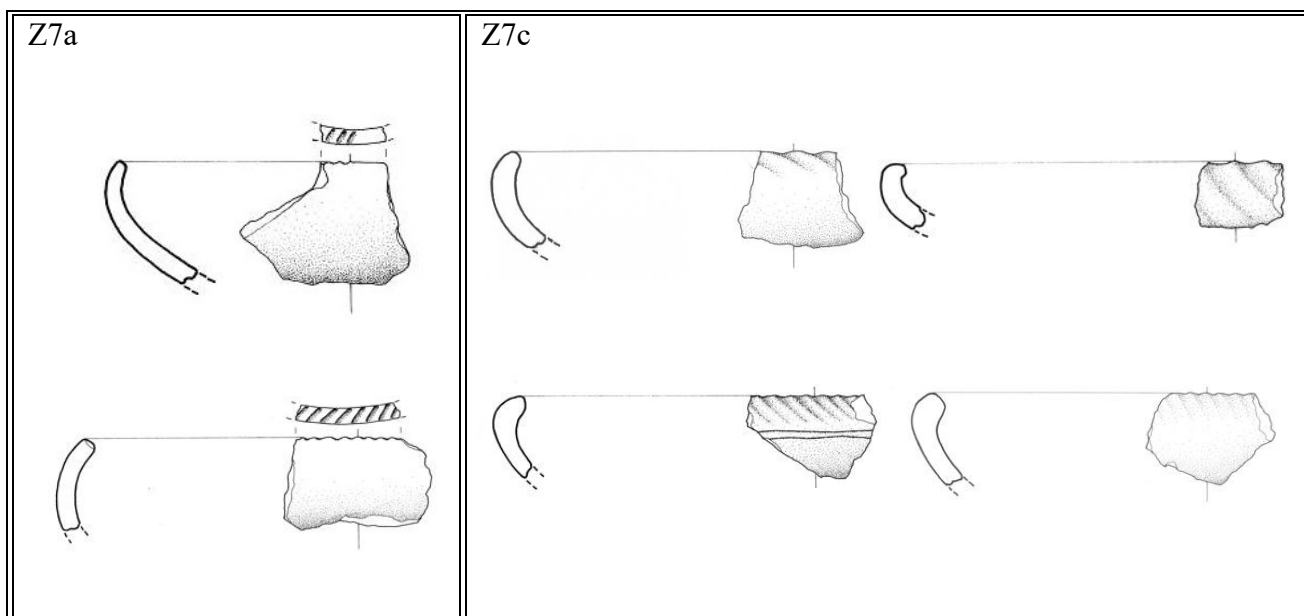
Tablica 1: tipovi lonaca (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)

Zdjele (Z) su u ovom radu definirane kao uglavnom široke i plitke posude kojima visina ne prelazi najveći promjer, a tipovi zdjela zabilježenih na ovom lokalitetu su sljedeći:

1. Zdjele zaobljenog tijela
  - a. Zdjele zaobljenog tijela sa zaravnjenim vrhom ruba
  - b. Zdjele zaobljenog tijela i uvučenog ruba
  - c. Zdjele zaobljenog tijela i izvučenog ruba
  - d. Zdjele zaobljenog tijela i naglašenog prijelaza na rame
2. Zdjele niskog zaobljenog tijela i naglašeno izvučenog ruba
3. Konične zdjele
4. Bikonične zdjele
5. Zdjele „S“ profilacije
6. Zdjele niskog cilindričnog vrata i naglašenog prijelaza na rame
7. Plitke zdjele uvučenog ruba
  - a. Plitke zdjele uvučenog odozgo žlijebljenog ruba
  - b. Plitke zdjele uvučenog i fazetiranog ruba
  - c. Plitke zdjele uvučenog koso kaneliranog ruba
  - d. Plitke zdjele okomito ili koso žlijebljenog ruba

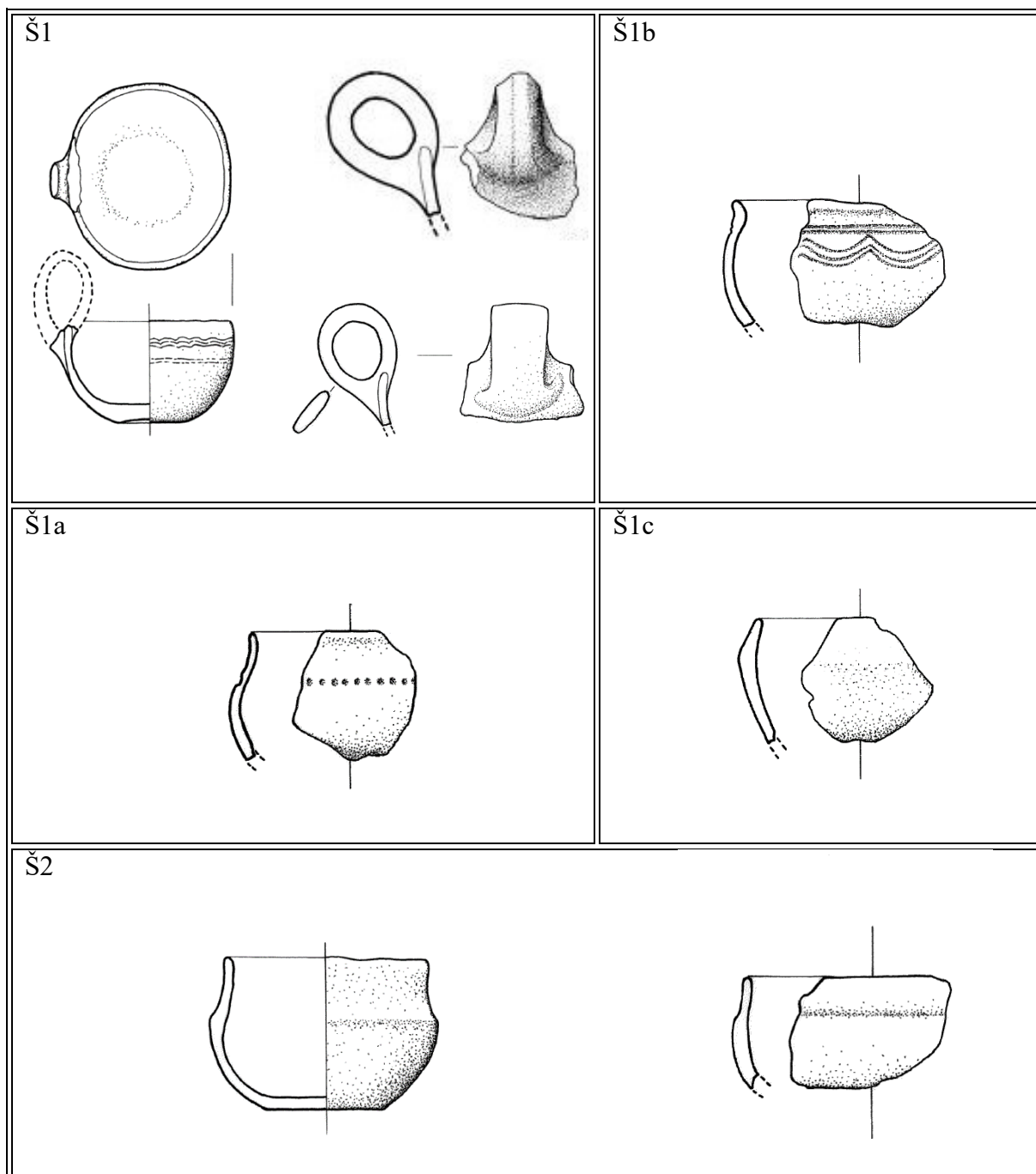

Tablica 2: tipovi zdjela (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)

Šalica (Š) je, kao i prethodni oblici, definirana prema uzoru na spomenuti rad (Vrdoljak 1995, 11), stoga će i ovdje biti definirana kao posuda manjih dimenzija, koja najčešće ima ručku na jednoj strani.

Tipovi šalice zabilježenih na ovom lokalitetu:

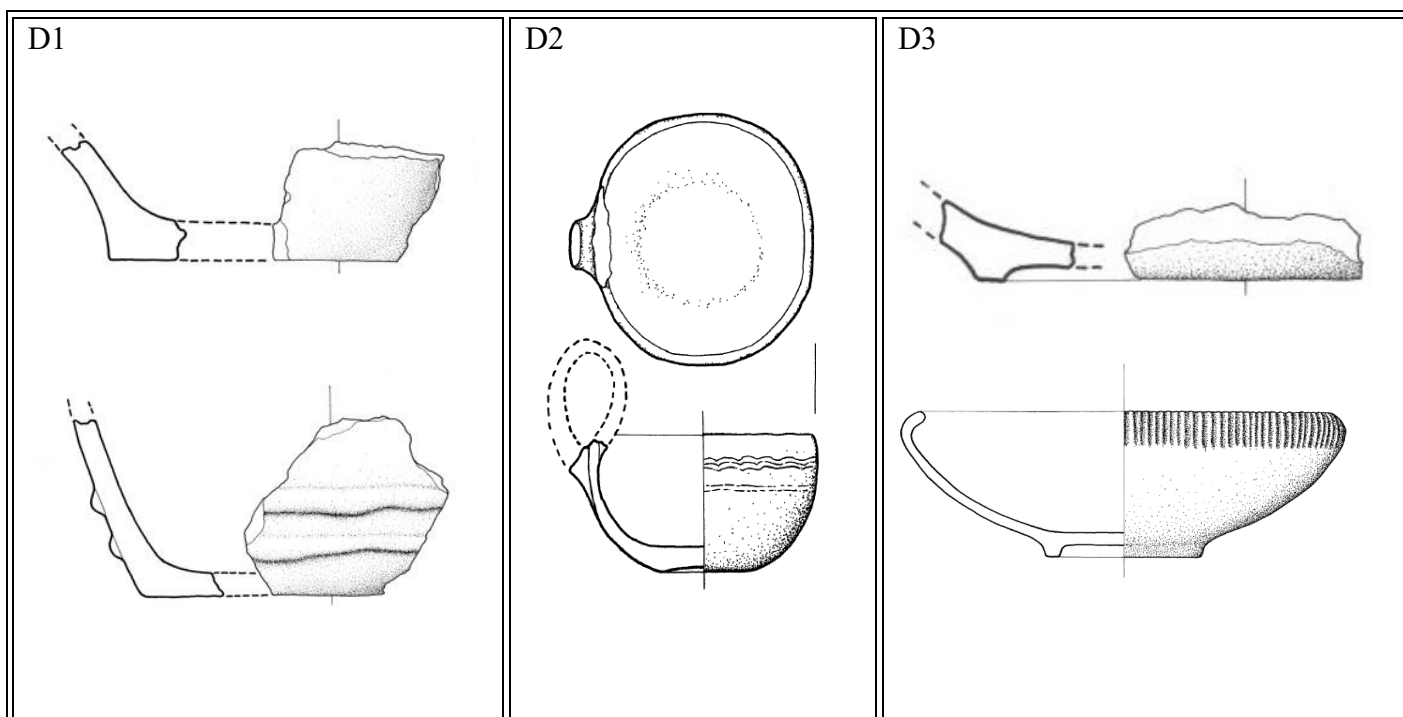
1. Šalice zaobljenog tijela s ručkom koja nadvisuje rub
  - a. Šalice zaobljenog tijela i izvučenog ruba
  - b. Šalice zaobljenog tijela i zaravnjenog ruba
  - c. Šalice zaobljenog tijela i uvučenog ruba
2. Šalice cilindričnog vrata i naglašenog prijelaza na rame

Tablica 3: tipovi šalice (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)

Uz rubove su zabilježeni i ostali dijelovi posuda koje smještamo u dijagnostičke ulomke, a to su dna, ručke i drške. Što se tiče dna (D), zabilježena su tri tipa:

1. Ravno dno
2. Omfalos dno
3. Dno na nozi („noga“).

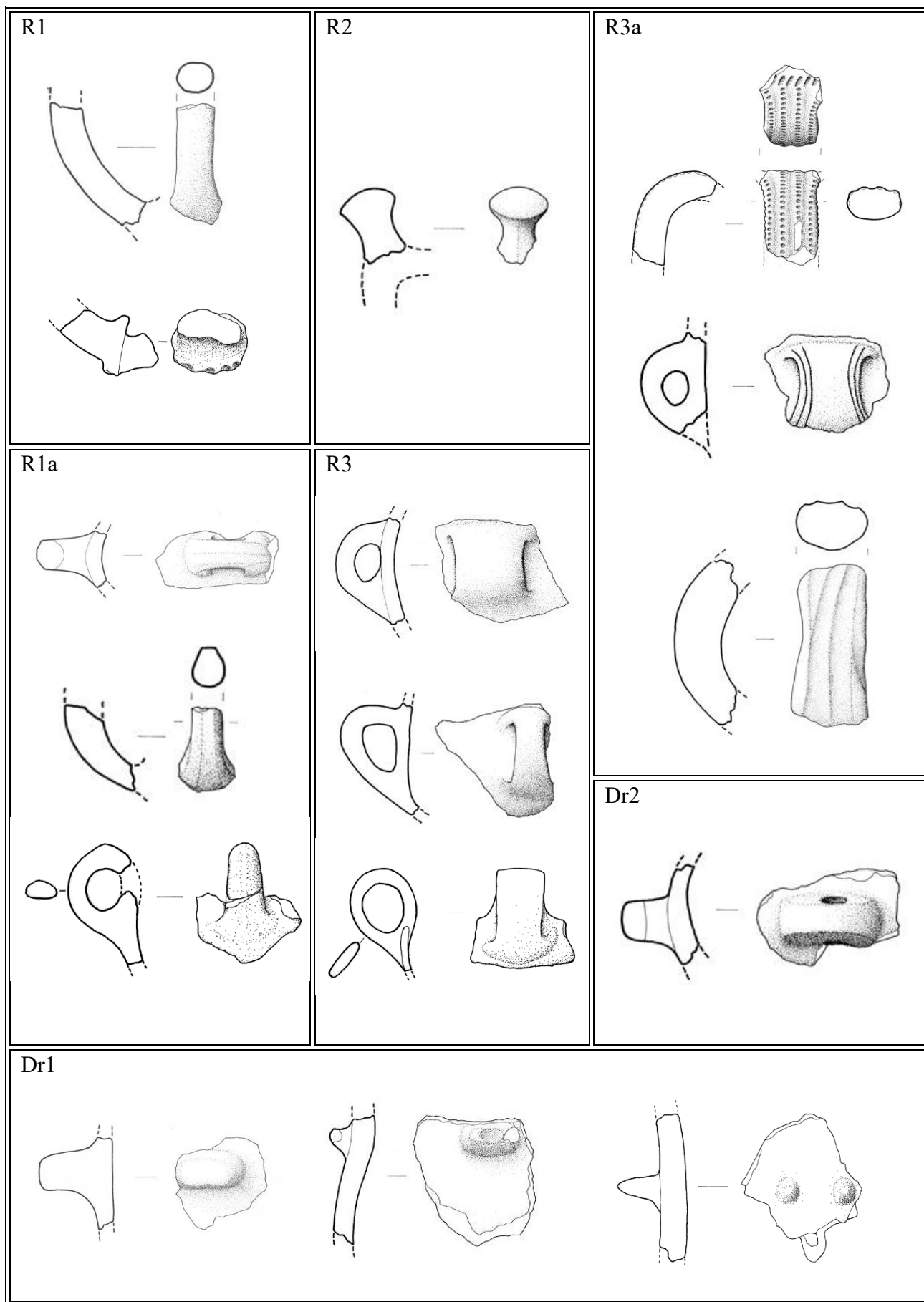

Tablica 4: tipovi dna (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)

Ručke (R) i drške (Dr) su nešto raznolikije pa bilježimo sljedeće tipove:

1. Ručke okruglog ili ovalnog presjeka
  - a. Ručke okruglog ili ovalnog presjeka, fazetirane
2. Koljenaste ručke s čepastim dodatkom
3. Trakaste neukrašene ručke
  - a. Trakaste ukrašene ručke
1. Jezičaste drške
2. Drške s ušicom

Tablica 5: tipovi ručki i drški (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)

Tipološka klasifikacija ukrasa

Ukrašavanje posuda je uz oblik ulomka vrlo važna tipološka odrednica. Oblik ukrasa i sama tehnika izvođenja ukrasa mnogo nam govore o zajednici, odnosno njenim kontaktima s okolnim zajednicama te raznim komunikacijskim točkama i putevima. Na ovom je lokalitetu zabilježeno više vrsta i tehnika ukrašavanja, od kojih je dio zastupljen i korišten tijekom dužeg razdoblja i na širem prostoru, a dio je precizno određen i specifičan za određeno vrijeme i prostor, odnosno zajednicu. U nastavku će biti navedene tehnike ukrašavanja zastupljene na lokalitetu Crkvišće Bukovlje i ukratko će biti objašnjena sama tehnika izrade ukrasa.

Zastupljene tehnike ukrašavanja na ovom lokalitetu su:

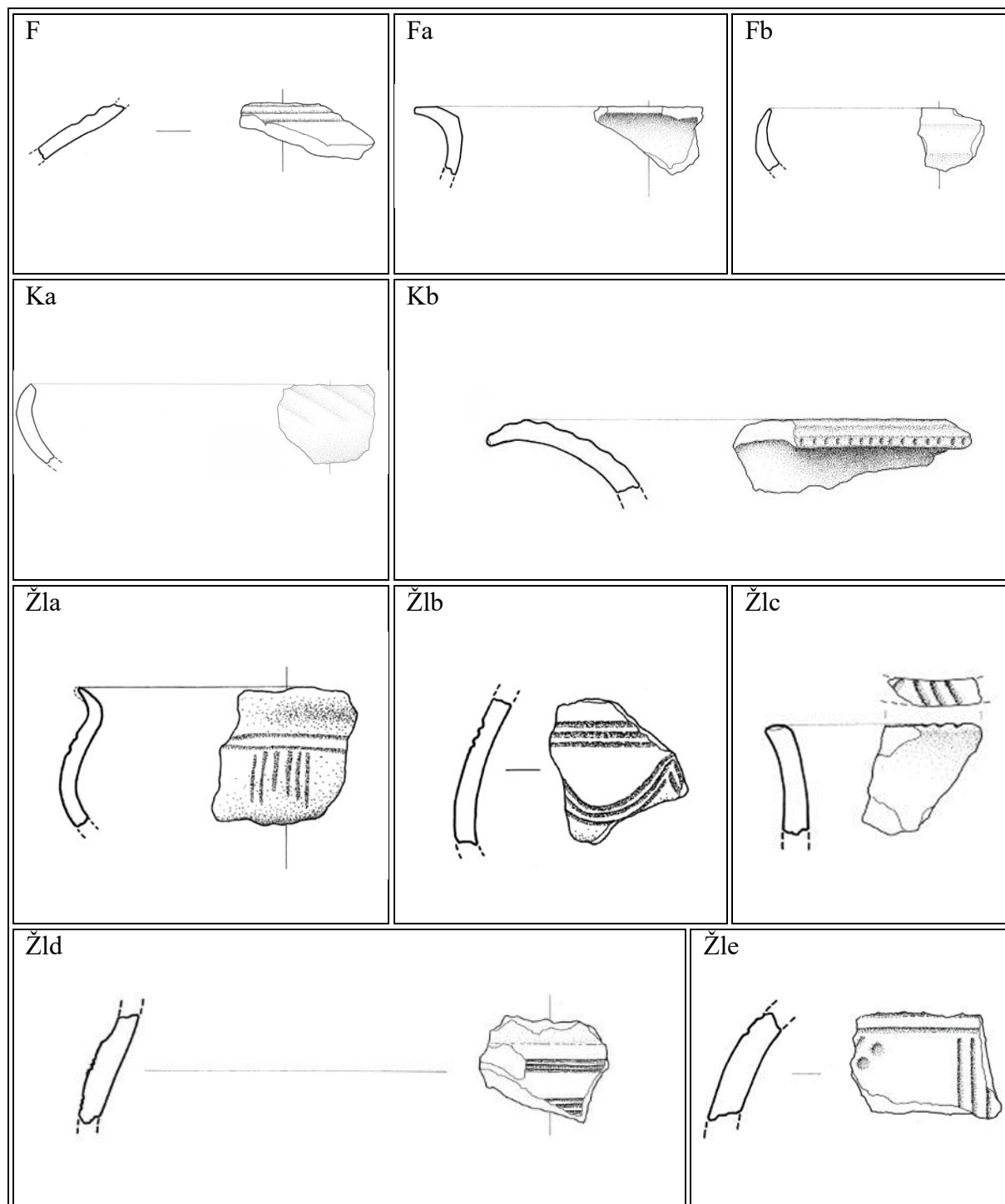
1. Fazetiranje (F)
  - a. Fazetirani unutarnji dio ruba posude
  - b. Fazetirani vanjski dio ruba
2. Kaneliranje (K)
  - a. Koso ili okomito kaneliranje
  - b. Vodoravno kaneliranje
3. Žlijebljenje (Žl)
  - a. Okomito i vodoravno žlijebljenje
  - b. Žlijebljene girlande (ponekad uz vodoravno žlijebljenje)
  - c. Odozgo žlijebljeni rub
  - d. Vodoravno žlijebljenje
  - e. Vodoravno i koso žlijebljenje i žigosanje
4. Imitacija vrpčastog ukrasa (pseudo vrpčasti ukras) (Vu)
5. Urezivanje (U)
  - a. Vodoravno urezane linije
  - b. Urezane valovite linije

- c. Urezane vodoravne i cik-cak linije
  - d. Urezani šrafirani trokuti
6. Plastične aplikacije (Pa)
- a. Vodoravna plastična rebra
  - b. Vodoravna plastična rebra s otiskivanjem
  - c. Vodoravna plastična rebra s urezivanjem
  - d. Bradavice raznih oblika
7. Modeliranje (M)
- a. Izvučene trokutaste bradavice
  - b. Izvučeno čepasto izbočenje (ponekad utisnuta sredina)
8. Otiskivanje (O)
- a. Otisak prsta ili nokta
  - b. Odozgo otisnuti rub
9. Žigosanje (Ž)
- a. Žigosani kružići
  - b. Žigosani „S“ motiv
  - c. Žigosane koncentrične kružnice
  - d. Otisak kotačića

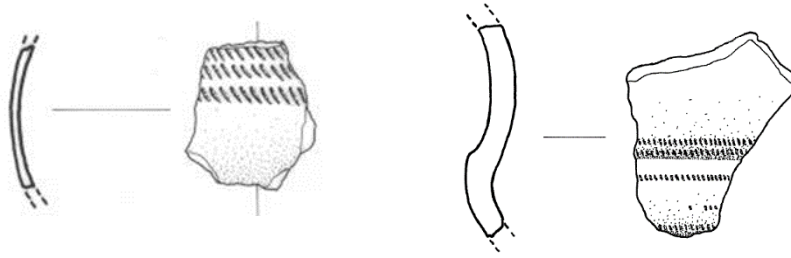
Fazetiranje je na ovom lokalitetu zastupljeno kod svih oblika posuda. Najčešće se radi o rubu posude koji je izvana ili iznutra fazetiran, ali nailazimo i na ulomke kojima je fazetirano rame ili ručka. Fazetiranje definiramo kao način ukrašavanja prilikom kojeg se oštrim i ravnim instrumentom rade uske zaravnane površine koje međusobno stoje pod različitim kutovima. Fazetiranje se može izvoditi prije sušenja ili na već osušenoj glini (Vrdoljak 1995, 12). Kaneliranje je tehnika ukrašavanja koja je u ovom slučaju najzastupljenija kod plitkih zdjela na rubovima, ali nalazimo ju i na ručkama i tijelima posuda. Ova tehnika ukrašavanja stvara vrlo

plitke, ali široke trake koje mogu biti kose i ravne, a rade se na djelomično osušenoj glini (Vrdoljak 1995, 12). Žlijebljenje je tehnika koja stvara uže i dublje trake no kaneliranje, a izvodi se povlačenjem alata tupog vrha po površini posude pod oštrim kutom (Vrdoljak 1995, 12). Vrpčasti ukras ima tradiciju još iz mlađih razdoblja te ga često susrećemo u materijalu licenske i belegiške kulture. Za ovu tehniku se podrazumijeva utiskivanje tkane, odnosno namotane uzice. U recentnijoj literaturi se ovaj način ukrašavanja povezuje s utiskivanjem tkane tanke vrpce ili namotane žice (Krpmotić, Vuković Biruš 2009, 257-258). Ukras nastao otiskom prethodno obrađenog kotačića Shepard svrstava u tehniku žigosanja (Shepard 1956, 194-195), pa će ovdje biti izdvojen kao potkategorija žigosanja. Sam ukras se izvodi tako da se po vlažnoj glini prelazi s kotačićem i time dobiva kontinuirana linija negativa motiva koji se prethodno urezao na kotačić (Krpmotić, Vuković Biruš 2009, 258). Ovdje ga pronalazimo na tijelu zdjela, neposredno ispod ramena. Tehnika urezivanja se izvodi s pomoću alata oštrog vrha koji se neprestano pritišće uz površinu posude pod pravim kutom, a moguće ga je izvoditi na vlažnoj ili već posušenoj glini. Naravno, motiv urezivanja ovisi o majstoru, a dodatni efekti ovise o debljini i obliku oštrice kao i vremenu i jačini pritiska na samu površinu posude (Vrdoljak 1995, 12). Sljedeća tehnika ukrašavanja ima širok spektar izvedbi i objedinjuje sve vrste i oblike plastičnih aplikacija na posudi. Plastične aplikacije se nazivaju svi dodateci, ukrasi i izdanci na posudama koji su nastali dodavanjem, odnosno apliciranjem plastične mase (gline) na posudu. To mogu biti funkcionalni oblici kao što su drške ili ručke, ali mogu biti i isključivo dekorativne namjene (Vrdoljak 1995, 12). Vrlo slično prethodnoj tehnici, tehnika modeliranja se razlikuje u tome što se na površinu posude ne dodaje plastična masa, već se od postojećeg dijela posude rukama „izvlači“ željeni oblik (Shepard 1956, 195). Plastične aplikacije se često pojavljuju zajedno s otiskivanjem pa tako tvore jedinstven ukras. Pod pojmom „otiskivanje“ najčešće se podrazumijeva otisak prsta ili nokta (Vrdoljak 1995, 12), koji su često smješteni na samom rubu posude ili na plastičnu aplikaciju na posudi. Žigosanje je po načinu izvođenja slično otiskivanju i nerijetko se teško razlikuje na keramičkim ulomcima. Glavna je razlika u tome što se prilikom žigosanja koristi unaprijed napravljen žig, odnosno alat kojim se na tijelo posude otiskuje željeni motiv (Shepard 1956, 194). Naposljetku valja spomenuti i barbotin koji je kao termin ustaljen u starijoj domaćoj literaturi vezanoj uz prapovijesna razdoblja i podrazumijeva tehniku ukrašavanja prilikom koje se razvodnjena glinena masa aplicira na površinu posude te potom razmazuje prstima po površini stvarajući prepoznatljive tragove koji su karakteristični za ovu tehniku ukrašavanja (Vrdoljak 1995, 12). Tretiranje površine tehnikom barbotina stvara svojevrsne grebene različitih visina koji čine površinu posude grubljom, a samim time i lakšom za rukovanje zbog boljeg prijanjanja. Ova tehnika uvelike utječe na otpornost posude na

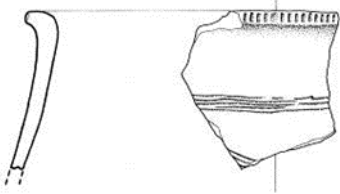
termalne stresove, lomove i ostala mehanička oštećenja, a pridonosi i njezinoj nepropusnosti. S obzirom na to da barbotin ima više funkcionalan, a ne dekorativan karakter, ne čudi da se dovodi u pitanje kao tradicionalno okarakterizirana tehnika ukrašavanja (Miloglav 2014, 204–205; 2016, 51–74). Tehnika barbotina bi stoga trebala biti okarakterizirana kao funkcionalna komponenta unutar proizvodnog postupka izrade posuda, a ne kao tehnika ukrašavanja.

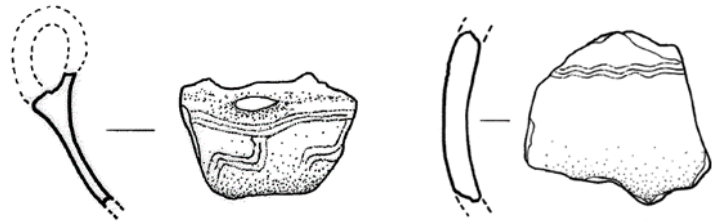
Vu

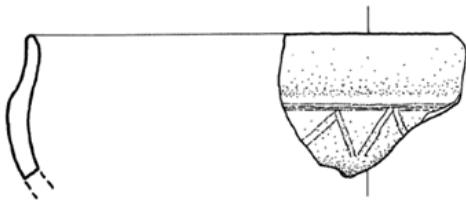
Ua

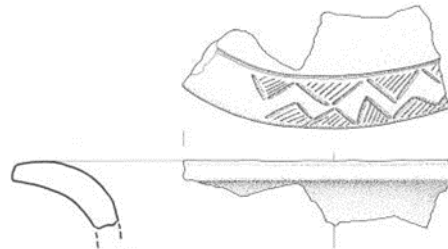
Ub

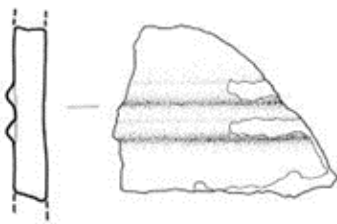
Uc

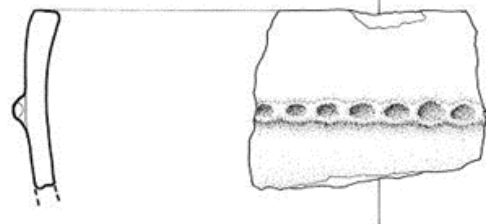
Ud

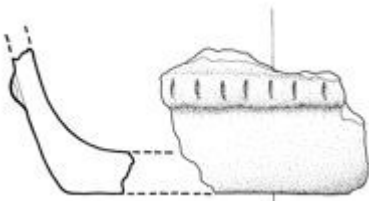
Paa

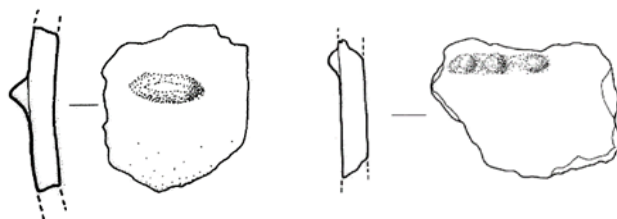
Pab

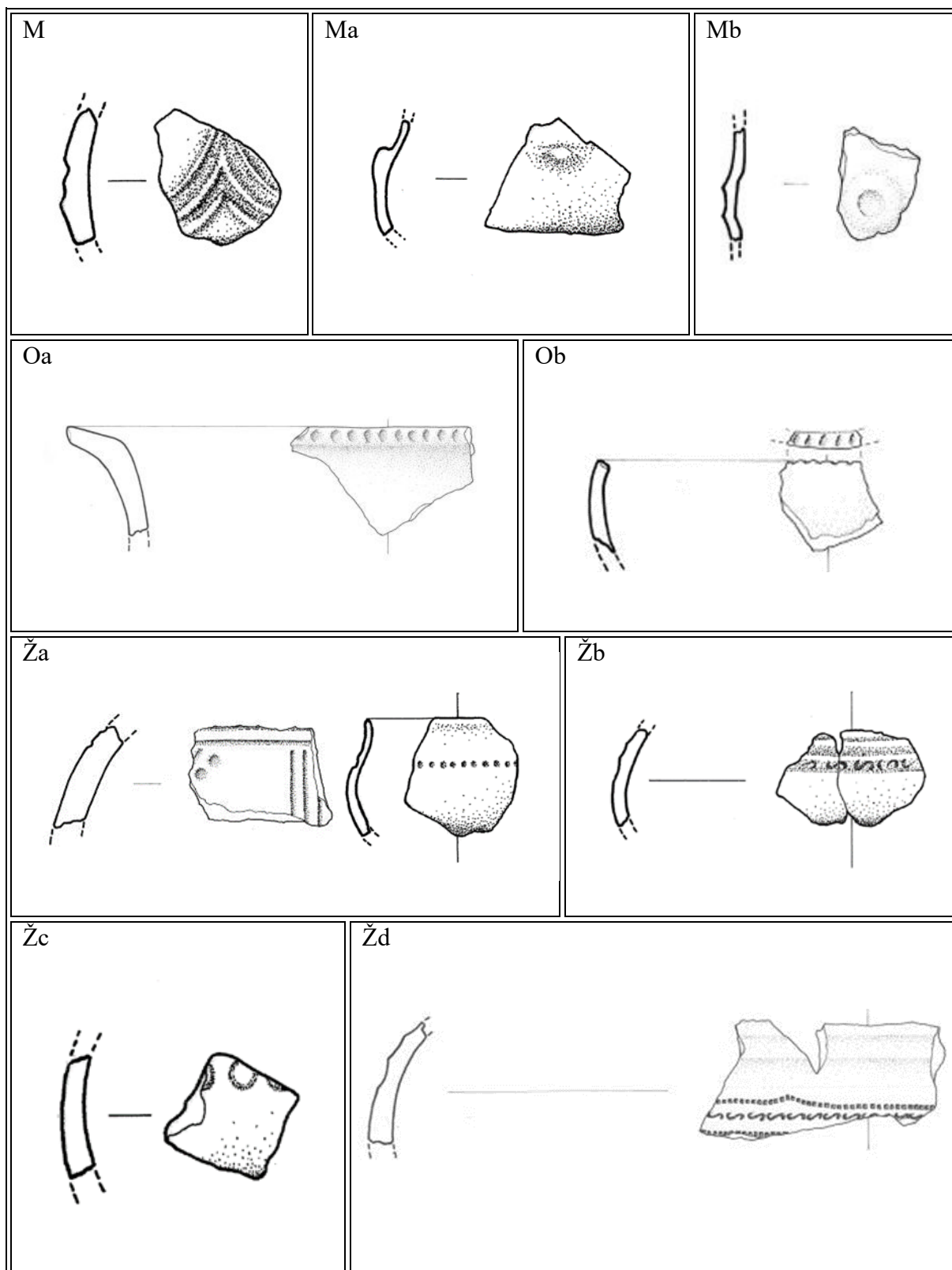

Pac

Pad

Tablica 6: tipovi ukrašavanja (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)

Analogije i kronologija

Lonci

Karakteristike cilindričnih lonaca (L1) su cilindričan oblik gornjeg dijela posude (rub, vrat, rame) te, ako je prisutan, ukras u obliku plastičnih aplikacija (Paa) ili žlijebljenje vrha ruba (Žlc). Neukrašeni ulomak cilindričnog lonca (T.1:1) jako podsjeća na ulomak iz Zvonimirova (Ložnjak Dizdar 2005, T.2:4) gdje su pronađene jame s kasnobrončanodobnom keramikom koja se pripisuje kulturi polja sa žarama (Ložnjak Dizdar 2005, 27). Spomenuti ulomak (T.1:1) podsjeća na ulomak iz Medinaca, Svetinja (Ložnjak Dizdar 2005, T.4:5), pronađen na blago uzvišenom položaju gdje je pronađena keramika starije faze kulture polja sa žarama. Autorica obje lokacije navodi kao moguća naselja grupe Virovitica, koja pripadaju naseljima nizinskog tipa kakvih imamo na nekoliko lokacija u Sloveniji poput Olorisa kod Donjeg Lakoša, Rebelčjoj vasi u Ptuju te Črnolici (Ložnjak Dizdar 2005, 30). Sličan primjerak većih dimenzija pronađen je na već spomenutom Olorisu kod Donjeg Lakoša (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.15:7) unutar jame J-309, dok je dimenzijama puno bliži primjerak pronađen unutar kvadranta 308 na istom lokalitetu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.51:14). Oba fragmenta autori definiraju kao lonac tipa L 2, posudu stožastog vrata i ravnog ruba (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, 145). Primjerak sličan neukrašenom ulomku (T.1:2) pronađen je u Ormožu na položaju Skolibrova ulica (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.19:4). Ukras plastičnih glatkih rebra, kakve pronalazimo na Crkvišću Bukovlju (T.1:3,4), pronalazi se na širokom spektru tipova posuda i tijekom dužeg razdoblja. Slični fragmenti pronađeni su na lokalitetu Kalnik-Igrišče II, gdje je jedan fragment (Karavanić, S. 2009, Pl. 32:8) vrlo sličan našem primjerku (T. 1:4). Na njemu zamjećujemo dva rebra, a na primjerku s lokaliteta Kalnik-Igrišče II je samo jedno rebro. Keramički opus Kalnik-Igrišče II naselja autorica smješta u Ha B razdoblje, odnosno kasnu fazu kulture polja sa žarama, a analogije pronalazi u grupi Ruše u Sloveniji (Karavanić, S. 2009, 40). Isti način ukrašavanja pronalazimo i na nekoliko drugih lokacija poput nalazišta oko Sv. Marije Okičke kod Novog Sela Okičkog (Ložnjak Dizdar 2002, T.3:2,3,5), gdje se, prema prikupljenim nalazima, naseljavalo u vrijeme Ha B stupnja. Autorica lonce s vodoravnim plastičnim rebrom definira kao vjerojatne žare za sahranjivanje pokojnika, a paralele pronalazi u Metliki na položaju Borštek, Črnemelju na položaju Sadež, Mestnim njivama i Kapiteljskoj njivi u Novom Mestu (Ložnjak Dizdar 2002, 316-319). Zabilježen je ulomak na Bariloviću (Čataj 2014, T.10:110), Zagrebački gornji grad, samostan klarisa (Balen-Letunić 1996, Sl.2:2),

Kosovac kod Bregane, koji autorica smješta u mlađu fazu kulture polja sa žarama odnosno Ha B stupanj (Vrdoljak 1996, T.1:1). Takav tip ukrašavanja nalazimo i u Sloveniji (Dular 2013, T.5:1, T.8:1, T.21:2, T.53:5-6; Dular 2002, T.3:5-7, T.46:19,20, T.47:8,14). Ulomci ukrašeni žlijebljenjem vrha ruba (Žlc) (T.1:3, T.5:2) imaju sličnosti s onim pronađenim na Kostelu u Sloveniji (Velušček 1996, T.3:3) gdje je ukrašavanje vrha ruba češće otiskivanjem prsta ili nokta.

Lonci ravnog ruba (L2) zabilježeni su jednim primjerkom (T.30:4). Glavna je karakteristika ovih lonaca ravan rub, a tijelo je u našem slučaju zaobljeno i ukrašeno plastičnom aplikacijom. Vrlo sličan primjerak po obliku pronalazimo u naselju Grič (Ložnjak Dizdar 2002, T.2:5) gdje je rub ulomka blago izvučen te je tijelo ukrašeno otiscima prstiju. Autorica pronalazi paralele s loncima tipa A3a prema klasifikaciji S. Karavanić te napominje kako taj oblik posude i način ukrašavanja nije kronološki osjetljiv (Ložnjak Dizdar 2002, 316). Lonci s izvučenim rubom (L3) su među zastupljenijim na Crkvišću Bukovlju, dijelom zbog svoje jednostavnosti i raširenosti oblika, dijelom zbog veličine ulomka koji su nerijetko mali i najčešće je sačuvan rub s dijelom vrata, a tek ponegdje dio tijela pa je teško ustvrditi oblik cijele posude. Kod ovog tipa lonca najzastupljenije je otiskivanje prstom ili noktom (Oa), a ponegdje je prisutno i žlijebljenje (Žlc, Žld) te urezivanje (Ua). Zabilježena su dva primjerka cijelih posuda koje su restaurirane (T.27:1, T.28:1), a analogije im pronalazimo u Rogozi (Črešnar 2010, Pl.18:1), Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.46:2), Grajskom hribu u Gornjoj Radgoni (Dular 2013, T.71:2) te neukrašenu verziju na Kostelu (Velušček 1996, T.7:16). Črešnar smatra da primjerak iz Rogoze pripada tipu L4b te da se pojavljuje u Ha A, ali i u Ha B vremenu (Črešnar 2010, 35). Gotovo identičan oblik lonca (T.3:3) pronalazimo na položaju Skoliborova ulica u Ormožu, pri čemu je vidljiva razlika u načinu ukrasa - primjerci s Ormoža imaju na ramenu posude nalijepljenu traku s otiskivanjem (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.2:2; T.37:12). Isti oblik lonca pronalazimo i na Kalniku unutar ostave keramike (Karavanić, Kudelić 2011a, T.4:2). Karavanić i Kudelić taj tip lonca definiraju karakterističnim za čitavo razdoblje Ha B te smatraju da je taj tip lonca moguće vezati uz različite kulturne grupe mlađe kulture polja sa žarama (Karavanić, Kudelić 2011a, 12). Na Špičak Gradini II je zabilježen isti način ukrašavanja i vrlo sličan rub na dvama manjim ulomcima (Pavišić 1993a, T.2:2,3). Primjerak lonca (L3) s jezičastom drškom (T.2:3) ima analogije na Slovenskom Kostelu (Velušček 1996, T.34:17) gdje je pronađen vrlo sličan primjerak s jezičastom drškom i otiskivanjem na rubu (Velušček 1996, T.34:15). Za primjerak (T.28:2) pronalazimo vrlo dobre analogije na bliskom Belaju, južno od Karlovca. Tamošnji primjerak Majnarić-Pandžić definira kao trbušast ili jajolik lonac s

razgrnutim obodom te navodi kako je na tom tipu lonca čest ukras plastične trake s otiskivanjem (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.4:2). Autorica piše da život na gradini Belaj postoji tijekom čitave Ha B fazu pa kasnije opet u mlađoj fazi starijeg željeznog doba (Ha D3) (Majnarić-Pandžić 1985, 31-33), pa je za pretpostaviti da bi spomenuti nalaz mogao biti iz Ha B vremena. Analogije pronalazimo i u Sloveniji na položaju Rogoza (Črešnar 2010, T.10:5). Vjerojatno se radi o istom tipu lonca te gotovo istom tipu ukrašavanja - prisutno je otiskivanje na rubu posude i poluviseća plastična traka s otiskivanjem koja je kod nas nešto drugačije izvedena. Črešnar taj tip definira kao tip L4b, najraniji na Brinjevoj gori, tj. Ha A vremenu, dok se kasnije u Ha B razdoblju pojavljuju posvuda (Pobrežje, Gornja Radgona, Ormož, Hajndl). Na Hajndlu se ovaj tip lonca pojavljuje i u ranom željeznom dobu, a jako je čest tip na grobljima u funkciji urne te je vrlo čest na groblju Ruše I. Što se tiče ukrasa, autor piše da se takve trake s otiscima prstiju u Rogozi pojavljuju u svim stratigrafskim slojevima, dok se one napravljene alatom pojavljuju najčešće u Ha B slojevima, a oni s prstima se češće pojavljuju u ranijim slojevima. Također, autor navodi da se ovaj tip ukrasa pronalazi i u Hrvatskom Zagorju na Špičak Gradini II (Črešnar 2010, 35). Isti oblik lonca s varijacijama ukrasa pronalazimo i u Ormožu na nekoliko lokacija (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.144:5; T.149:6; T.163:2; T.165:9) gdje je jedan od primjeraka pronađen na lokaciji Župnišče u sklopu ognjišta koje Dular smješta između stupnja Ha B3 i Ha C1 (Dular, Tomanič Jevremov 2010, 80). Primjerak ukrašen otiskivanjem na rubu i urezivanjem na trbuhu posude (T.5:5) ima analogije na položaju Antunovac u Virovitici (Pavišić 1993b, T.1:1) gdje je zabilježen vjerojatno isti tip lonca, ali neukrašen i s jezičastom drškom. Pavišić za taj tip lonca piše da je uobičajen za virovitičku skupinu nalaza (Pavišić 1993b, 24). Na položaju Medinci-Kod-Svetinje pronađen je jedan neukrašeni ulomak te jedan ulomak izvučenog ruba ukrašen otiskivanjem (Ložnjak Dizdar 2005, T.4:1,2) koji po obliku također odgovaraju prethodno spomenutom ulomku te ih Ložnjak Dizdar preliminarno datira u stariju fazu kulture polja sa žarama (Ložnjak Dizdar 2005, 30). Analogije pronalazimo i u Sloveniji u Olorisu pri Dolnjem Lakošu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.1:4) koji je kao naselje datirano u razdoblje Br C1 – Br D/Ha A1 (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, 173). Lonac s nešto duže izvučenim rubom (T.4:1) ima paralele na Dubovcu gdje je pronađen gotovo istovjetan primjerak (Čučković Z., Čučković L. 2011, T.5:5). Tamošnji ulomak odgovara i oblikom posude i ukrasom, a Čučković ulomke iz tog horizonta prema stilskim karakteristikama smještaju u Ha B (Čučković Z., Čučković L. 2011, 102). Valja napomenuti kako je ulomak (T.4:1) sekundarno goren, jednako kao i primjerak s Dubovca. Analogije ovom ulomku također pronalazimo u Sloveniji gdje je vjerojatno isti tip lonca, ali neukrašen, pronađen u Olorisu pri Dolnjem Lakošu u sklopu peći P-307. (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002,

T.27:5). Neukrašeni primjerci (T.3:6,7; T.29:1) imaju analogije na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.10:7; T.27:4,6; T.5:13). Isto tako i primjerak (T.2:6) (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.15:10) kojem analogije pronalazimo i na Grajskom griču na Ptuj (Dular 2013, T.20:5) te na zagrebačkom Gornjem gradu (Balen-Letunić 1996, Sl.2:3). Sljedeća dva ulomka (T.3:2,8) imaju sličnosti s ulomcima iz Slovenije (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.34:3; Dular 2013, T.29:3), ali i neodoljivo podsjećaju na rubove posuda s nekropole u Moravču kod Sesveta (Sokol 1996, Sl.5:1,2; Sl.17:2). Naravno, kako se u našem slučaju radi samo o fragmentima ruba posude, svako ozbiljno povezivanje ovih lokaliteta bila bi samo spekulacija. Još jedan primjerak kratko izvučenog ruba je (T.3:4) kojem analogije pronalazimo na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.39:6), vrlo sličan rub nešto dulje izvučen također nalikuje na primjerak s Olorisa (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.58:5). Ulomak (T.29:2) ima analogije na bliskom bariloviću (Čataj 2014, T.09:100,101) gdje je potonji gotovo identičan. Črešnar taj tip ruba definira kao U2g, a postoji velika sličnost s loncima L5 koje datira u Ha A i Ha B stupanj (Čataj 2014, 60). Naš primjerak je vjerojatno kombinacija U2g i U1c tipa definiranih prema Črešnaru. Na Kalniku pronalazimo identičan oblik lonca i ruba, ali ukrašen kombinacijom plastičnih aplikacija i otiskivanjem (Vrdoljak 1995, T.32:1). Vrdoljak taj tip lonca definira kao A3d varijantu i datira u Ha A stupanj (Vrdoljak 1995, 24). Analogije pronalazimo i na Starom Čiču (Balen-Letunić 1996, Sl.8:1) gdje je ponovo gotovo identičan oblik ruba, ali s drugačijim ukrasom, plastičnih traka. Balen-Letunić keramiku među kojom je i spomenuti ulomak vremenski smješta u Ha B stupanj, odnosno velikogoričku grupu (Balen-Letunić 1996, 15). Lonac iz nekropole Krupače, datirane u Ha B stupanj (Vinski- Gasparini 1973, T.100:4), izgledom podsjeća na sve netom spomenute primjerke, no zbog nezgodne perspektive i nepostojanja presjeka teško je procijeniti radi li se o istom tipu. Za lonac (T.29:3) analogije pronalazimo na položaju groblja kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.3:4) gdje Ložnjak Dizdar za spomenuti fragment kao analogiju navodi žaru iz groba 5 u Špitalskoj dragi u Metliki, koja se datira u Ljubljana IIIa stupanj (Ložnjak Dizdar 2002, 316). U Sloveniji analogije možemo pronaći u Ormožu na položaju Havlasov vrt (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.137:3; T.139:13). Oba su lonca vrlo slična po obliku našem primjerku, ali je prvi znatno manjih dimenzija.

Lonci izvučenog ruba i fazetiranog s unutarnje strane definirani su kao L3a tip. Primjerci (T.6:5,11) izvučenog ruba fazetiranog s unutarnje strane te ukrašenog otiskivanjem vjerojatno se nastavljaju u cilindrični vrat na kakvom su česta pojava. Ovakav tip ruba se javlja na posudama s cilindričnim vratom ali i „S“ profiliranim posudama na Kalniku (Vrdoljak 1995).

Gotovo identičan je U2f prema Črešnaru (Črešnar 2010, 41), koji ih definira kao srednje do jako izvučene rubove na koničnom ili zakrivljenom vratu, a često su ukrašeni fazetiranjem i otiscima prstiju. Po tipu posude odgovaraju L4b tipu prema Črešnaru, a najranije se pojavljuju na Brinjevoj gori u ranom Ha A vremenu, a kasnije se u Ha B javljaju na gotovo svim tamošnjim lokalitetima (Črešnar 2010, 35-42). Na gradini Marić je zabilježen primjerak (Rakvin 2015, T.1:5) vrlo sličan našem (T.6:5), a Rakvin ga definira kao L2 tip lonaca te piše kako je to, prema R. Pittioni, tipičan oblik Ha A vremena na području Donje Austrije i Gradišća, ali i ostalom području rasprostiranja kulture polja sa žarama (Rakvin 2015, 82). Slični primjerci se također mogu naći u Ormožu na položaju Skolibrova ulica (Dular, Tomanič Jevremov, 2010, T.2:14; T.47:5) i Kostelu (Velušček 1996, T.22:23). Za ulomak (T.6:2) lonca blage „S“ profilacije analogije nalazimo u Rogozi (Črešnar 2010, T.11:4). Tamošnji primjerak ima ukras plastičnog rebra s otiscima prstiju. Črešnar ga smješta u lonce tipa L5 te ga je na osnovi slovenskih analogija moguće datirati između Ha A2 i Ha B1 stupnja (Črešnar 2010, 35-37). Sljedeća dva ulomka su slična prethodnom, ali uz puno izraženiju „S“ profilaciju (T.6:3,4). Analogije pronalazimo u ostavi keramike na Kalniku (Karavanić, Kudelić 2011a, T.1:1), čiji sadržaj Karavanić i Kudelić tipološki smještaju u Ha B, odnosno mlađu fazu kulture polja sa žarama, a analogije za takav tip lonca pronalaze u Sloveniji unutar grupe Ruše (Karavanić, Kudelić 2011b, 12-21).

Lonce s naglašeno izvučenim rubom definiramo kao L4 tip. Karakterizira ih nešto duži i izraženo izvučen rub, a od ukrasa prevladava otiskivanje na samom rubu (Oa), uz jedan slučaj kaneliranja (Kb). Ulomak (T.4:5) ima naglašeno izvučen rub ukrašen otiskivanjem, a njegove analogije pronalazimo na Kostelu (Velušček 1996, T.11:23). Gotovo identičan primjerak pronalazimo i na bliskom Belaju (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.5:1), a opisan je kao „fragment ljevasto razgrnutog vrata s otiskom nokta duž oboda, s unutarnje strane horizontalno fazetiran...“ (Majnarić-Pandžić 1985, 38). Jedina razlika je prisutnost horizontalnog kaneliranja s unutarnje strane, što nas dovodi do sljedećeg ulomka (T.8:3) kojemu je rub „oblije“ izvučen i kaneliranje je mnogo naglašenije s unutarnje strane. Vrlo sličan oblik lonca pronalazimo na gradini Marić (Rakvin 2015, T.1:2), gdje je ulomak ukrašen fazetiranjem s unutarnje strane i kaneliranjem na rubu. Rakvin taj lonac smješta u L2 tip, koji je prema R. Pittioniju tipičan oblik Ha A razdoblja za područje Donje Austrije i Gradišća, ali i ostalog područja rasprostiranja kulture polja sa žarama (Rakvin 2015, 82). Valja također napomenuti da ranije spomenuti ulomak (T.4:5) moguće analogije ima i na groblju kulture polja sa žarama u Trešcerovcu (Trešerovcu) (Ljubić 1885, 73), no bez detaljnijeg uvida u tamošnju građu to sa

sigurnošću nije moguće utvrditi. Ulomak lonca (T.5:1) pokazuje sličnosti s primjerkom s Olorisa (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.24:1) kojemu je rub jednako naglašen, ali izvučen nešto više vodoravno i vjerojatno pripada L3 tipu lonca (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, Sl.4). Zanimljiv je ulomak s dodatno modeliranim rubom (T.23:2), koji ima analogije na položaju Grajski Hrib u Gornjoj Radgoni. Ulomak (Dular 2013, T.98:13) odgovara našem po fakturi, boji te je oblikom gotovo identičan. S obzirom na stratigrafiju Grajskog Hriba za pretpostaviti je da ovaj primjerak možemo pripisati željeznom dobu (Dular 2013, 190-194).

L4a tip lonca ima naglašeno izvučen rub, ukrašen s unutarnje strane. Zabilježeni primjerci ukrašeni su urezivanjem, odnosno urezanim šrafiranim trokutima (T.8:1,2), a na ulomku (T.8:2) zabilježeni su tragovi inkrustacije. Njihove analogije pronalazimo na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.1:2,3; T.2:6). Ulomci spomenutih lonaca su neukrašeni, ali oblikom odgovaraju našim primjercima. Na Ormožu, na položaju Havlasov vrt, nalazimo ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.138A:3) sa šrafiranim trokutima na unutarnjoj strani izvučenog ruba koji izgledom jako podsjeća na naše primjerke. Razlika je u rubu koji nije toliko vertikalno izvučen kao u našem slučaju. Također, ukras trokuta je jednostruk, a ne dvostruk kao kod nas. Na Ormožu i na Grajskom Griču na Ptuju također nalazimo i direktne analogije za ukras (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.42:12; T.46:9; Dular 2013, T.16:1; T.45:7; T.50:8; T.63: 13). Dular taj tip ukrasa svrstava u tip O14 te ga datira u vrijeme između Ha A i Ha B2/3 kada se pojavljuje u Brinjevoj gori (Dular 2013, 50). Analogije pronalazimo i u Bosutskoj grupi. Na lokalitetu Gradina na Bosutu gotovo je tijekom svih razdoblja izrazito popularan motiv šrafiranih trokuta (Medović, Medović 2011). Kod nas se ovaj motiv ukrasa pojavljuje na nekropoli u Ozlju (Balen-Letunić 1981, T.2:7) te Kiringradu (Balen-Letunić 1987, T.3:5). Balen-Letunić nekropolu u Ozlju tipološki datira u Ha B1 i Ha B2 stupanj (Balen-Letunić 1981, 17), a za motiv šrafiranih trokuta piše da se često pojavljuje na metalnim predmetima karakterističnima za Ha B2 i Ha B3 stupanj (Balen-Letunić 1987, 4-5).

L4b tip lonca karakterizira naglašeno izvučen rub fazetiran s unutarnje strane. Nerijetko su ukrašeni duž ruba otiskivanjem, kaneliranjem ili žlijebljenjem. Ulomci (T.6:10; T.7:1) osim fazetiranja unutarnje strane ruba, nisu ukrašeni, a analogije im pronalazimo na gradini Marić (Rakvin 2015, T.1:4). Rakvin taj ulomak smješta u L2 tip lonca (Rakvin 2015, 82). Vrlo slične ulomke pronalazimo na Zvonimirovu (Ložnjak Dizdar 2005, T.2:5) te na Malom Petrovcu (Pleše 2017, T.8:3), koji se mogu uklopiti u mlađu fazu kulture polja sa žarama Posavine i Pokuplja. Usporedbom nalaza s gradine Belaj utvrđeno je kako su nalazi s Malog Petrovca mogu datirati ranije no oni s gradine Belaj (Pleše 2017, 11). Analogije pronalazimo i u Sloveniji

na položaju Rogoza (Črešnar 2010, T.1:1; T.3:8; T.9:4), a Črešnar piše kako je iznutra fazetirani rub karakterističan za Ha A stupanj (Črešnar 2010, 39-42). Sljedeća dva ulomka uz fazetiranje ukrašena su i otiskivanjem nokta uzduž ruba (T.30:2,3). Na Kostelu nalazimo vrlo sličan tip ruba (Velušček 1996, T.9:12; T.32:8), ali neukrašen. Na gradini Marić nalazimo ulomak koji je možda najbliži našim primjercima (Rakvin 2015, T.1:5), ali Rakvin navodi kako se radi o urezivanju uzduž ruba što i nije toliko vizualno različito ako uzmemo u obzir da se u našem slučaju radi o otiskivanju nokta. Kao i prijašnje primjerke, autorica i ovaj ulomak smješta u L2 tip lonca, pri čemu se fokusira na samo fazetiranje, koje ovisno o načinu izvedbe na ovakvim loncima može biti smješteno između Ha A1 i Ha C2 stupnja (Rakvin 2015, 83). Ulomak (T.7:2) se razlikuje od prethodnih po nešto zaobljenijem vrhu ruba koji je ukrašen kaneliranjem. Prema obliku nalikuje neukrašenim ulomcima s Malog Petrovca (Pleše 2017, T.8:6) te Rogoze (Črešnar 2010, T.11:2). Črešnar piše da je to U2i tip ruba te da se može pripisati ili amfori ili loncu te spominje da ga drugi autori svrstavaju pod klasičan tip forme Ha A stupnja (Črešnar 2010, 42-43). Sljedeći ulomak ima mnogo naglašenije kanelure uzduž ruba (T.7:4), a vrlo sličan lonac nalazimo na gradini Marić (Rakvin 2015, T.1:7). Rakvin ga smješta u lonce L4 tipa te piše da se takav tip lonaca na području Posavine i srednje Bosne javlja od Ha A do Ha C1 stupnja. Takvi su nam tipovi lonaca poznati iz naselja Novigrad na Savi te starijeg naselja u Donjoj Dolini, gdje su smješteni u 12. i 11. st. pr. Kr., odnosno 1a fazu naselja. Autorica također napominje da se ulomak s gradine Marić najbolje može povezati s onima iz Donje Doline zbog jednakog načina ukrašavanja te da upravo takve lonce B. Čović navodi kao vodeće tipove grupe Zecovi-Donja Dolina (Rakvin 2015, 83-84).

Lonci tipa L5 su u literaturi najčešće referirani kao amfore, a u našem slučaju odlikuje ih zaobljeno tijelo i ručka na ramenu. Ulomak (T.31:3) ukrašen je horizontalnim tupim žlijebljenjem u razini ručke. Oblikom gotovo identičan ulomak nalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.19:1) Taj je ulomak ukrašen tupim urezima u ravnini ručke što ga čini vrlo bliskim našem ulomku. Osim tog ulomka, na Ormožu su zabilježena još dva slična (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.8:5; T.112:1). Oblikom vrlo slični ulomci nalaze se na Grajskom Griču na Ptujju (Dular 2013, T.37:1, T.31:8). Dular ovaj tip lonaca, odnosno amfora smješta u A2 tip koji je na Pobrežju datiran u Ha B1, a na položaju Ruše I u Ha B2/3 stupanj (Dular 2013,37-39). Ulomci (T.44:2,3,5) imaju vrlo sličan način ukrašavanja žlijebljenjem, a po obliku bi mogli odgovarati tipu L5, ali zbog veličine ulomka to nije moguće utvrditi sa sigurnošću. Zanimljivo je napomenuti da ulomak (T.44:3) ima zabilježene tragove inkrustacije, a direktne analogije za taj tip ukrasa pronalazimo na Kosovcu kod Bregane (Vrdoljak 1996,

T.1:6). Pretpostavka je da se radi o istom dijelu posude i istom ukrasu kakvi su na Kosovcu smješteni u Ha B stupanj (Vrdoljak 1996, 181). U Rogozi nailazimo na ulomak (Črešnar 2010, T.16:5) jednakog ukrasa na istom dijelu posude. Analogije Črešnar pronalazi od stupnja Ha A nadalje, ali napominje da je glavno razdoblje pojave ovakvih tipova rani Ha B stupanj. Za sloj iz kojeg je spomenuti ulomak obavljena je radiokarbonska analiza te je dobiven datum: 1132-998 cal BC (88%) ili 1116-1037 (63%) (Črešnar 2010, 68). Unutar ostave keramike na Kalniku pronalazimo analogije s gotovo identičnim oblikom posude i horizontalnim žlijebljenim ukrasom (Karavanić, Kudelić 2011a, T.5:2), ali nedostaju žlijebljene girlande. Karavanić i Kudelić pišu da se takvi ulomci povezuju s amforama mlađe kulture polja sa žarama u srednjem Podunavlju, stoga i unutar grupa Ruše i Stillfried. Spomenuti ulomak s ostatkom keramike autorice smještaju u Ha B stupanj te napominju kako se stilskim obilježjima najviše podudara s grupom Ruše u Sloveniji (Karavanić, Kudelić 2011a, 13). Ulomak (Karavanić, Kudelić 2011a, T.5:5) oblikom odgovara našim ulomcima, no ukrašen je plastičnom trakom s otiscima prstiju. Analogije pronalazimo i na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.20:3; T.82:7) gdje je zabilježen isti ukras na, pretpostavljamo, istom dijelu posude, dok ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010 T.49:7) pojavom ukrasa horizontalnih žljebova pokazuje sličnosti u načinu ukrašavanja.

Sljedeći je tip lonca, koji se također može svrstati među amfore, okarakteriziran bikoničnim tijelom i ručkom na ramenu (L5a). Gotovo identičan primjerak našem (T.31:1), s malim odmakom u nagibu, nalazimo na Kamenskom (neobjavljeno, T.33). Riječ je o cijeloj posudi, a sličnosti pronalazimo u obliku i tipu ukrasa te njegovom smještaju na istom mjestu kao kod našeg primjerka. Također, valja napomenuti da se po svemu sudeći radi i o istom tipu ručke. Posude prema obliku najbližije onoj iz Kamenskog nalaze se na položaju Havlasov vrt u Ormožu gdje je neukrašen lonac, odnosno amfora nešto robusnijih stijenaka (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.157:9) te među slučajnim nalazima uništenih grobova na groblju Velika Gorica (Karavanić 2009, T.78:1). Nešto drugačijeg oblika je i cjelovit lonac iz Rogoze (Črešnar 2010, T.17:2), kojeg Črešnar smješta u tip amfora A3c, a analogije također pronalazi unutar dvaju grobova na Pobrežju te unutar groba 35 na Brinjevoj gori. Prema Patek ovakav tip amfore pripada Ha A stupnju (Črešnar 2010, 32).

Lonac tipa (L5b) također se u literaturi svrstava u amfore, a odlikuju ga trbušasto tijelo i stožasti vrat. Ulomak (T.31:2) ukrašen je tupim vodoravnim i okomitim žlijebljenjem koje nalikuje kaneliranju. Analogije nalazimo u Rogozi (Črešnar 2010, T.18:9) gdje je sačuvan ulomak s ručkama, a Črešnar ovaj ulomak pripisuje globularnim amforama s koničnim vratom

tipa A1b te ih uspoređuje s onima kasne kulture polja sa žarama iz regije Drava u kojoj su vrlo česte. Također, slične primjerke nalazi i u grobovima 41 i 134 na Pobrežju, ali i grobu 272 na Dobovi (Črešnar 2010, 31). Veći broj amfora ovog tipa i vrlo sličnog ukrasa (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.13:2; T.26:6; T.55:13; T.105:7), koje se mogu smjestiti u A2 tip, nalazimo i na Ormožu. Istome tipu možemo pridružiti i ulomak s Grajskog Griča na Ptuju (Dular 2013, T.37:1). Dular za A2 tip amfora pronalazi analogije unutar Ha B1 i Ha B2/3 stupnja (Dular 2013, 37-38).

Posljednji u kategoriji lonaca je tip (L6), lonci s jednostavnim ojačanim rubom. Ulomak (T.8:4), vjerojatno najbliže, analogije ima u Rogozi i na Kostelu (Črešnar 2010, T.7:17; Velušček 1996, T.41:14). Črešnar navodi da je to U2d tip ruba te da se vrlo vjerojatno radi o loncu (Črešnar 2010, 40). Sličan ulomak nalazimo na Olorisu, na položaju Dolnji Lakoš (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.5:17). Ulomak odgovara po boji i fakturi, ali kao i prijašnji primjerci nije toliko oštih bridova kao ulomak s Crkivišća Bukovlja. Analogije za lonce ojačanih rubova nalazimo na Brinjevoj gori (Oman 1981, T.47:14; T.58:5a), Kiringradu (Balen-Letunić 1987, T.11:5) te na položaju Grič kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.6:1-4). Valja napomenuti kako su spomenuti ulomci s Kiringrada i Griča pripisani latenskoj keramici (Ložnjak Dizdar 2002, 318) za koju su takva zadebljanja rubova vrlo tipična (Drnić 2018). S obzirom na navedeno ulomak s Crkvišća Bukovlja bismo možda mogli okarakterizirati kao pokazatelj kontinuiteta ovog lokaliteta tijekom željeznog doba.

Zdjele

Tip zdjela Z1 su jednostavne zdjele zaobljenog tijela. Ulomak (T.32:1) karakterizira zaobljeno tijelo i relativno plitka dubina, a zanimljiv je maleni otvor na tijelu nepoznate namjene. Analogije tom ulomku nalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.140:5), Kostelu (Velušček 1996, T.14:26) i zagrebačkom Gornjem gradu, položaj samostan klarisa (Balen-Letunić 1996, Sl.4:2,5). Svi su primjerci vrlo sličnog oblika i neukrašeni, ali uz nedostatak rupice koja je prisutna na komadu iz Crkvišća Bukovlja. Sljedeći ulomak je također zaobljenog tijela, ali znatno dublji od prethodnog (T.15:5), a analogije mu pronalazimo na položaju Antunovac u Virovitici (Pavišić 1993b, T.2:2), Ormožu, Havlasovu vrtu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.131:12).

Sljedeći tip zdjela je Z1a koji, uz zaobljeno tijelo, odozgo ima zaravnjen vrh ruba. Ulomak (T.14:6) je vrlo mali dio ruba sa sačuvanim ukrasom šrafiranog trokuta u tehnici urezivanja. Analogije za ovaj tip ukrasa smo već ranije spomenuli, a analogije za sami tip zdjele (Z1a, T.14:5,6; T.15:3) nalazimo u Rogozi (Črešnar 2010, T.17:7) gdje je također zaravnati rub s blagim „zubom“, odnosno izbočenjem s unutarnje strane. Črešnar ovaj tip naziva Sz1 i definira ga kao uvučen rub zadebljan s unutarnje strane te ga zbog paralela s Olorisa smješta u srednje brončano doba ili početak kulture polja sa žarama (Črešnar 2010, 23). Ulomak s Olorisa (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.18:7) je zaista vrlo sličan spomenutim ulomcima, a nešto manje sličan ulomak, vjerojatno istog tipa, je također pronađen na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.43:3). Velike sličnost pokazuje i ulomak s Kostela (Velušček 1996, T.14:10) i nešto drugačiji, ali sličan ulomak (Velušček 1996, T.22:15).

Zdjele tipa Z1b također karakterizira zaobljeno tijelo, ali je rub blago uvučen prema unutra. Ulomak (T.14:8) ima analogije u Skolibrovoj ulici na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.27:7; T.38:2). Ulomak (T.15:1) je ukrašen otiskivanjem na samom rubu, a njemu možda najbližiji primjer nalazimo na Kostelu (Velušček 1996, T.33:47). Kod tog je primjerka rub ravniji, a ne toliko uvučen te je teško procijeniti je li posuda na rubu samo oštećena ili je postojao nekakav tip ukrasa. Nešto drugačiji ulomak, također s Kostela (Velušček 1996, T.22:18), je karakterističniji za ovaj tip posuda (Z1b). Nešto naglašenije zaobljeno tijelo ima veći ulomak (T.14:11), a analogije mu pronalazimo u naselju Kalnik-Igrišče II (Karavanić 2009, T.18:9) - posuda jako podsjeća oblikom, ali ima nešto deblje stijenke. Prethodno spomenuti ulomak (T.14:11) i ulomak (T.30:2) prema obliku pokazuju velike sličnosti s posudama s groblja Velika Gorica (Karavanić 2009, T.51:17; T.52:7; T.54:1; T.64:3) koje su u funkciji urne i imaju rupu na tijelu, što je karakteristika ovoga groblja, ali i onoga u Dobovi gdje su slične urne s rupom datirane u Ha B1 stupanj (Karavanić 2009, 65-66).

Zdjele zaobljenog tijela i izvučenog ruba smještamo u Z1c tip posuda. One su, uz navedene karakteristike, nerijetko ukrašene tehnikom žlijebljenja. Ulomak (T.33:2) je neukrašen primjerak kojemu analogije nalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.12:4) u Skolibrovoj ulici u sklopu vatrišta 2/2, koje je datirano između Ha B3 i Ha C1 stupnja (Dular, Tomanič Jevremov 2010, 80). Posuda s Kostela (Velušček 1996, T.24:10) je također neukrašena te odgovara ovom tipu zdjela, a oblikom je najbližnja našem primjerku (T.32:3). Na Dubovcu pronalazimo vrlo dobre analogije za ovaj tip zdjele, ali i za ukrase koji se pojavljuju na njima. Ulomak (T.33:1) oblikom najviše odgovara ulomku s Dubovca (Čučković, Čučković 2011, T.3:7), gdje nalazimo, oblikom, vrlo sličnu zdjelu gotovo identičnog ruba.

Čučkovići ovakav tip zdjele uspoređuju s tipom A6c s Kalnika (Čučković, Čučković 2011, 75), ali napominju da se ne treba olako poistovjećivati spomenuti tip posuda s ulomkom iz Dubovca zbog velike razlike u veličini posuda. Nadalje, autori pišu da se tipološki razvoj kuglastih posuda, kako očito karakteriziraju primjerak s Dubovca, prati od II. stupnja kulture polja sa žarama na nekropoli Vrapče u Zagrebu, a analogije u naseljima pronalaze na Ormožu unutar Ha B stupnja (Čučković, Čučković 2011, 75). Ukrašeni ulomci (Čučković, Čučković 2011, T.3:1,2,4) s Dubovca, koji su okarakterizirani ukrasom žlijebljenih horizontalnih linija i girlanda, pokazuju veliku sličnost s našim (T.32:3,4; T.33:1). Vrlo vjerojatno se radi o istim ili vrlo sličnim oblicima posuda što vrijedi i za način ukrašavanja istih, a Čučkovići ovakav tip ukrasa girlandi navode kao poveznicu željeznodobnog horizonta na Dubovcu s Podunavljem te pišu da se ukras girlandi s Dubovca neupitno može dovesti u vezu s grupom Bosut IIIa (Čučković, Čučković 2011:77). Na Belaju ovaj tip ukrašavanja nalazimo na, kako Majnarić-Pandžić opisuje, trbušastom loncu s izvučenim rubom koji je ukrašen otiskom nokta i žlijebljenjem na ramenu (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.6:2, 31-32). Najbliži primjerak s Crkvišća Bukovlja je (T.33:1) koji je uz žlijebljenje ukrašen i otiskom nokta uzduž ruba. Ukrašen žlijebljenih girlandi na Belaju nalazimo na još dva ulomka (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.6:3; Sl.7:2). Slično kao i na Dubovcu, Majnarić-Pandžić keramiku s Belaja povezuje sa stupnjem Bosut IIIa, odnosno razvijenim Ha B stupnjem (Majnarić-Pandžić 1985, 32). Na Kiringradu nalazimo vrlo dobre analogije (Balen-Letunić 1987, T.3:1). Tamo se pojavljuje gotovo identičan oblik posude, ali i ukras koji je istovjetan ukrasu na našim ulomcima (T.32:3,4). Ulomak (T.16:3) nešto je drugačiji od prethodnih ulomaka, ali također ima zaobljeno tijelo i izvučen rub. Ono što ga razlikuje od prethodnih ulomaka jest rub koji je izvučen preko vertikalne linije tijela posude. Analogije navedenom ulomku nalazimo na naselju Kalnik-Igrišće (Vrdoljak 1995, T.13:1) gdje je pronađena zdjela vrlo sličnog oblika (tip B6c), ali većih dimenzija. Sačuvan je i dio posude s ručkom, što kod našeg ulomka nije slučaj, no nije isključeno da je mogao imati ručke. Također, sličnu zdjelu nalazimo i u Rogozi (Črešnar 2010, T.2:5). Črešnar taj tip zdjele, koja je pronađena je unutar objekta 4 koji je datiran u stupanj Ha A do prijelaza stupnjeva Ha A u Ha B, svrstava u So5a tip (Črešnar 2010, 60). Analogije naposljetku nalazimo i na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.7:8) gdje je pronađen ulomak istog oblika, koji također ima sačuvanu ručku, te manje sličan ulomak s Rebelčje vasi (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.16:1). Dular oba ulomka smješta u S7 tip zdjela.

Tip zdjela Z1d karakterizira zaobljeno tijelo s naglašenim prijelazom na rame te vrlo čest ukras urezanih valovitih linija. Ulomci (T.18:1,2,4) pripadaju istom obliku posude te imaju

isti ukras s minimalnim varijacijama. Definitivno najbolja analogija ovim ulomcima jest ulomak s Belaja (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.7:1). Majnarić-Pandžić ulomak opisuje kao fragment trbušaste posude i pretpostavlja da se radi o loncu. Ulomak je ukrašen kaneliranim horizontalnim rebrima između kojih je ukras urezane višeprute valovnice koji gotovo u potpunosti odgovara ukrasu na našoj posudi T.18:1. Majnarić-Pandžić ovakvu keramiku povezuje s keramikom Kalakače koju Medović smješta u Bosut IIIa, odnosno kasni Ha B stupanj (Majnarić-Pandžić 1985, 32). Na Kosovcu (Vrdoljak 1996, T.1:3) i Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.50:2) nailazimo na gotovo iste ulomke koji se mogu s našima povezati prema obliku, koji je po svemu sudeći isti, dok je ukras potpuno različit i radi se o vertikalnim širokim žljebovima. Vrdoljak za ovaj tip zdjela napominje da se često javljaju na gradinama Belaj i Kiringrad, ali isto tako i u nekim nizinskim naseljima poput Starog Čiča koje je prema keramografici datirano u velikogoričku grupu, odnosno Ha B stupanj (Vrdoljak 1996, 181). Na Ormožu nalazimo još jedan ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.119:2) koji podsjeća na one s Crkvišća Bukovlja, ali je kod njega nagib posude nešto drugačiji, a ukras je žlijebljenih linija. Ukras žlijebljenih linija je popularan na Crkvišću Bukovlju i nalazimo ga na jednom ulomku ovog tipa zdjela (T.33:3). Ulomci s Dubovca (Čučković, Čučković 2011, T.9:2) i Špičak gradine II (Pavišić 1993a, T.3:1) oblikom odgovaraju našem tipu zdjela (Z1d), no primjerak s Dubovca je ukrašen plastičnom aplikacijom, a onaj s gradine Špičak je neukrašen. Čučković ulomak s Dubovca smještaju u sam kraj Ha B stupnja, a ukras urezanih valovnica vidimo na ulomcima (Čučković, Čučković 2011, T.9:3-4) za koje napominju da su u kombinaciji žlijebljenja i češljaste valovnice vrlo rijetki na pokupskom području te da im ne nalaze direktne analogije (Čučković, Čučković 2011, 82-83). Ulomak (T.46:3) je nedefiniranog oblika, ali je primjetan naglašeni prijelaz na rame i ukras urezanih valovnica je blizak prethodno spomenutim ulomcima pa ga, bez obzira na vjerojatnu nepripadnost ovom tipu zdjela, valja spomenuti. Taj ulomak samim oblikom podsjeća na spomenute analogije, no možda više odgovara ulomku s Dubovca (Čučković, Čučković 2011, T.5:1) kojeg autori karakteriziraju kao manju posudu, moguće lonac, sa žlijebljenjem i zadebljanjem na ramenu (Čučković, Čučković 2011, 76;113). Ulomak (T.33:4) pripada ovom tipu zdjela (Z1d), no karakterizira ga izvučeni rub koji prelazi vertikalnu liniju tijela posude i pseudovrpčasti ukras. Vrlo slične ulomke nalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.115:1) i Kiringradu (Balen-Letunić 1987, T.2:6). Dok je ulomak s Ormoža neukrašen, ulomak s Krinigrada također krasi pseudovrpčasti ukras i to na istom dijelu posude. Balen-Letunić piše kako je pseudovrpčasti ukras česta tehnika ukrašavanja na posudama, a posebno zdjelama, posudicama poluloptastog trbuha i/ili šalicama koje se ili prema obliku ili prema ukrasu mogu svrstati u keramografiju

kasnog brončanog doba (Balen-Letunić 1987, 4), a upravo takve nalazimo i na Crkvišću Bukovlju (T.40:3; T.46:1). Na Kiringradu također nailazimo na motiv višeprutih valovnica (Balen-Letunić 1987, T.1:5; T.3:5-6) za koje Balen-Letunić, izuzevši Kiringrad i Belaj, piše da se sporadično pojavljuje na području sjeverne Hrvatske i Slovenije. Za spomenuti motiv autorica analogije pronalazi na keramici bosutske grupe u Podunavlju koju P. Medović svrstava u horizont Bosut IIIa (Balen-Letunić 1987, 4).

Zdjele niskog zaobljenog tijela s naglašeno izvučenim rubom pripadaju tipu (Z2). Ulomak (T.17:5) ima analogije na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.115:4), u Skolibrovoj ulici. Tamo nalazimo ulomak istog oblika, ali s ukrasom na unutarnjoj strani ruba. Dular taj tip posuda definira kao S11 tip i opisuje ih kao zdjele s niskim zaobljenim trupom i naglašeno izvučenim rubom koji je obično ukrašen. Analogije za taj tip zdjela nalazi u Kleinkleinu u vrijeme Ha C0 i Ha C1 (Dular 2013, 38-41).

Sljedeći tip zdjela (Z3) su konične zdjele koje se učestalo pojavljuju s ukrasom plastičnih rebra, koja su nerijetko dodatno ukrašena otiskivanjem. Ulomak (T.14:4) malo odskače od ostatka zdjela ovog tipa, a analogije mu nalazimo na položaju groblja kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.5:7). Ložnjak Dizdar taj ulomak opisuje kao zdjelu uvučenog ruba ukrašenu kosim kaneliranjem te napominje kako se takav tip zdjela pojavljuje od sredine Ha A i traje sve do u Ha C stupanj (Ložnjak Dizdar 2002, 317). Analogije koje autorica pronalazi za spomenuti ulomak odgovaraju našem tipu Z7 i njegovim podtipovima. Karakteristični ulomci tipa Z3 (T.14:9,10; T.15:4,6) također imaju analogije na položaju groblja kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.2:4). Ložnjak Dizdar taj ulomak opisuje kao dio lonaca vjerojatno zaobljenog tijela koji je ukrašen urezima noktiju na vrhu rubu te plastičnom trakom s otiscima prstiju na gornjem dijelu tijela posude (Ložnjak Dizdar 2002, 314-315). Analogije nalazimo na zagrebačkom Gornjem gradu, samostan klarisa (Balen-Letunić 1996, Sl.1:2; Sl.2:6; Sl.4:3). Za taj položaj Balen-Letunić napominje kako određeni keramički oblici upućuju na povezanost s grupom Zagreb (Br D – Ha A2), ali postoje i malobrojni ulomci koji pripadaju Ha C i Lt D stupnju, što govori da je ovaj položaj na zagrebačkom Gornjem gradu funkcionirao tijekom kasnog brončanog, ali i mlađeg i starijeg željeznog doba (Balen-Letunić 1996, 14). Ulomak sličan onima s Crkvišća Bukovlja nalazimo i na Brinjevoj gori (Oman 1981, T.7:6), koji Oman, prema sloju u kojem je ulomak pronađen, datira u Ha A stupanj (Oman 1981, 150).

Bikonične zdjele pripadaju tipu (Z4), a karakterizira ih bikonično tijelo i izvučen rub. Izuzmemo li jedan ulomak, svi ostali s Crkvišća Bukovlja su neukrašeni. Ulomak (T.17:4) bikonične zdjele je ukrašen fazetiranjem s unutarnje strane ruba i primjetan je dio plastičnog rebra na samom bikonitetu posude. Vrlo sličan ulomak nalazimo na Malom Petrovcu (Pleše 2017, T.8:5). Taj je ulomak također ukrašen fazetiranjem s unutarnje strane ruba, a Pleše takav tip smješta u mlađu fazu kulture polja sa žarama Posavine i Pokuplja te napominje da se vjerojatno može datirati ranije od primjeraka s građine Belaj (Pleše 2017, 11-13). Na položaju Veselica iznad Metlike nalazimo vrlo sličan oblik posude (Kočevar 2017, T.1:4), neukrašen i s nešto blaže izvučenim rubom. Kočevar spomenuti ulomak definira kao tip S8, a analogije mu pronalazi u Ormožu (Bd D do Ha C1), Rogozi (Ha A), Podsmreki (Bd C/Bd D) te Volčjih Njivah (zmijoliki horizont) (Kočevar 2017, 34-35). Na Dubovcu nailazimo na vrlo slične oblike (Čučković, Čučković 2011, T.1:1-2) našim primjercima (T.34:3,4). Čučkovići ih opisuju kao posude s ljevasto izvučenim rubom i datiraju ih u Ha A stupanj, a uspoređuju ih s onima s Kalnika, zagrebačkog Gornjeg grada i Olorisa (Čučković, Čučković 2011, 75). Na Dubovcu pronalazimo i analogije za ulomak (T.34:2). Riječ je o ulomku vrlo sličnog oblika (Čučković, Čučković 2011, T.2:3), ali bez ručke koja možda nije sačuvana na spomenutom fragmentu. Ulomak (Čučković, Čučković 2011, T.5:4) je možda najbliži našim primjercima (T.34:3,4). Analogije za ovaj tip zdjela nalazimo i na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.9:6; T.25:1-3; T.30:5)

Zdjele tipa Z5 su zdjele „S“ profilacije. Analogije za ovaj tip zdjela nalazimo u Rogozi (Črešnar 2010, T.18:2) gdje je ulomak neukrašene zdjele dimenzijama najbliži našem ulomku (T.16:8). Črešnar ulomak s Rogoze smješta u Sv1a tip posude te analogije tom tipu posude pronalazi na Olorisu, Rabelčjoj vasi, Podsmreci i Šimanu. Analogije se većinom datiraju u kasno srednje brončano doba ili na sam početak kulture polja sa žarama (Črešnar 2010, 20). Na Olorisu također nailazimo na vrlo slične ulomke (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.19:9-11; T.34:13) od kojih većina ima ručke koje spajaju tijelo s rubom, odnosno neposredno ispod ruba i nisu ukrašene. Analogije, koje nalazimo i na položaju Orešje Donje-Pogorišće (Balen-Letunić 1996, Sl.5:5), Balen-Letunić većinski smješta u vrijeme mlađe kulture polja sa žarama, odnosno u grupu Velika Gorica (Balen-Letunić 1996, 15). Ulomak (T.35:3) je ukrašen horizontalnim žlijebljenjem na prijelazu vrata na tijelo posude i ponovo vertikalnim žlijebljenjem na samom tijelu posude neposredno ispod horizontalnih žljebova. Analogije spomenutom ulomku pronalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.44:13) gdje je riječ o posudi vrlo sličnog oblika, a ukras se razlikuje samo u tome što su uz horizontalne žljebove ispod njih

smješteni kosi žljebovi. Na Ormožu pronalazimo analogije i ostalim ulomcima Z5 tipa posuda poput (T.16:2,9). Radi se o neukrašenim ulomcima (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.26:2,4) te ulomci nešto sličniji ulomku (T.16:8) s Crkvišća Bukovlja (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.52:1,7; T.80:6). Ulomak (T.35:4) je interesantan zbog ukrasa urezanih višeprutih valovnica koje su ranije spominjane. Vrlo zanimljivi su ulomci (T.35:1,2) koji su ukrašeni modeliranom trokutastom bradavicom te u jednom slučaju kosim žljebovima koji uokviruju trokutastu bradavicu s objiju strana. Direktne analogije pronalazimo im na Dubovcu gdje je zabilježen gotovo identičan ulomak (Čučković, Čučković 2011, T.9:5) koji Čučković opisuje kao fragment lonaca s naglašenim prijelazom vrata u rame, ukrašen trokutastom bradavicom omeđenom plitkim žlijebljenjem. Nadalje, kaže kako je ukras tipološki vrlo lako jasno odrediti te napominje da se radi o tipičnom ornamentu Ha C stupnja. Upravo je takav ukras čest u Dolenjskoj skupini ranog željeznog doba, a najbolju mu analogiju pronalazi na Budinjaku u kneževskom ukopu (datiran u Podzemelj II – Ha C1). Analogije također pronalazi u Podzemlju, Ormožu III i Pošteli II (Čučković, Čučković 2011,83-84;115). Ovaj tip ukrasa pronalazimo u Podzemlju (Dular 1973, T.10:1-2) unutar groba 1/19, gdje pronalazimo posude s modeliranim trokutastim bradavicama, te u jednom slučaju gdje su bradavice također omeđene, ali nešto kompleksnijim ukrasom žlijebljenja/kaneliranja i vjerojatno otiskivanja štapićem. Za taj tip ukrasa Dular piše da se pojavljuje unutar Dolenjskih grobova Ha C2 stupnja (Dular 1973, 562). Mnogo bliži ulomak po obliku je također s Ormoža, položaj Havlasov vrt (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.144:14), gdje je riječ o gotovo istom obliku posude koji je također ukrašen modeliranom trokutastom bradavicom, ali žljebovi koji omeđuju bradavicu ovoga su puta polukružnog oblika što je ujedno i jedina razlika između spomenutog ulomka i ulomka s Crkvišća Bukovlja (T.35:2).

Sljedeći tip je Z6, a radi se o zdjelama s niskim cilindričnim vratom i naglašenim prijelazom na rame. Analogije nalazimo na Belaju (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.8:1) gdje je zabilježen fragment posude s ukrasom horizontalnih žlijebljenih linija na ramenu posude. Koliko se može procijeniti iz fragmenta, radi se o istom tipu posude i nešto preciznije i urednije izvedenim žlijebljenjem u usporedbi s ulomcima s Crkvišća Bukovlja (T.16:1; T.36:1). Ulomak (T.36:2) ukrašen je horizontalnim linijama i duplim cik-cak linijama neposredno ispod njih. Takav tip ukrasa pronalazimo na bliskom Trešcerovcu (Trešerovcu) (Ljubić 1885, 73) te u okviru stariježeljeznodobnih slojeva u kojima su pronađene zdjele tipa Z11 prema Drniću (Drnić 2018, 95). Na Kostelu pronalazimo neukrašen ulomak koji oblikom podsjeća na Z6 tip zdjela (Velušček 1996, T.14:9).

Plitke zdjele uvučenog ruba vrlo su česta pojava tijekom cijele kulture polja sa žarama, a odlikuje ih više načina ukrašavanja, zahvaljujući kojima ove posude veoma sličnog oblika i dijelimo. Prvu kategoriju (Z7) čine neukrašene plitke zdjele s uvučenim rubom. Ulomci (T.17:1-2) se razlikuju od ostatka zdjela ovog tipa zbog blagog bikoniteta na tijelu posude, a analogije pronalazimo na Bariloviću (Čataj 2014, T.10:105). Čataj ulomak opisuje kao bikoničnu zdjelu fazetiranog ruba, a najbolje mu analogije pronalazi na Kostelu unutar trećeg naseobinskog horizonta koji je datiran u Ha A i Ha B stupanj (Čataj 2014, 60). Primjerci s Kostela (Velušček 1996, T.34:32) imaju nešto drugačiji nagib od ovih s Crkvišća Bukovlja, a osim spomenutog, vrlo dobro odgovaraju našim primjercima. Ostali ulomci tipa Z7 se pojavljuju na čitavom nizu lokaliteta pa je analogija za iste mnogo. Za analogije s nalazišta Kalnik-Igrišće (Vrdoljak 1995, T.16:4; T.17:1,4) Vrdoljak kaže da se takav tip posuda može pratiti od kasne kulture grobnih humaka pa sve do u Ha C stupanj (Vrdoljak 1995, 28). Za analogiju s nalazišta Kalnik-Igrišće II (Karavanić 2009, Pl.18:2,7), Dubovac (Čučković, Čučković 2011, T.10:1,4) Čučkovići napominju da postupno napuštanje ukrašavanja ovog tipa zdjela nije neuobičajeno te da je isto već zabilježeno na nekim višeslojnim lokalitetima (Čučković, Čučković 2011, 85). Na lokalitetu Ozalj (Balen-Letunić 1981, T.1:2; T.2:3) primjerak iz groba 2 datiran je s pomoću žare u Ha B1 stupanj, a primjerak iz groba 5 bi na temelju analogija iz Krupača mogao biti smješten u Ha B2 stupanj (Balen-Letunić 1981, 16). Analogije pronalazimo i na Borštek u Metliki (Dular 1979, T.1:6; T.5:3) te Rogozi (Črešnar 2010, T.14:12) gdje Črešnar taj tip zdjela smješta u Sz3b tip i datira ih u Ha A i Ha B stupanj. Radiokarbonska analiza uzorka iz jame (SE 554) koja je otkrivena uz objekt 32 daje rezultate (1263-1112 cal BC(91%) ili 1212-1127 cal BC (64%)) (Črešnar 2010, 32, 67). Analogije nalazimo i na sljedećim lokalitetima: Murska Sobota (Guštin, Tiefengraber 2001, Sl.5:2), Ormož (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.1:8; T.20:1; T.41:1-2; T.139:A1), Grajski hrib u Gornjoj Radgoni (Dular 2013, T.98:3). Ulomak (T.37:2) s horizontalnom ušicom na drški je neukrašen, a bliske analogije mu nalazimo u Halštatskoj gomili na Hribu u Metliki (Grahek 2004, T.1:6) gdje je svrstan u La9 tip, a grob 5 u kojem je nađena posuda mogao bi biti datiran u Ljubljana I stupanj (Grahek 2004, 157). Valja spomenuti i ulomak (T.18:8) kojoj je vrh ruba zaravnjen i ima jezičastu dršku. Vrlo sličan ulomak nalazimo na Dubovu (Čučković, Čučković 2011, T.7:7) gdje drška nažalost nije sačuvana, ali se vide njene naznake. Rub je također zaravnat, a Čučkovići analogije pronalaze u Kalakači i Ormožu II (Čučković, Čučković 2011, 81).

Sljedeća varijanta ovog tipa posuda je tip Z7a, koji uz uvučeni rub ima ukras žlijebljenja izveden odozgo metopno ili uzduž cijelog ruba. Ulomak (T.18:10) ima analogije na Dubovcu (T.4:5) gdje pronalazimo isto ukrašen ulomak. Na položaju Staro Čiče-Gradišće nalazimo također vrlo sličan ulomak (Balen-Letunić 1996, Sl.7:5) koji je iz razorenih slojeva pa je teško dobiti ikakvu pouzdanu informaciju. Balen-Letunić samo napominje da je uočen velik broj keramičkih nalaza koji se uklapaju u keramografiju Ha B stupnja, odnosno grupu Velika Gorica (Balen-Letunić 1996, 15). Analogije pronalazimo i na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.5:6) gdje je pronađen ulomak nešto blaže uvučenog ruba, ali jednakog ukrasa. Sličan primjerak je i ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.37:3). Ulomak (T.22:4) ima ukras metopnog žlijebljena na rubu i dršku s ušicom, a bliske primjerke nalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.19:3). Ulomak s položaja Skolibrova ulica jednak je po obliku i ukrasu ruba, ali nema dršku s ušicom, dok je primjer s Ptujске ceste (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.171:8) neukrašen, ali ima dršku s ušicom.

Zdjela tipa Z7b je također plitka zdjela s uvučenim rubom koji je u ovom tipu fazetiran s vanjske strane. Taj tip zdjela također nalazimo na velikom broju lokaliteta; groblje kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.5:4) gdje je taj tip posude smješten u B3d tip koji se datira u stariju kulturu polja sa žarama. Zdjele s vodoravnim fazetiranjem su zabilježene i na groblju u Dobovi gdje se zbog nalaza igle tipa Velem St. Vid mogu datirati u Ha B1 stupanj, dok se isti tip zdjele u Ormožu datira u Ha B1 – Ha B2 stupanj (Ložnjak Dizdar 2002, 317). Na Dubovcu (Čučković, Čučković 2011, T.7.5) gdje Čučkovići spominju da je ovaj tip ukrasa horizontalnim fazetiranjem na zdjelama uvučenog ruba ukras koji se ponavlja tijekom cijele kulture polja sa žarama, a tipičan je unutar keramografije baierdorfsko-velatičke grupe (Čučković, Čučković 2011, 77). Također, Čučkovići pišu da se široko fazetiranje ovog tipa (Čučković, Čučković 2011, T.7.5) pojavljuje u Varvari C-3, što je jednako Ha B stupnju. U Daljskoj nekropoli koja je datirana u Ha B1 s trajanjem do u razvijeno željezno doba, također postoje analogije. Nadalje, prema Dularu je ovaj tip ukrasa širokih fazeta na zdjelama karakterističan za stupanj Podzemelj I i II, dok se u Rušama unutar grobova 39, 86 i 137, na temelju računalne analize, ovaj tip datira u mlađi Ha B stupanj (Čučković, Čučković 2011, 80-81). Ložnjak Dizdar piše da su, uslijed intenzivnog terenskog pregleda na položaju Lajkovina u Suhopolju, zabilježene zdjele uvučenog ruba ukrašene horizontalnim ili kosim fazetiranjem te da se iste mogu prepoznati kao česti elementi unutar grupe Zagreb (Ložnjak Dizdar 2005, 29). Na Kalniku ulomak zdjele uvučenog fazetiranog ruba (Vrdoljak 1995, T.16:1) sa zdjelicom fazetiranog tijela (Vrdoljak 1995, T.21:1) predstavlja početak naselja i datira ga u Br D/Ha A1

stupanj. Vrdoljak fazetiranje također povezuje s nalazištem Baierdorf te napominje kako je svoj procvat dostiglo upravo u vrijeme Br D/Ha A1 stupnja (Vrdoljak 1995, 38). Analogije pronalazimo na položaju Borštek u Metliki (Dular 1979, T.11:12) i na Hribu u Metliki (Grahek 2004, T.9:11). Na Ormožu nalazimo slične primjerke na položajima Skolibrova ulica i Havlasov vrt (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.6:1; T.140:9). Črešnar ovaj tip zdjela, kao i ulomke s Rogoze (Črešnar 2010, T.2:4; T.9:1), svrstava u Sz3b tip, a najranije paralele tom tipu nalazi na položaju Rebelčja vas (Črešnar 2010, 24). Ulomak (Črešnar 2010, T.8:10) koji je nađen istočno od objekta 25 također svrstava u Sz3b tip te piše da je karakterističan za Ha A stupanj (Črešnar 2010, 64). Na gradini Marić nalazimo vrlo slične ulomke posuda (Rakvin 2015, T.2:1-9) koji tipom odgovaraju našim primjercima. Rakvin ih smješta u Z1b tip i piše da je taj tip posuda vrlo raširen i poznat još od početka kulture polja sa žarama te da se u Transdanubiji može pratiti i do u starije željezno doba (Rakvin 2015, 84-85). Analogije također pronalazimo na zagrebačkom Gornjem gradu, samostan klarisa (Balen-Letunić 1996, Sl.3:7). Balen-Letunić u istom tekstu spominje položaj Staro Čiče-Gradišće na kojem su zabilježena dva ulomka (Balen-Letunić 1996, Sl.6:2,5) koja načinom ukrašavanja najviše odgovaraju našem ulomku (T.38:1) koji je uz horizontalno fazetiranje ukrašen vertikalnim žlijebljenjem na rubu. Kao što je već ranije spomenuto, kasnobrončanodobni sloj ovdje je iznimno poremećen, no unatoč tome moguće je raspoznati obilje keramike, u koju spada i spomenuti ulomak, koja se uklapa u Ha B stupanj odnosno velikogoričku grupu (Balen-Letunić 1996, 15).

Tip Z7c označava plitke zdjele s uvučenim koso kaneliranim rubom. Analogije pronalazimo na Belaju (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.3:3) te na groblju kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.5:2). Ložnjak Dizdar za kose kanelure na zdjelama s uvučenim rubom piše da se pojavljuju od sredine Ha A pa do u Ha C stupnja te pronalazi analogije na Kiringradu i Gradišću u Starom Čiču (Ložnjak Dizdar 2002, 317). Analogije nalazimo i na Špičak Gradini II (Pavišić 1993a, T.8:6), gradini Marić (Rakvin 2015, T.2:11), Gradišću u Starom Čiču (Balen-Letunić 1996, Sl.6:4) i Malim Petrovcima (Sl.9:16), gdje su kanelure puno naglašenije i oštrije izvedene. Pleše napominje da ukras pripada prijelaznom tipu ukrasa koji se mijenja iz kosog fazetiranja prema kosim kanelurama, a prema Patek se takve zdjele turbanastog ruba pojavljuju od sredine Ha A do u Ha C stupanj te su najčešće u Ha B stupnju (Pleše 2017, 11-13). Slične zdjele nalazimo na Bariloviću (Čataj 2014, T.10:102-104) i Hribu u Metliki (Grahek 2004, T.9:6). Črešnar je takav tip posude zabilježio u Rogozi (Črešnar 2010, T.18:4) i pridružuje ju tipu Sz3b te spominje iste analogije. Ulomak (T.21:3) ukrašen je kosim kanelurama, ali i urezivanjem neposredno ispod kanelura. Vrlo dobru analogiju ulomku pronalazimo na položaju

groblja kod Sv. Marije Okićke (Ložnjak Dizdar 2002, T.4:8) kod koje se ispod vodoravnih žlijebova nalaze i kosi. Žljebovi, odnosno urezivanje u našem slučaju, su na prethodno spomenutoj posudi izvedeni ravnim i preciznim linijama, dok na Crkvišću Bukovlju to nije slučaj. Urezani motiv horizontalnih linija i trokuta neposredno ispod linija Ložnjak Dizdar nalazi na groblju u Dobovi i na zagrebačkom Gornjem gradu (Ložnjak Dizdar 2002, 317).

Sljedeći tip zdjela je definiran kao tip Z7d i razlikuje se od prethodnog tipa po ukrasu koji je ovog puta izveden vertikalnim ili kosim žlijebljenjem ruba. S obzirom na to da na ovom tipu posuda kaneliranje i žlijebljenje može biti vrlo blisko, odnosno slično izvedeno, na posudama kod kojih je to slučaj, isto će biti naglašeno. Na gradini Belaj zabilježene su zdjele s vertikalnim plitkim žlijebovima na rubu (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.3:1-2; Sl.5:2-3). Keramografija na Belaju smješta ga u vrijeme mlađe kulture polja sa žarama, a tipove i ukrase Majnarić-Pandžić povezuje s onima u Trešćerovcu, Krupačama i Ozlju (Majnarić-Pandžić 1985, 33). Ulomak s Belaja (Majnarić-Pandžić 1985, Sl.5:2) posebno nalikuje našem primjerku (T.38:3) kod kojeg je ukras gotovo identičan. Oba primjerka imaju dršku s ušicom, a vrlo je sličan slučaj i s ulomkom iz Ormoža (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.131:6) te s ulomkom iz Dubovca (Čučković, Čučković 2011, T.7:3) za koji Čučkovići nalaze vrlo dobru analogiju u 4. horizontu Brinjeve gore (Oman 1981, T.30:2). Ista analogija u potpunosti odgovara i spomenutom ulomku s Crkvišća Bukovlja (T.38:3). Ulomak (T.22:3) ukrasom jako podsjeća na ulomak s Kiringrada (Balen-Letunić 1987, T.1:3) koji je blago fazetiran, i kako Balen-Letunić opisuje, ukrašen kosim kanelurama. Nadalje, autorica piše kako se takve zdjele pojavljuju na širokom prostoru tijekom cijelog Ha B stupnja, i kao što je slučaj na gradini Belaj, zdjele s Kiringrada autorica povezuje s onima u Trešćerovcu, Krupačama i Ozlju (Balen-Letunić 1987, 3). Kao i kod prethodnog tipa zdjele, analogije nalazimo na Gradišću u Starom Čiču (Balen-Letunić 1996, Sl.6:3) gdje je datacija ista kao i za prethodni tip, odnosno Ha B stupanj. Analogije za ulomak (T.39:2) nalazimo u Ozlju (Balen-Letunić 1981, T.1:7) unutar groba 4 za kojeg nemamo dataciju, no Balen-Letunić općenito keramički materijal iz Ozlja datira u Ha B stupanj (Balen-Letunić 1981, 17). Još jedna analogija ulomku (T.39:2) vodi nas u susjednu Sloveniju, u Ormož, gdje je zabilježen ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.33:6) koji je također ukrašen metopnim žlijebljenjem.

Šalice

Tip Š1 su šalice zaobljenog tijela s ručkom koja nadvisuje rub. Analogije ovom tipu šalice nalazimo na nekropoli Velika Gorica (Karavanić 2009, Pl.78:3), gdje je kao slučajan nalaz zabilježena šalice istog tipa koji je karakterističan primjerak oblika kasne faze kulture polja sa žarama, a analogije imamo u Dobovi u grobu 247 (Karavanić 2009, 67). Unutar faze II grupe Velika Gorica nalazimo još dva primjerka ovakvih šalice (Vinski-Gasparini 1983, Sl.37:15; T.89:15). Na Bariloviću je zabilježen primjerak ovog tipa šalice (Čataj 2014, T.11:111), koji prema E. Patek odgovara tipu V, varijante 4, koji se u Transdanubiji koriste od Ha A do u Ha B stupanj. Čataj analogije nalazi unutar IV faze kulture polja sa žarama Ha B1 i dijelom Ha B2 stupnja (Krupače i Velika Gorica) (Čataj 2014, 61). Analogije pronalazimo i na Borštek u Metliki (Dular 1979, T.1:2) gdje je šalice oblikom vrlo slična našoj (T.40:3), ali nije ukrašena. Nažalost, za spomenuti primjerak iz Slovenije nemamo dataciju, ali Dular napominje kako nije starija od Ljubljana II faze (Dular 1979, 75).

Šalice tipa Š1a su zaobljenog tijela i izvučenog ruba, a u našem slučaju (T.40:2) ukrašena je žigosanjem kružića. Direktna analogija ovom tipu šalice nismo pronašli. Možda joj je bliska šalice s Dubovca (Čučković, Čučković 2011, T.9:3). Ovaj tip ukrasa žigosanih/otisnutih kružića Dular smješta u O17 tip te za isti nalazi analogije na Brinjevoj gori od Ha A do u Ha CO, a na Pošteli i nešto kasnije u Ha C1 stupanj (Dular 2013, 48-51).

Tip Š1b opisuje šalice sa zaobljenim tijelom i zaravnatim rubom. Analogije za ulomak s Crkvišća Bukovlja (T.41:1) nalazimo na Ormožu na položaju Havlasov vrt (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.155:5), gdje je zabilježen neukrašeni ulomak šalice koji oblikom gotovo u potpunosti odgovara našem primjerku. Primjerak s gradine na Bosutu (Medović, Medović 2011, Sl.74:8) načinom ukrašavanja i motivom odgovara našem primjerku, ali je oblikom sličniji šalicama Š2 tipa.

Tip Š1c su šalice zaobljenog tijela i uvučenog ruba. Kod primjerka (T.41:2) je vidljiv blagi bikonitet na ramenu. Relativno bliski primjerak zabilježen je na položaju Orešje, Donje-Pogorišće (Sl.5:6), koji bi možda mogao odgovarati ovom tipu šalice. Direktna analogija nisu pronađene.

Šalice tipa Š2 imaju cilindričan vrat i naglašeno rame (T.41:3-4). Analogije pronalazimo u Podzemlju (Dular 1973, T.6:2), Borštek u Metliki (Dular 1979, T.7:4), gdje je situacija ista kao i sa Š1 tipom šalice. Dular piše kako spomenuti ulomak nije stariji od Ljubljana II faze

(Dular 1979, 75). Na Ormožu nalazimo ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.149:4) koji također ima naglašeno rame, ali i blago izvučen rub pa poprilično odgovara našem tipu šalice. Črešnar ovakav tip šalice svrstava u Skd4 tip, varijantu b (Črešnar 2010, T.4:5) koja se uklapa u okvir ranog Ha B stupnja (Črešnar 2010, 97), ali za Skd4a tip posuda nalazi analogije koje slične primjerke datiraju ranije u Ha A1 stupanj (Črešnar 2010, 29). Šalica s gradine na Bosutu (Medović, Medović 2011, Sl.37:2) prema obliku jako dobro odgovara našem primjerku (T.41:3), a datirana je u naselje tipa Kalakača (osnova I, Bosut IVa).

Dna

Dna na Crkvišću Bukovlju dijelimo u tri skupine - ravno dno (D1), omfalos dno (D2) i dno na nozi (D3). Od ravnih dna zanimljiv je ulomak (T.42:2) koji ima ukras otisaka prstiju u horizontalnoj liniji. Takav tip dna Črešnar smješta u svoj D3 tip te napominje kako mogu biti ukrašena horizontalnom linijom otiska prstiju (Črešnar 2010, Pl. 17:8), a datira ih u kasno srednje brončano doba i početak kulture polja sa žarama (Črešnar 2010, 47). Ulomci (T.10:5,7; T.42:1) vjerojatno pripadaju loncima s ukrasom nalijepljenih rebra o kojima je ranije pisano. Ulomak (T.23:4) ima analogije na Kostelu (Velušček 1996, T.5:29). Čini se da je riječ o istom tipu dna, nažalost bez žiga kakav postoji na našem primjerku. Za naš tip D2 Črešnar ima ekvivalent u svom tipu D1, za koji kaže da se pojavljuje na posudama već u Ha A stupnju, kao što su naprimjer šalice (Skd4a, Skd4d) kojima se kasnije povećava broj na različitim tipovima posuda tijekom Ha B stupnja unutar skupine Ruše (Črešnar 2010, 47). U našem je slučaju to šalica tipa Š1 (T.40:3). Treći tip su dna na nozi (D3) poput ulomka (T.23:5) koji možda pripada plitkim zdjelama uvučenog ruba poput primjerka (T.39:1). Analogije nalazimo na Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.58:14), Batković Grobišću (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, Sl.45:12) i Boršteku v Metliki (Dular 1979, T.7:6).

Ručke i drške

Ručke okruglog ili ovalnog presjeka poput ulomka (T.25:1) pronalazimo na položaju Grič kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.6:6) gdje je pronađena ručka gotovo istovjetna našem primjerku. Sljedeći tip su fazetirane ručke okruglog presjeka. Črešnar

vertikalno fazetirane ručke smješta u R2k tip ručki koje odgovaraju našim primjercima (T.25:2,3-4). Horizontalno fazetirane ručke (T.12:1-2) imaju analogije na Kalniku (Vrdoljak 1995, T.36:5). Ulomak (T.25:5) pripada tipu R2, odnosno koljenastim ručkama s čepastim dodatkom. Taj ulomak zbog pretpostavljene rekonstrukcije pripada spomenutoj kategoriji, a jednako tako može pripadati i željeznodobnim ručkama ukrašenim plastičnom aplikacijom (vidi Drnić 2018, 105). Analogija koja više odgovara našoj pretpostavki je najbolje vidljiva na gradini na Bosutu gdje je ovakav tip ručki vrlo čest (Medović, Medović 2011, Sl.14:7; Sl.27a:11; Sl.36:2; Sl.37:3; Sl.84:1; itd). Primjer mogućeg oblika je šalica 11 (Medović, Medović 2011, Sl.27a:11) koja pripada osnovnim tipovima keramike osnove I i II (naselja tipa Kalakača) i njena je pojava veoma učestala u osnovi I (Medović, Medović 2011, 40) te se sukladno tomu može datirati u Bosut IVa (850. – 750. g. pr. Kr.) (Medović, Medović 2011, 272). Trakaste neukrašene ručke (R3) su u našem slučaju prisutne na širokom spektru posuda i različitim mjestima na posudi. Črešnar taj tip ručki smješta u R2d tip i navodi ista opažanja kao i u našim slučajevima (Črešnar 2010, 43). Analogije za ulomke (T.12:3; T.26:6) nalazimo na položaju Antunovac-Virovitica (Pavišić 1993b, T.2:5,6) gdje autorica za ulomak (Pavišić 1993b, T.2:6) piše da je moguće da se radi o bikoničnoj zdjelici ili kupi na nozi, što su uobičajeni oblici među nalazima virovitičke grupe (Pavišić 1993b, 26). Za ulomak (T.12:3) pronalazimo analogije i u Medincima, Svetinja (Ložnjak Dizdar 2005, T.5:9) gdje autorica keramiku s Medinaca preliminarno smješta u stariju fazu kulture sa žarama te navodi kako spomenuti nalazi možda pripadaju virovitičkoj grupi (Ložnjak Dizdar 2005, 30). Na Olorisu također nailazimo na slične ulomke (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.6:15-18). Od trakastih ukrašenih ručki (R3a) ulomak (T.25:7) ima analogije u naselju Kalnik-Igrišće II (Karavanić 2009, Pl.37:4), a Karavanić piše kako se najčešće radi o većim ručkama grublje fature koje vjerojatno pripadaju loncima većih dimenzija (Karavanić 2009, 40). Ulomak ukrašen kaneliranjem (T.25:8) analogije ima u Črešnarovom tipu R2j (T.8:8) koji je također ukrašen kaneliranjem, ali izraženije kosim nego u našem slučaju. Ulomci ukrašeni otiskivanjem ili žigosanjem (T.25:6; T.26:1) analogije pronalaze u načinu ukrašavanja koji je već ranije spominjan, a Dular ih definira kao tip O17 i datira prema analogijama iz Slovenije u Ha A do u Ha C1 stupanj (Dular 2013, 51).

Drške dijelimo u dva tipa - jezičaste (D1) i drške s ušicom (D2). Za jezičaste drške analogije nalazimo na zagrebačkom Gornjem gradu (Balen-Letunić 1996, Sl.2:4) gdje je pronađena konična posuda s jezičastom drškom. U ostavi keramike na Kalniku (Karavanić, Kudelić 2011a, T.6:2) pronalazimo gotovo identičan oblik primjerku (T.26:9), a Karavanić i

Kudelić sličnosti pronalaze u inventaru ruške grupe u Sloveniji (Poštela 1) (Karavanić, Kudelić 2011a, 12). Analogije pronalazimo i na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.23:13). Ulomke slične našem primjerku (T.43:3) nalazimo na položaju Zvonimirovo gdje se takvi ulomci (Ložnjak Dizdar 2005, T.2:7), s funkcionalno-dekorativnim dodatcima, mogu pripisati virovitičkoj grupi (Ložnjak Dizdar 2005, 27-28). Na Olorisu su zabilježeni slični ulomci (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.37:9-10). Posljednja kategorija su drške s ušicom (D2) koje su ranije spominjane u sklopu plitkih zdjela uvučenog ruba.

Ostalo

Ovdje će biti spomenuti neki ulomci manjih dimenzija zanimljivi zbog načina ukrašavanja, što ih u nekim slučajevima čini vremenski osjetljivima iako nemaju određeni tip posude. Ulomak (T.45:6) je vrlo vjerojatno dio cjedila, odnosno dno zbog debljine i stijenki te vrlo ravnog oblika. Dok su cjedila veoma raširen oblik posude, vrlo sličan fragment nalazimo na položaju Poštna ulica na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.168:7) gdje je uz fragment dna sačuvan i dio pretpostavljenog lonca na čijem su dnu načinjene rupe. Ulomak (T.48:3) bi prema obliku mogao biti fazetirano rame lonca, možda žare. Sličan ulomak nalazimo na položaju Grajski hrib u Gornjoj Radgoni (Dular 2013, T.75:3), a vrlo sličan ulomak zabilježen je i na položaju Lipovac (Pavišić 1993b, T.3:2) gdje je opisan kao ulomak ramena žare s horizontalno žlijebljenim kružnim nizovima. Pavišić spomenuti ulomak prema tipološkoj tabli svrstava u žare grupe Baierdorf-Velatice, kakve Vinski-Gasparini jasno pripisuje grupi Zagreb te navodi da se takav tip žare nalazi u grobu 1 nekropole Zagreb-Vrapče i u Zlataru (Pavišić 1993b, 27-28). Valja napomenuti kako je naš primjerak grublje fakture od spomenutog ulomka Lipovca. Ulomci (T.1:4,5) vjerojatno pripadaju skupini cilindričnih lonaca L1 o kojima je bilo pisano na početku poglavlja, a zanimljiv je ulomak (T.45:5) koji je ukrašen plastičnim rebrima s otiskivanjem koja se spajaju u oštri kut. Analogije za ovaj tip ukrasa pronalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.77:13) gdje je zabilježen lonac koji se vjerojatno može pripisati tipu L12. Sličan način ukrašavanja nalazimo na položaju Vrazova ulica također na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.123:18), ali u kontekstu jame 2548 koja ulomak datira u Ha C1-Ha C2 stupanj (Dular, Tomanič Jevremov 2010,81). Ulomci (T.13:1-2) utisnute plastične aplikacije su vrlo čest ukras za Donje Pokuplje željeznog doba te vrlo dobre analogije nalazimo u Drnićevom tipu ukrašavanja U6b (Drnić 2018, T. 24:5-6; T. 29:3; T. 34:3; T. 37:8; T. 38:5; T. 39: 4 itd). Također, ukras plastične utisnute aplikacije (T.13:3) ima analogiju na

Olorisu (Dular, Šavel, Tecco Hvala 2002, T.61:10) gdje nalazimo isti tip ukrasa. Zanimljiva je kombinacija ukrasa žlijebljenih linija i otisnutih/žigosanih kružića (T.24:5,7; T.48:1) koju Dular definira kao O 15 i pronalazi analogije u Sloveniji (Pobrežje-Ha B1, Pobrežje-Ha B2/3, Brinjeva gora-Ha C0) (Dular 2013, 48-51). Analogije ukrasa pronalazimo i na Dubovcu (Čučković, Čučković 2011, T.7:6) gdje je pronađen ulomak oblikom sličan našem (T.48:1), ali bez otiskivanja/žigosanja. Nadalje, analogije pronalazimo i na položaju groblja kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.5:11), Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.30:11; T.95:2; T.106:2) te na položaju Veselica kod Metlike (Kočevar 2017, T.1:14). Kočevar napominje da se taj tip ukrasa na primjerku iz Novog Mesta datira od stupnja Stična pa do negovskog horizonta (Kočevar 2017, 41). Ulomci (T.9:5 i T.44:4) s ukrasom žlijebljenja koji je ovdje relativno čest, mogu se povezati s nalazom jednako ukrašenog ulomka lonca i vjerojatno jednakog oblika kao kod ulomka T.44:4, iz naselja Kalnik-Igrišče II (Karavanić 2009, Pl.40:6). Na Ormožu nalazimo ulomak (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.33:5) koji odgovara ulomku (T.9:5). Ukas je identičan, a oblik posude je donekle sličan. Ulomci zdjela i lonaca (T.22:6; T.24:1; T.47:5) ukrašeni su pseudovrpčastim ukrasom za koji Vinski-Gasparini napominje da spadaju u tip mlađe faze (II) grupe Velika Gorica, odnosno Ha B2 stupanj (Vinski-Gasparini 1983). Direktne analogije nalazimo na Kiringradu (Balen-Letunić 1987, T.4:2) gdje je pronađena zdjela uvučenog ruba, ukrašena pseudovrpčastim ukrasom u tri niza, slično kao i na našem primjerku (T.22:6). Ložnjak Dizdar piše kako je ovaj tip ukrasa omiljen unutar Ha B stupnja, a analogije tom tipu ukrasa nalazi na groblju u Dobovi te napominje da je keramika s ovim tipom ukrasa također zapažena i u grobovima iz Velike Gorice (Ložnjak Dizdar 2002, 317). Na gradini Zecovi pseudovrpčasti ukras je vrlo čest ornament unutar horizonta II (Ha C-D), a pojavljuje se i unutar horizonta III (prema Bencu: Br B2-Ha B, prema Čoviću: Ha A-B) (Čović 1965, 35-39). Pseudovrpčasti ukras nalazimo i na Kostelu (Velušček 1996, T.17:7 prema autoru, vjerojatno greška, T.17:17). Velušček napominje da je takav ukras značajan za mlađu kulturu polja sa žarama te da predstavlja grupu Ruše s trajanjem do u mlađe željezno doba (Velušček 1996, 65). Na Ormožu nalazimo ovaj tip ukrasa u više varijanti (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.68:2; T.86:5; itd.). Ulomak (T.48:4) je ukrašen plitkim žlijebljenjem ili tupim urezivanjem, a motiv cik-cak linije izveden sličnom tehnikom nalazimo na Ormožu u Skolibrovoj ulici (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.67:3-4). Dular taj tip ukrasa definira kao urezane cik-cak linije (O 12) te mu nalazi analogije datirane od Ha B1 do u Ha C0 stupanj (Dular 2013, 50). Ulomak (T.24:4) je ukrašen otisnutim/žigosanim kružićima, slično kao kod posuda (T.24:5,7; T.48:1), ali u ovom slučaju izostaje žlijebljenje i kružići su nešto veći. Sličan primjerak nalazimo na Ormožu (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.65:6) u

Skolibrovoj ulici u unutar „bunara“ 4/1 koji je datiran u Ha B3 stupanj (Dular, Tomanič Jevremov 2010, 80). Dular taj način ukrašavanja smješta u tip O 17 i nalazi analogije datirane od Ha A do u Ha C1 (Dular 2013, 51). Sličan način ukrašavanja donosi nam ulomak (T.47:3) kod kojeg se ponovo radi o žigosanju, ali ovaj put motivom koncentričnih kružnica koje Dular svrstava u tip O 20. Analogije tom tipu pronalazimo na lokalitetima Ruše I (Ha B2/3), Brinjeva gora (Ha C0) i Burgstallkogel (Ha C2-D1) (Dular 2013, 52), a vrlo sličan primjerak nalazimo i na Ormožu u Skolibrovoj ulici (Dular, Tomanič Jevremov 2010, T.59:6). Naposljetku valja spomenuti nekoliko ulomaka (T.9:1-2; T.47:1-2,4) ukrašenih žigosanjem „S“ motiva i otisaka kotačića koji su karakteristični motivi za Basarabi keramiku. Na Dubovcu se na početku horizonta III (Ha C1) pojavljuju ulomci koji se stilom mogu usporediti s onima basarapskog horizonta (Čučković, Čučković 2011, 83, 103). Lonac sa „S“ spiralama pronađen je na položaju Groblje kod Sv. Marije Okičke (Ložnjak Dizdar 2002, T.5:9), a takav tip lonca ima analogije u paljevinskim ravnim grobovima u Krupačama te Budinjaku u kosturnom grobu 7 (Ložnjak Dizdar 2002, 317). Ukrašenih spirala Ložnjak Dizdar nalazi na posudi iz inventara groba 29 s paljevinskog groblja Borštek u Metliki (datirano u stupanj Ljubljana II). Također, u naselju Zecovi zabilježeni su ulomci ukrašeni povezanim „S“ motivom (III stratum naselja Ha A-B prema Čović). Nadalje, Ložnjak Dizdar navodi kako je to ukras prepoznatljiv za Basarabi kulturu čiju zapadnu granicu imamo zabilježenu u Srijemu, na Gradini na Bosutu, odakle se utjecaj ove specifične kulture širio prema zapadu. Na Ormožu je zabilježen spiralni ukras i datiran je u Ha B3 i početak Ha C stupnja. Dular navodi kako je utjecaj Basarabi kulture do Zecova, Samoborskog gorja, Bele krajine i Dolenjske stigao savskim slivom krajem kasnog brončanog i početkom željeznog doba na ovom području (Ložnjak Dizdar 2002, 317-318). Na spomenutoj Gradini na Bosutu gotovo identičan ukras, kakav je zabilježen na našem primjerku (T.47:4), pronalazimo unutar osnove I – duboke zdjele (Medović, Medović 2011, Sl.33:9), a kasnije se takav motiv ponovno pojavljuje unutar osnove IV, kao na primjeru zdjele s podnice kuće 26 (Medović, Medović 2011, Sl 99:1). Unutar osnove I – amfore (Medović, Medović 2011, Sl.30:1) pronalazimo ukras vrlo blizak ukrasu na primjerku (T.9:1) koji se pojavljuje i na amforama i zdjelama unutar osnove II (Medović, Medović 2011, Sl.50:6,9; Sl.53:4,6). Ulomci (T.47:1-2) ukrašeni su nešto debljim i ne toliko povezanim „S“ motivom kakav nalazimo unutar osnove II (Medović, Medović 2011, Sl.53:1). Osnove I i II bi se približno mogle datirati između 850. i 750. g. pr. Kr., dok se osnova III, IV i V mogu približno datirati između 750. i 500. g. pr. Kr. (Medović, Medović 2011, 272).

Analiza radiokarbonskom metodom datiranja

Radiokarbonska metoda datiranja je svoj začetak doživjela u kasnim 40-im godinama od strane nobelovca Willarda Libbyja. Sama metoda je bazirana na činjenici da se radioaktivni izotop ugljika, ^{14}C , konstantno stvara u atmosferi te da ga biljke i životinje upijaju, odnosno konzumiraju na određen način - biljke putem fotosinteze, a kasnije i životinje konzumiranjem biljaka. Kada životinja ili biljka umru, broj ^{14}C počinje opadati te se izračunom vremena poluraspada radioaktivnog izotopa ^{14}C može odrediti vrijeme koje je prošlo od smrti biljke odnosno životinje (Christie et al. 1 June 2018). Kako bi se datum dobiven radiokarbonskom metodom mogao preračunati u kalendarski datum koji svakodnevno koristimo, potrebna je kalibracijska krivulja. Kalibracijska krivulja za sjevernu hemisferu je nastala 60-ih godina te se jedna krivulja koristi za cijelu Europu i područje Mediterana (Manning i sur. 2020, 1), a samim time i područje Hrvatske. Radiokarbonska metoda datiranja, popularno zvana „C14 metoda“, je široko korištena unutar svjetske arheologije te se na ovu metodu često gleda kao na definitivni dokaz visoke preciznosti. U novijoj literaturi nailazimo na mišljenja, odnosno upozorenja da je potrebna određena modifikacija kalibracijske krivulje za uže regije te da postoje manja regionalna odstupanja u količini prisutnih izotopa ugljika (^{14}C), što u visokopreciznim analizama može rezultirati odstupanjem od nekoliko desetljeća. Stoga zaključujemo da je potrebna modifikacija kalibracijske krivulje kako bi ova metoda bila precizna za određenu geografsku regiju (Manning i sur. 2020). Naposljetku, uz pretpostavku da se modifikacije kalibracijske krivulje izvrše za regiju Mediterana, moramo s oprezom gledati na datume dobivene radiokarbonskom metodom datiranja i ne uzimati ih kao apsolutne dokaze i isključivo točne, nepogrešne podatke, već kao svojevrsan indikator ili dodatnu potvrdu, koja uz razne analize i studije može pružiti jasniju sliku naše prošlosti. Imajući prethodne činjenice na umu, ovdje ću prikazati radiokarbonskom metodom dobivene datume za lokalitet Crkvišće Bukovlje koji smještamo u razdoblje kasnog brončanog i starijeg željeznog doba.

Ulomak (T.29:1) pronađen je u SJ 9 iz kojeg je 2017. g. uzet uzorak gara (PU 78) te je radiokarbonskom analizom dobiven datum: 97 % (σ_2) 806. - 755. g. pr. Kr.. Ekvivalent tom datumu bi bio Ha B3 stupanj (Reinecke). Spomenuti ulomak pripada loncima tipa L3 i analogije mu pronalazimo na Olorisu koji je datiran u Br C1/Br D – Ha A1 stupanj, dok je većina lonaca

koje smještamo u L3 tip prema analogijama datirana između Ha A i Ha B. Drugi apsolutni datum iz ovog sloja (SJ 9) je dobiven iz uzorka grede (PU 79) te je radiokarbonskom analizom dobiven rezultat: 66,2 % (σ_1) 843. – 791. g. pr. Kr. Ekvivalent tom datumu bi bio Ha B2 koji je nešto bliže relativnog kronologiji spomenutog ulomka. Ulomci (T.1:2; T.3:6-7,9; T.10:2,4; T.11:2,4; T.14:5; T.20:3; T.21:2; T.24:2) su svi pronađeni unutar sloja SJ 62-64, a kako je i ranije spomenuto, navedeni nalazi zbog proksimalnosti i povezanosti ovih dvaju slojeva (jame SJ 62 i kanala SJ 64) ne mogu se sa sigurnošću opredijeliti za jedan sloj pa se u dokumentaciji vode pod SJ 62-64. Radiokarbonskom analizom uzorka gara (PU 26) iz SJ-a 62 dobiven je rezultat: 92,9 % (σ_2) 539. – 381. g. pr. Kr. što bi bilo jednako Ha D – Lt B1, a to je mnogo kasnije od relativne kronologije gore navedenih ulomaka koja ih svrstava većinski u Ha B stupanj. No moramo uzeti u obzir da je velik broj ulomaka iz SJ 62-64 vremenski neosjetljiv te se pojavljuje tijekom kulture polja sa žarama, ali i starijeg željeznog doba. Iz jame SJ 159 uzet je uzorak gara (PU 62) koji je radiokarbonskom analizom dao datum: 78,6 % (σ_2) 589. – 385. g. pr. Kr.; 65% (σ_1) 521. – 399. g. pr. Kr. koji odgovara Ha D1-Lt A stupnju. Među većinski gorenim materijalom pronađeni su ulomci plitkih posuda s uvučenim rubom (T.37:3; T.38:1,3). Ulomke (T.38:1,3) s pomoću analogija povezujemo s Ha B i starijim Ha B stupnjem, što uvelike odskaače od ranije navedenog apsolutnog datuma.

Posebni uzorak broj	Laboratorijski broj	Kontekst	Materijal	BP	1 sigma	2 sigma
PU 78 – 2017 KBD	Belfast UBA-39255	S10 SJ9	gar	2573 ± 24	797-776 pr.Kr.	<u>806-755 pr.Kr. – 97,0</u> 679-671 pr.Kr. – 1,6 605-596 pr.Kr. – 1,4
PU 30 – 2015 KBD	Cedad LTL15992A	SJ82 tvrdi zemljani naboj, pp bedem?	gar	2612 ± 45	830-770 pr.Kr.	<u>900-740 pr.Kr. – 86,5</u> 690-660 pr.Kr. – 2,5 640-560 pr.Kr. – 6,4
PU 79 – 2017 KBD	Cedad LTL18207A	S10 SJ9 greda	gar	2647 ± 45	887-883 pr.Kr. – 2,0 <u>843-791 pr.Kr. – 66,2</u>	900-775 pr.Kr.
PU 42 – 2015 KBD	Debrecen DeA-14909	Sloj pp (SJ109) unutar objekta 2	gar	2660 ± 20	<u>823-804 pr.Kr.</u>	841-797 pr.Kr.

Tablica 7: Apsolutni datumi za kasno brončano doba (arhiv HRZ-a)

Posebni uзорak broj	Laboratorijski broj	Kontekst	Materijal	BP	1 sigma	2 sigma
PU 26 – 2014 SŽD Ha	Cedad LTL14963A	Jama Sj 62	gar	2362 ± 35	505-460 pr.Kr. – 26,8 451-439 pr.Kr. – 6,8 418-390 pr.Kr. – 34,6	<u>539-381 pr.Kr. – 92,9</u> 719-694 pr.Kr. – 2,5
PU 62 – 2016 SŽD Ha	Cedad LTL16893A	Jama Sj 159	gar	2389 ± 45	<u>521-399 pr.Kr.</u> – 65 535-527 pr.Kr. – 3,2	<u>589-385 pr.Kr. – 78,6</u> 667-638 pr.Kr. – 4,2 749-683 pr.Kr. – 12,6
PU 80 – 2017 SŽD Ha	Cedad LTL17669A	S9 SJ193 otvor ili spoj 155/189	drvo	2406 ± 45	724-720 pr.Kr. – 1,1 702-695 pr.Kr. – 2,1 <u>540-403 pr.Kr.</u> – 65,0	751-682 pr.Kr. – 16,1 668-635 pr.Kr. – 6,0 626-613 pr.Kr. – 1,1 <u>592-396 pr.Kr. – 72,2</u>
PU 111 – 2019	Belfast UBA- 41719	S15, SJ82 (pisano 85)	gar	2493 ±28	761-739 pr.Kr. – 15,5 688-663 pr.Kr. – 15,2 <u>646-549 pr.Kr.</u> – 69,3	776-534 pr.Kr. – 98,9 529-519 pr.Kr. – 1,1
PU 36 – 2015 SŽD Ha	Debrecen DeA-14907	jama	gar	2534 ± 20	<u>791-753 pr.Kr.</u> – 68 681-669 pr.Kr. – 14 610-594 pr.Kr. – 17	794-747 pr.Kr. – 52 685-666 pr.Kr. – 12 642-554 pr.Kr. – 35

Tablica 8: Apsolutni datumi za željezno doba (arhiv HRZ-a)

Zaključna razmatranja

Lokalitet Crkvišće Bukovlje se vrlo dobro uklapa u sliku visinskih naselja Donjeg Pokuplja, a samim time i nalazi odgovaraju onima s bliskih lokaliteta sličnog ili istog karaktera. Kao što je ranije već spomenuto, slojevi na ovom lokalitetu veoma su poremećeni što u antičko vrijeme, što u recentnijim, modernim vremenima. Unatoč nerijetko nejasnom kontekstu pronađeno je obilje keramičkog posuđa koje tipološki upotpunjuju kasnobrončanodobnu i stariježeljeznodobnu sliku spomenutog prostora. Zanimljivo je da apsolutni datumi dobiveni radiokarbonskim analizama na Crkvišću Bukovlju za dio materijala daju gotovo iste datacije kao i relativna kronologija dobivena analogijama, dok dio daje rezultate s odmakom u odnosu na relativnu kronologiju te uzorke smješta u željezno doba. Na takve rezultate sigurno dijelom utječe i poremećenost slojeva. Ta činjenica ne bi trebala biti iznenađujuća, ona je dokaz o kontinuiranom naseljavanju ovog lokaliteta tijekom brončanog i željeznog doba. S obzirom na navedeno fokus se prebacuje na relativnu kronologiju, odnosno tipologiju.

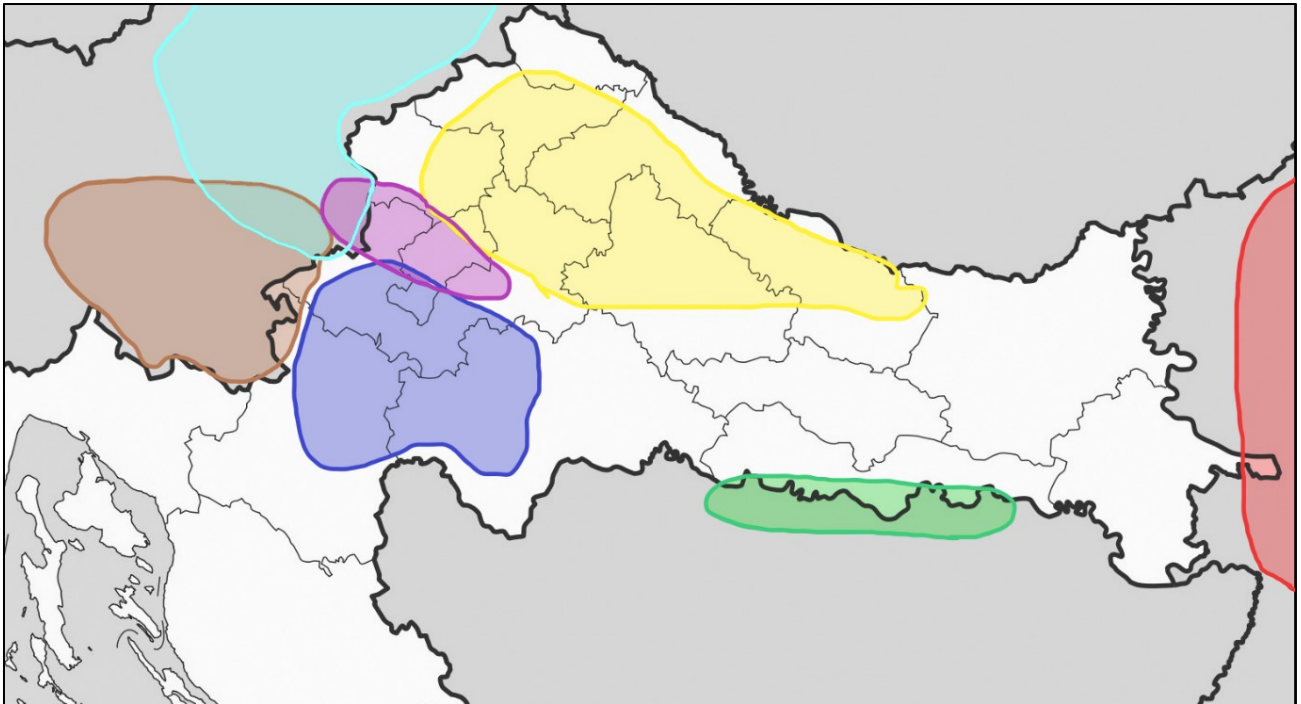
Neukrašeni primjer cilindričnog lonca s Crkvišća Bukovlja se zahvaljujući analogijama može povezati s primjercima grupe Virovitica (Zvonimirovo, Medinci-Svetinja), dok se ostatak cilindričnih lonaca, poput onih s plastičnim rebrima, smješta u Ha B stupanj te se dio može povezati s grupom Ruše u Sloveniji, no valja napomenuti kako spomenuti ukras nije vremenski osjetljiv. Tu možemo spomenuti i lonce ravnog ruba koji također u našem slučaju nisu vremenski osjetljivi. Nadalje, lonci s izvučenim rubom se pojavljuju na velikom broju lokaliteta (Rogoza, Kostel, Kalnik, Grajski hrib u gornjoj Radgoni, Špičak gradina, gradina Belaj, Dubovac itd.) te se većinom smještaju u Ha A i Ha B stupanj, ali pojavljuju se i kasnije tijekom Ha B3 i Ha C1 stupnja (Ormož-Župnišče, groblje kod Sv. Marije Okičke). Lonci izvučenog ruba koji je fazetiran s unutarnje strane prvotno se pojavljuju u Ha A stupnju (Brinjeva gora, gradina Marić, Rogoza), dok se kasnije u Ha B pojavljuju na većem broju lokaliteta (Ormož, Kostel, Rogoza, Kalnik) te se u Sloveniji vežu uz grupu Ruše. Lonci s naglašeno izvučenim rubom, koji je s unutarnje strane ukrašen šrafiranim trokutima, nisu česta pojava pa ih oblikom nalazimo na Olorisu i Ormožu, a Dular takav tip ukrasa datira u Ha A i Ha B2/3 stupanj. Slično je datiran i na Ozlju (Ha B1 i Ha B2), a na Kiringradu je taj motiv ukrasa vrlo čest na metalnim predmetima iz Ha B2 i Ha B3 stupnja. Nepobitna je veza ovog motiva s gradinom na Bosutu gdje je isti vrlo popularan i pojavljuje se tijekom gotovo svih faza. Slična varijanta lonaca s naglašeno izvučenim rubom, no ovog puta ukrašena fazetiranjem s unutarnje strane ruba, pojavljuje se tijekom Ha A stupnja za koji je i karakterističan, ali se može pronaći i u Ha C1

stupnju (Rogoza, gradina Marić, Mali Pertovci). Ovaj tip lonca može se dovesti u vezu s onima iz Donje Doline koji su ukrašavani na jednak način, a B. Čović ih navodi kao vodeće tipove grupe Zecovi-Donja Dolina što ide u prilog očitaj komunikaciji putem Save u Ha C stupnju. Amfore zaobljenog tijela s ručkom na ramenu se pojavljuju tijekom čitavog Ha B stupnja (Grajski grič na Ptuju, Kosovac, Rogoza, Kalnik), dok se one bikoničnog tijela s ručkom na ramenu mogu povezati s Ha A stupnjem (Rogoza). Amfore s trbušastim tijelom i stožastim vratom su nešto kasnije, Ha B1 i Ha B2/3 (Grajski grič na Ptuju, Ormož, Rogoza). Kod zdjela također vrijedi opaska kako su većinom smještene u Ha B stupanj pa tako i zdjele zaobljenog tijela s blago uvučenim rubom nisu iznimka (Ormož, Kostel, Kalnik). Nadalje, isto vrijedi za zdjele zaobljenog tijela i izvučenog ruba uz napomenu da ukras žlijebljenih girlandi koji se pojavljuje na ovim posudama s Crkvišća Bukovlja, ali i na gradinama Belaj, Dubovac i Kiringrad povezujemo sa stupnjem Bosut IIIa, odnosno razvijenim Ha B stupnjem. Slična je situacija sa zdjelama zaobljenog tijela s naglašenim prijelazom na rame koje u našem slučaju imaju na par primjeraka ukras višeputih valovnica koje također povezujemo sa stupnjem Bosut IIIa. Primjerak ovog tipa zdjele samo sa pseudovrpčastim ukrasom pojavljuje se i na Kiringradu gdje je pseudovrpčasti ukras omiljen u Ha B stupnju, a možemo ga povezati s mlađom fazom grupe Velika Gorica, odnosno Ha B stupnjem. Pseudovrpčasti ukras je vrlo popularan unutar horizonta II na gradini Zecovi, a pojavljuje se i ranije. Također, možemo ga povezati i s grupom Ruše u Sloveniji gdje je takav ukras značajan. Zdjele niskog zaobljenog tijela s naglašeno izvučenim rubom pronalazimo na Ormožu, a Dular iste povezuje s primjercima iz Klein Kleina koji se datiraju u Ha C0 i Ha C1 stupanj. Konične zdjele se pojavljuju od sredine Ha A (Brinjeva gora, Sv. Marija Okička) pa sve do Ha C stupnja, što vrijedi i za bikonične zdjele (Mali Petrovac, Veselica iznad Metlike, Ormož, Rogoza, Dubovac itd). Kod zdjela „S“ profilacije interesantne su one s ukrasom modelirane trokutaste bradavice, kakve nalazimo i na Dubovcu gdje se povezuju s Dolenjskom skupinom ranog željeznog doba, ali i s Budinjakom Ha C1 stupnja. Dular takav ukras također vidi kod Dolenjskih grobova u Podzemlju iz Ha C2 stupnja. Plitke zdjele uvučenog ruba vrlo su česta pojava i mogu se pratiti od kulture grobnih humaka pa sve do u Ha C. Posebno su zanimljiva dva primjerka tih zdjela s blagim bikonitetom na tijelu, što ih razlikuje od ostatka, koje možemo povezati s Ha A i Ha B stupnjem na Kostelu. Kod plitkih zdjela uvučenog ruba koji je fazetiran s vanjske strane vidimo poveznicu s Baierdorf-Velatice grupom te se ovakav način ukrašavanja pojavljuje već u Br D/Ha A1 stupnju (Kalnik, Rogoza) i traje tijekom cijelog Ha B stupnja (Sv. Marija Okička, Dobova, Ormož, Dubovac itd). Šalice su većinom smještene u Ha B stupanj, a posebno su zanimljive šalice s cilindričnim vratom i naglašenim ramenom koje se u Sloveniji smještaju u kraj Ha B stupnja (Podzemelj,

Borštek u Metliki, Ormož), a pokazuju velike sličnosti s onima s gradine Bosut, koje smještamo u Bosut IVa stupanj tj Ha B2 na Ha B3 stupanj. U prilog tomu idu i koljenaste ručke s čepastim dodatkom koje se mogu povezivati sa željeznodobnim primjercima, a ovdje su vjerojatno povezane s gradinom na Bosutu ponovo s Bosut IVa stupnjem. Od drški su zanimljive jezičaste drške na koničnoj posudi koje možemo povezati s Ruškom grupom u Sloveniji, a manje jezičaste drške, odnosno funkcionalno/dekorativni dodatci slični su onima na Zvonimirovu koji se dovode u vezu s grupom Virovitica. Ukrašen utisnute plastične aplikacije možemo povezati sa željeznim dobom kada je to vrlo popularan ukras za Donje Pokuplje. Zanimljiva je pojava ukrasa žlijebljenih linija u kombinaciji sa žigosanim kružićima, koji se povezuje s primjercima iz Novog Mesta u kojem se takvi ukrasi datiraju od stupnja Stična pa sve do negovskog horizonta. Ukrašen žigosanih kružića i koncentričnih kružnica veže se uz kraj Ha B, a pojavljuje se i kasnije na udaljenijim područjima (Burgstallkogel Ha C2-D1). Jaka veza s Bosutskim područjem se vidi i kroz ukrase Basarabi tipa, kao što su žigosani „S“ motivi i otisak kotačića. Slične primjerke vidimo na lokalitetima Ha C vremena (Dubovac, Sv. Marija Okička, Ormož) do kojih je, kao i do Crkvišća Bukovlja, ovaj način ukrašavanja došao slivom rijeke Save vjerojatno oko Ha B3/Ha C stupnja. Gotovo identične primjerke ovima nalazimo na gradini na Bosutu gdje se takav tip ukrašavanja pojavljuje tijekom duljeg razdoblja te bi se otprilike mogao smjestiti između Ha B2/3 i Ha D stupnja. Valja zaključiti kako se velika većina obrađenog materijala u ovom radu zahvaljujući analogijama može relativno kronološki smjestiti u kasno brončano doba, odnosno Ha B stupanj, a samim time dobivamo jasnu sliku o najvećem intenzitetu ovog naselja tijekom tog doba. Spomenuta datacija materijala u Ha B stupanj odgovara lokalitetima iz regije poput Dubovca, Belaja, Barilovića, Kiringrada itd., što nas dovodi do zanimljivosti kao što je postojanje ideje o lokalnoj grupi na ovom području. Ložnjak Dizdar kroz običaje pokapanja i nalaze iz grobnih cjelina s lokaliteta Ozalj, Krupače i Treščerovac dolazi do zaključka kako taj materijal odskače od onog iz posavske regije kojeg vežemo za grupu Velika gorica – Dobova te kako isti možemo vezati s područjem Bele krajine i istočnom Dolenjskom odnosno Ljubljanskom grupom. Samim time spomenute lokalitete iz pokupske regije definira kao dijelom Pokupske ili Ozaljske grupe (Ložnjak Dizdar, Potrebita 2017; Ložnjak Dizdar 2010; Ložnjak Dizdar 2011). Čučković također vidi postojanje lokalne grupe te ju naziva grupom Karlovac, a definira ju kao početni stupanj Kolapijanske grupe željeznog doba (Čučković, Čučković 2011, 103). Drnić upozorava na mogući problem u takvom definiranju zbog toga što se pretpostavljena grupa Karlovac datira u Ha B stupanj koji se u literaturi većinski veže uz kraj kasnobrončanog doba, a ne početak starijeg željeznog doba (Drnić 2018, 2-3). Činjenica je da dio materijala (npr: lonci naglašeno izvučenog ruba, zdjele

zaobljenog tijela i izvučenog ruba, zdjele zaobljenog tijela i naglašenog prijelaza na rame, zdjele „S“ profilacije, zdjele niskog cilindričnog vrata i naglašenog prijelaza na rame) koji je obrađen u ovom radu (većinski zdjele) podsjeća na materijale sa spomenutih lokaliteta iz Pokupske regije te je nerijetko slučaj da se upravo na tim lokalitetima nalaze najbolje analogije za materijal s Crkvišća Bukovlja. Spomenuta sličnost u materijalu navodi na misao o snažnim kontaktima između ovih lokaliteta, o snažnom protoku ideja ili pak o istom izvoru tih ideja u vidu radionica ili majstora. O postojanju lokalne grupe se do sada većinski pisalo kroz prizmu nalaza s nekropola, a kako se karta lokaliteta Pokupske regije širi mogućnost o istom i kroz prizmu naselja postaje sve izglednija. Osim povezanosti sa spomenutim bliskim lokalitetima, vidljiv je utjecaj grupe Virovitica kroz cilindrične lonce i funkcionalno-dekorativne dodatke na samom početku kulture polja sa žarama, a isto tako i utjecaj grupe Baierdorf-Velatice kroz plitke zdjele uvučenog fazetiranog ruba. Poveznice pronalazimo i u susjednoj Sloveniji gdje prepoznajemo kontakte s Dolenjskom skupinom kroz ukras modeliranih trokutastih bradavica te skupinom Ruše kroz određene oblike, ali i način ukrašavanja tijekom Ha B stupnja. Veliki intenzitet se prepoznaje na savskom slivu gdje vidimo kontakte s grupom Donja Dolina i gradinom Zecovi tijekom Ha C stupnja. Nadalje, snažna veza s Bosutom u Ha C stupnju prepoznaje se pojavom Basarabi stila i čitavog niza ukrasa - od urezanih višeprutih valovnica, šrafiranih trokuta, žigosanih s motiva i otiska kotačića te žlijebljenih girlandi, što svjedoči o intenzivnom kontaktu i razmjeni ideja savskim slivom tijekom Ha C stupnja. Materijal obrađen u ovom radu pokazuje kontinuitet tijekom kasnog brončanog doba u starije željezno doba te se vrlo dobro uklapa u keramografiju kulture polja sa žarama i starijeg željeznog doba na prostoru Donjeg Pokuplja.

Slika 3: ljubičasta - Donje Pokuplje, tirkizna - grupa Ruše, smeđa - Dolenjska, ružičasta - grupa Velika Gorica, žuta - grupa Virovitica, zelena - grupa Donja Dolina, crvena - grupa Bosut

Bibliografija

Azinović Bebek, A. (2012). *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2012. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2013) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2013. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2014a) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2014. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2014b) *Kasnoantičko nalazište Crkvišće Bukovlje kod Generalskog Stola*, Starohrvatska prosvjeta, Vol. III, No. 41, 165–176.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2014c) Bukovlje-Crkvišće – zaštitno iskopavanje, *Hrvatski arheološki godišnjak* 11/2014, Ministarstvo kulture, 307-308

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2015) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2015. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2016) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2016. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2017) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2017. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2018) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2018. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Azinović Bebek, A.; Sekulić P. (2019) *Generalski Stol–Crkvišće. Izvještaj o zaštitnim arheološkim istraživanjima u 2019. g.*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb.

Balen-Letunić, D. (1981) Grobovi kasnog brončanog i starijeg željeznog doba iz okolice Karlovca, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s. XIV, 11 – 28.

Balen-Letunić, D. (1987) Prehistorijski nalazi s Gradine Kiringrad, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s. XX, 1 – 30

Balen-Letunić, D. (1996) Novi kasnobrončanodobni lokaliteti sa Zagrebačkog područja, *Hrvatski arheološki godišnjak* 17/1996, 13 – 27

Balen-Letunić, D.; Čučković, L.; Šimek, M.; Šimić, J.; Škoberne, Ž. (2004) *Ratnici na razmeđu istoka i zapada: starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Arheološki muzej u Zagrebu.

Christie, M.; et al. (1 June 2018) "Radiocarbon dating", *WikiJournal of Science*, 1 (1), doi:10.15347/WJS/2018.006, Wikidata Q55120317 open access publication

Čataj, L. (2014) *Prapovijesni nalazi s lokaliteta Barilović-Stari grad. U: Barilović-Stari grad. Deset godina istraživanja*, ur. A. Azinović Bebek, M. Krmpotić, Zagreb.

Čović, B. (1965) Uvod u stratigrafiju i hronologiju praistorijskih gradina u Bosni, *Glasnik zemaljskog muzeja BiH* n.s.A. XX, Sarajevo, 27-145.

Črešnar, M.; (2010) New research on the Urnfield period of Eastern Slovenia. A case study of Rogoza near Maribor, *Arheološki vestnik* 61, str. 7 – 119.

Čučković, Z.; Čučković, L. (2011) Arheološko istraživanje na starom gradu Dubovcu 2001. godine, *Opvscvla Archaeologica* VOL 35, Zagreb, 65 – 132.

Drnić, I. (2018) *Donje Pokuplje u komunikacijskoj mreži željeznog doba na razmeđu južne Panonije, istočnih Alpa i zapadnog Balkana*, doktorski rad, Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.

Dizdar, M.; Ložnjak Dizdar, D.; Mihelić, S. (2011) *Starija faza kulture polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj – novi izazovi*, Arheološki muzej u Osijeku; Arheološki muzej u Zagrebu.

Dular, J. (1973) Bela Krajina v starohalštetskem obdobju, *Arheološki vestnik – Acta arhaeologica* XXIV, 544 – 591.

Dular, J. (1979) Žarno grobišće na Borštku v Metliki – *Arheološki vestnik* 30, 65 – 100

Dular, J. (2013) *Severozhodna Slovenija v pozni bronasti dobi*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 27, ZRC SAZU; Inštitut za arheologijo; Založba ZRC, Ljubljana.

Dular, J.; Šavel, I.; Tecco Hvala, S. (2002) *Bronastodobno naselje Oloris pri Dolnjem Lakošu*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 5, ZRC SAZU; Inštitut za arheologijo; Založba ZRC, Ljubljana.

Dular, J.; Tomanič Jevremov, M. (2010) *Ormož*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 18, ZRC SAZU; Inštitut za arheologijo; Založba ZRC, Ljubljana.

Fudurić, D. (2020) *Gornje Bukovlje (Crkvišće), kasnoantička utvrda i crkva*, diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.

Grahek, L. (2004) Haltštatska gomila na Hribu s Metliki, *Arheološki vestnik* 55, 111 – 206.

Guštin, M.; Tiefengraber, G. (2001) Prazgodovinske najdbe z avtocestnega odseka Murska Sobota – Nova tabla, *Arheološki vestnik* 52, 107 – 116.

Karavanić, S. (2009) *The Urnfield Culture in Continental Croatia*, BAR International Series 2036, Oxford.

Karavanić, S.; Kudelić A. (2010) Bukovlje – gradina Crkvina – sustavno iskopavanje, *Hrvatski arheološki godišnjak* 7/2010, 328-330.

Karavanić, S.; Kudelić, A. (2011a) Ostava keramike s lokaliteta Kalnik – Igrišće II, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 28/2011., 5 – 30.

Karavanić, S.; Kudelić A. (2011b) Istraživanje prehistorijskih gradina Barilović–Osovlje i Crkvina–Bukovlje (Karlovačka županija), *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. VII, No. 1, 81-84.

Kočevar, T. (2017) *Metlika z okolico v pozni bronasti in starejši železni dobi*, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani Filozofska fakulteta oddelek za arheologijo, Ljubljana.

Krmpotić, M.; Vuković Biruš, M. (2009) *Arheološki eksperiment: vrpčasti ukrasi na ulomcima starije faze Grupe Belegiš s lokaliteta Josipovac Punitovački–Veliko polje I*, u: *Josipovac Punitovački-Veliko polje I: Zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste A5: Eneolitičko, brončanodobno i srednjovjekovno naselje*, Hrvatski restauratorski zavod, 257 – 264.

Lopašić, R. (1895) *Oko Kupe i Korane: mjestopisne i povjestne crtice*, Naklada Matice Hrvatske, Zagreb, 320

Ložnjak Dizdar, D.; Potrebica, H. (2017) *Brončano doba Hrvatske u okviru srednje i jugoistočne Europe*, Zagreb, Meridijani; Centar za prapovijesna istraživanja; Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za arheologiju.

Ložnjak Dizdar, D. (2002) Prilog poznavanju nalazišta ponad Sv. Marije Okičke, *Opuscula archaeologica*, 26, 313–329.

Ložnjak Dizdar, D. (2005) Naseljenost Podravine u starijoj fazi kulture polja sa žarama, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 22/2005, str. 25 – 58.

Ložnjak Dizdar, D. (2010) Cremation burials in Northern Croatia 1300–750 BC, u: *Brandbestattungen von der mittleren Donau bis zur Ägäis zwischen 1300 und 750 v. Chr.*, *Austrian Academy of Sciences Press*; JSTOR, 99 – 117.

Ložnjak Dizdar, D. (2011) *Funerary practices of late bronze age communities in continental Croatia*, u: *Bronze age rites and rituals in the Carpathian Basin*, 254 – 259.

Ljubić, Š. (1885) Prvo otkriće prehistoričkih grobja od žara u Hrvatskoj, *Viestnik Hrvatskoga arheologičkoga društva*, 65 – 72.

- Majnarić-Pandžić, N. (1985) Prilog poznavanju kasnog brončanog i starijeg željeznog doba na Kordunu i Baniji, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 10/85, 29 – 43.
- Manning, W.,S.; Kromer, B.; Cremaschi, M.; Dee, W., M.; Friedrich, R.; Griggs, C.; Hadden, S., C. (2020) Mediterranean radiocarbon offsets and calendar dates for prehistory, *Science Advances* 6 (12): eaaz1096, 1 – 13.
- Medović, P.; Medović, I. (2011) *Gradina na Bosutu – naselje starijeg gvozdenog doba*, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture; „Platoneum“ d.o.o., Novi Sad.
- Miloglav, I. (2014) *Od gline do predmeta – keramika u Neolitiku, u Darovi zemlje. Neolitik između Save, Drave i Dunava*, Balen J., Hršak T., Šošić Klindžić R. (eds.), Osijek, 204 – 205.
- Miloglav, I. (2016) *Keramika u arheologiji: Lončarstvo vučedolske kulture na vinkovačkom području / Ceramics in Archaeology - Pottery of the Vučedol Culture in the Vinkovci Region*, Gradski muzej Vinkovci, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Vinkovci – Zagreb, 51 – 74.
- Oman, D. (1981) Brinjeva gora 1953 (Obdelava prazgodovinske keramike), *Arheološki vestnik*, Ljubljana Slovenija 32, 144 – 216.
- Pavišić, I. (1993a) Kasnobrončanodobno naselje Špičak u Bojačnom – prilog poznavanju ruške grupe, *Ptujski arheološki zbornik*, ob 100-letnici muzeja in muzejskega društva, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptuj, 171 – 188.
- Pavišić, I. (1993b) Kasnobrončanodobni nalazi s područja Virovitičko-podravske županije, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 10/1993, 23 – 34.
- Pavišić, I. (2011) Gradina Špičak u Bojačnom – prilog poznavanju visinskih naselja u Hrvatskom zagorju, *Histria Atiqua*, 20/2011., 135 – 144.

Pleše, T. (2017) *Petrova gora – Pavlinski samostan sv. Petra*, Mala biblioteka Godišnjaka zaštite spomenika kulture Hrvatske, Ministarstvo kulture, 1 – 92.

Rakvin, M. (2015) Naselje na gradini Marić kod Mikleuške tijekom kasnog brončanog i starijeg željeznog doba, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 32/2015., 75 – 110.

Shepard, O. A. (1956) *Ceramics for the Archaeologist*, Publication 609, Carnegie Institution of Washington, Washington, D.C.

Sokol, V. (1996) Nekropola kulture žarnih polja u Moravču kod Sesveta, *Hrvatski arheološki godišnjak* 17/1996, 29 – 57

Velušček, A. (1996) Kostel, prazgodovinska naselbina, *Arheološki vestnik* 47, 55 – 143, Ljubljana

Vinski-Gasparini, K. (1973) *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj*, Filozofski fakultet u Zadru.

Vinski-Gasparini, K. (1983) *Kasno bronzano doba, u Praistorija jugoslavenskih zemalja 4. Bronzano doba*, Sarajevo.

Vrdoljak, S. (1995) Tipološka klasifikacija kasnobrončanodobne keramike iz naselja Kalnik-Igrišće (SZ Hrvatska), *Opuscula archaeologica*, 18, 7 – 83.

Vrdoljak, S. (1996) Prapovijesno naselje na Kosovcu kod Bregane (Samobor), *Opuscula archaeologica*, 20, 179 – 188.

Zubčić, K. (2006) Rijeka Mrežnica – rekognosciranje, *Hrvatski arheološki godišnjak* 3/2006, 217-218.

Popis priloga

Slika 1: Položaj lokaliteta Crkvišće Bukovlje, izradio P. Sekulić (preuzeto iz Azinović Bebek, Sekulić 2019).....	6
Slika 2: DMR platoa na kojem je lokalitet smješten, izradila tvrtka Gearh d.o.o (preuzeto iz Azinović Bebek, Sekulić 2019)	6
Slika 3: ljubičasta - Donje Pokuplje, tirkizna - grupa Ruše, smeđa - Dolenjska, ružičasta - grupa Velika Gorica, žuta - grupa Virovitica, zelena - grupa Donja Dolina, crvena - grupa Bosut	64
Tablica 1: tipovi lonaca (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)	17
Tablica 2: tipovi zdjela (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)	21
Tablica 3: tipovi šalica (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu).....	22
Tablica 4: tipovi dna (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu).....	23
Tablica 5: tipovi ručki i drški (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu)	24
Tablica 6: tipovi ukrašavanja (izradio M. Babeli, tabla nije u mjerilu).....	30
Tablica 7: Apsolutni datumi za kasno brončano doba (arhiv HRZ-a).....	58
Tablica 8: Apsolutni datumi za željezno doba (arhiv HRZ-a).....	59

Katalog

Tabla 1.

1. Ulomak lonca (L1) (SJ 65); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, puno sitnih kamenčića, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina narančasta, presjek narančasto-crno-narančast.
2. Ulomak lonca (L1) (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom, površina je uglačana; boja: tamnosiva do crna, presjek siv do crn.
3. Ulomak lonca (L1) (SJ59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina tamnosiva, unutarnja oker do crna, presjek crn; ukras: plastične aplikacije i žlijebljenje.
4. Ulomak lonca (vjerojatno L1), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva; ukras: plastične aplikacije
5. Ulomak lonca (vjerojatno L1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna; ukras: plastične aplikacije i otiskivanje.

Tabla 2.

1. Ulomak lonca (L3), dodatno modeliran, sekundarno goren (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasto do siva, presjek narančasto-crni; ukras: otiskivanje.
2. Ulomak lonca (L3) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: crvenkasto smeđa, presjek crveno-crno-crveni; ukras: otiskivanje
3. Ulomak lonca (L3), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom sitnim kamenčićima i grubo mrvljenom keramikom, primjetne su rupice od izgorjelih primjesa; boja: narančasta izvana, unutra siva, presjek narančasto-sivo do narančasto-crni; ukras: otiskivanje.
4. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: tamno siva, presjek crni; ukras: otiskivanje.
5. Ulomak lonca (L4) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek narančasto-crno-narančast.
6. Ulomak lonca (L3) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna, presjek narančasto-crno narančast.

Tabla 3.

1. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: oker do narančasta.
2. Ulomak lonca (L3) (SJ 20); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđe do crno izvana, presjek i iznutra crna boja; ukras: otiskivanje i žlijebljenje.
3. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: smeđa izvana, presjek i unutarnja površina crna; ukras: otiskivanje.
4. Ulomak lonca (L3) (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: crvenkasta do crna, presjek crveno-crno-crven.
5. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek narančasto-crno-narančast.
6. Ulomak lonca (L3) (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđa, presjek smeđe-crno-smeđ.
7. Ulomak lonca (L3) (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: smeđa do crna, presjek crn.
8. Ulomak lonca (L3) (SJ 44); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna, presjek crn.
9. Ulomak lonca (L3) (SJ 54/59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina crvenkasto smeđa, unutarnja tamnosiva, presjek narančasto-crno.

Tabla 4.

1. Ulomak lonca (L3), sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim i krupnim kamenčićima; boja: narančasta do siva, presjek narančast; ukras: kaneliranje (blage kose kanelure s unutarnje strane ruba).
2. Ulomak lonca (L3) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim i krupnim kamenčićima; boja: narančasta do crna, presjek crn.
3. Ulomak lonca (L3), sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta do siva, unutarnja narančasta, presjek narančasto-sivo-narančast; ukras: žlijebljenje.
4. Ulomak lonca (L4) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđa do siva presjek oker do crn; ukras: otiskivanje.

5. Ulomak lonca (L4) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: siva do crna, presjek crn; ukras: otiskivanje.

Tabla 5.

1. Ulomak lonca (L4) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: siva, presjek oker do crn.
2. Ulomak lonca (L1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta, presjek siv; ukras: žlijebljenje.
3. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i krupno mrvljenom keramikom; boja vanjska površina smeđa do crna, unutarnja crna, presjek oker do crn; ukras: otiskivanje.
4. Ulomak lonca (L3) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i primjese drobljene keramike i sitnih kamenčića; boja: tamno smeđa, presjek tamno smeđe-narančasto-tamno smeđ.
5. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina siva, unutarnja narančasta, presjek tamno siv; ukras: urezivanje i otiskivanje.
6. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: oker, presjek oker do crn; ukras: otiskivanje.

Tabla 6.

1. Ulomak lonca (L3) (SJ 20); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim i krupnijim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crna, presjek smeđe-crno-smeđ; ukras: fazetiranje.
2. Ulomak lonca (L3) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, dosta sitnih i krupnijih kamenčića, i mrvljene keramike; boja smeđa, presjek crn; ukras: fazetiranje.
3. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina crvena, unutarnja crna, presjek crveno-crn; ukras: fazetiranje.
4. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa do crna, presjek crn; ukras: fazetiranje.
5. Ulomak lonca (L3) (SJ 34/35); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: oker, presjek narančast; ukras: fazetiranje i otiskivanje.

6. Ulomak lonca (L3) (62-54); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek crveno-sivo-crven; ukras: fazetiranje.
7. Ulomak lonca (L3) (59/62); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta, presjek narančasto-okker-crn; ukras: fazetiranje.
8. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek smeđ; ukras: fazetiranje.
9. Ulomak lonca (L3) (SJ 01); faktura: dobro pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i malo sitno drobljene keramike; boja: crna; ukras: fazetiranje.
10. Ulomak lonca (L4) (SJ 59); faktura: dobro pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i malo sitnih kamenčića; boja: tamnocrvena; ukras: fazetiranje.
11. Ulomak lonca (L3) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina oker, unutarnja tamnosiva, presjek oker-tamnosi; ukras: fazetiranje i otiskivanje.

Tabla 7.

1. Ulomak lonca (L4) (SJ 54/59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta; ukras: fazetiranje.
2. Ulomak lonca (L4), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasto do siva; ukras: fazetiranje i kaneliranje.
3. Ulomak lonca (L4) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: siva; ukras: fazetiranje i žlijebljenje.
4. Ulomak lonca (L4) (SJ 01/55); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina siva, unutarnja smeđa, presjek narančasto-sivo-narančast; ukras: fazetiranje i kaneliranje.
5. Ulomak lonca (L4), sekundarno goren (SJ 54); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim i krupnijim kamenčićima; boja: narančasto do siva, presjek narančasto-crno-narančast do potpuno narančast; ukras: fazetiranje.
6. Ulomak lonca (L4) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina smeđa, unutarnja tamnosiva, presjek oker do oker crn; ukras: fazetiranje.

Tabla 8.

1. Ulomak lonca (L4), sekundarno goren (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva; ukras: urezivanje.

2. Ulomak lonca (L4), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva; ukras: urezivanje (vidljivi tragovi bijele inkrustacije).
3. Ulomak lonca (L4), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom, Boja: narančasto do siva; ukras: kaneliranje.
4. Ulomak lonca (L6) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna, presjek tamnosiv.

Tabla 9.

1. Ulomak posude (SJ 20); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: polirana crna, unutarnja površina crvena do smeđa, presjek crn do crno crven; ukras: kaneliranje, žigosanje i otisak kotačića.
2. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: svjetlosiva; ukras: kaneliranje i urezivanje.
3. Ulomak posude (vjerojatno zdjela) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina uglačana crna, unutarnja oker, presjek je siv; ukras: žlijebljenje i urezivanje.
4. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: tamnosiva, unutarnja površina oker; ukras: žlijebljenje.
5. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina oker, unutarnja i presjek crn; ukras: usko žlijebljenje.
6. Ulomak posude (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek narančasto-smeđe-narančast; ukras: široko žlijebljenje.
7. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: siva do crna, presjek mjestimično narančast; ukras: široko žlijebljenje.

Tabla 10.

1. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek tamnosiv; ukras: plastična aplikacija.

2. Ulomak posude (moguće dio ognjišta) (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: oker; ukras: plastična aplikacija.
3. Ulomak posude (SJ 59/62); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: oker do crna; ukras: plastična aplikacija.
4. Ulomak posude (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: oker do narančasta; ukras: plastična aplikacija.
5. Ulomak dna posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina smeđa, unutarnja oker, presjek narančasto-okер; ukras: plastične aplikacije.
6. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-narančast; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.
7. Ulomak dna posude, sekundarno goren (SJ 59/62); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina siva, unutarnja crna, presjek siv do crn; ukras: plastična aplikacija, i urezivanje ili otiskivanje.

Tabla 11.

1. Ulomak posude (SJ 20); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, dosta kamenčića i mrvljene keramike; boja: vanjska površina smeđa do crna, unutarnja i presjek crn; ukras: žlijebljenje i otiskivanje.
2. Ulomak posude (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: oker; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.
3. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim i krupnim kamenčićima, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: narančasta do siva; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.
4. Ulomak posude (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina siva do crna, unutarnja narančasta, presjek sivo narančast; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.
5. Ulomak posude (SJ 01/55); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđa, presjek smeđe-crno-smeđ; ukras: plastična aplikacija, otiskivanje/urezivanje.
6. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 54); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: siva do crna; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

7. Ulomak posude (SJ 01/55); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta, presjek narančasto siv; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

8. Ulomak posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i krupnijim kamenčićima; boja: vanjska površina oker, unutarnja siva, presjek oker do siv; ukras: plastične aplikacije i otiskivanje.

Tabla 12.

1. Ulomak posude s ručkom (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina smeđa unutarnja narančasta, presjek smeđe-crno-smeđ; ukras: fazetiranje.

2. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina crvenkasto smeđa, unutarnja crna, presjek crveno crn; ukras: fazetiranje.

3. Ulomak posude s ručkom (SJ 61); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i podosta sitnih kamenčića.

4. Ulomak posude s ručkom (SJ 59/62); faktura: loše pročišćena glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: smeđa, presjek mjestimično narančast.

Tabla 13.

1. Ulomak posude s drškom/aplikacijom (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta do smeđa, unutarnja narančasta, presjek oker do narančast; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

2. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina crvena, unutarnja oker, presjek crveno-crno-narančast; ukras: plastična aplikacija.

3. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja vanjska površina narančasta do siva, unutarnja narančasta, presjek sivo narančast; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

4. Ulomak posude s drškom, sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta.

5. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: oker do crna; ukras: barbotin.

Tabla 14.

1. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i malo sitno mrvljene keramike; boja: siva do crna, presjek crn; ukras: fazetiranje.
2. Ulomak posude s ručkom (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek smeđe-crno-smeđ.
3. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura: glina s krupnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: uglačana površina narančasto smeđa; ukras: fazetiranje.
4. Ulomak zdjele (Z3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja crna, presjek narančasto-crno; ukras: žlijebljenje.
5. Ulomak zdjele (Z7) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina smeđa do crna, unutarnja smeđa, presjek narančasto crn; ukras: duboko žlijebljenje.
6. Ulomak zdjele (Z1a) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: smečkasto narančasta, presjek narančast do crn; ukras: urezivanje.
7. Ulomak zdjele (Z1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: tamnocrvena, presjek crven do crveno-crno-crven.
8. Ulomak zdjele (Z1b) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek smeđe-crno-smeđ.
9. Ulomak zdjele (Z3) (SJ 59/62); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja crna, presjek narančasto do narančasto crn; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.
10. Ulomak zdjele (Z3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna; ukras: plastična aplikacija.
11. Ulomak zdjele (Z1b) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: sivo smeđa, presjek crn.

Tabla 15.

1. Ulomak zdjele (Z1b) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, podosta sitnih kamenčića i mrvljenom keramikom; boja: narančasta; ukras: otiskivanje.
2. Ulomak zdjele (Z1b) (SJ 20); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crvena do crna.
3. Ulomak zdjele (Z1a) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja narančasta do siva, presjek narančast do narančasto crn.
4. Ulomak zdjele (Z3), sekundarno goren (SJ 59); faktura: loše pročišćena glina s primjesama sitnih i krupnih kamenčića; boja: oker do siva, presjek siv do narančasto siv; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.
5. Ulomak zdjele (Z1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva, presjek narančast do crn.
6. Ulomak zdjele (Z3), sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta do siva unutarnja narančasta do crna, presjek narančasto-crno-narančast; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

Tabla 16.

1. Ulomak zdjele (Z6) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna, presjek siv; ukras: žlijebljenje.
2. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 54/59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta do tamno siva, presjek narančasto-crno-narančast.
3. Ulomak zdjele (Z1c) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim i krupnijim kamenčićima, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina tamnosiva, unutarnja oker do siva, presjek tamnosiv.
4. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: narančasta do smeđa, presjek narančast do tamnosiv.
5. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina tamnosiva, unutarnja oker do crna, presjek crn.
6. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: narančasta, smeđa do siva, presjek narančast, siv do crn.

7. Ulomak zdjele (Z4) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crna, presjek mjestimično siv.
8. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna, presjek narančasto-siv do oker.
9. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: tamnosiva; ukras: kaneliranje.

Tabla 17.

1. Ulomak zdjele (Z7) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta do smeđa, unutarnja narančasta do crna, presjek narančast.
2. Ulomak zdjele (Z7) (SJ 59); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljenom keramikom; boja: uglačana crna, presjek narančasto-smeđe-narančast.
3. Ulomak zdjele (Z1d), sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: žarko narančasta; ukras: fazetiranje.
4. Ulomak zdjele (Z4) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek narančasto-crno-narančast; ukras: plastična aplikacija.
5. Ulomak zdjele (Z2) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva, presjek narančasto crn.

Tabla 18.

1. Ulomak zdjele (Z1d) (SJ 57/59); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina oker do tamnosiva, unutarnja crna, presjek oker siv do crn; ukras: urezivanje.
2. Ulomak zdjele (Z1d) (SJ 57/59); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: polirana crna; ukras: urezivanje.
3. Ulomak posude s ručkom (možda Z1d) (SJ 01); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: siva do crna; ukras: duboko žlijebljenje, slično kaneliranju.
4. Ulomak zdjele (Z1d) (SJ 01); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i malo sitnih kamenčića; boja: tamna sivo smeđa; ukras: urezivanje.
5. Ulomak zdjele (Z7) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: uglačana crna, presjek crven do crn.

6. Ulomak zdjele (Z7a), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva, presjek siv; ukras: žlijebljenje.
7. Ulomak zdjele (Z7) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva.
8. Ulomak zdjele (Z7), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva.
9. Ulomak zdjele (Z7) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana crna, presjek siv do crn.
10. Ulomak zdjele (Z7a) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina smeđa do crna, unutarnja smeđa, presjek narančasto crn; ukras: duboko žlijebljenje.

Tabla 19.

1. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: siva do crna, presjek narančasto siv; ukras: blago fazetiranje.
2. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: crvenkasto smeđa, presjek tamnosiv; ukras: fazetiranje.
3. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: oker do siva, presjek crn; ukras: fazetiranje.
4. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina oker do narančasta, unutarnja crna, presjek narančasto crn; ukras: fazetiranje.
5. Ulomak zdjele (Z7b), sekundarno goren (SJ 01); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom; boja: uglačana oker; ukras: fazetiranje i žlijebljenje.
6. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i podosta sitnih kamenčića; boja: crvena do crna, presjek crvenkasto smeđ do siv; ukras: kaneliranje.
7. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana crna, presjek crven do smeđ, ukras: kaneliranje.
8. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana crvenkasto smeđa, presjek crveno-crno-crven; ukras: kaneliranje.

Tabla 20.

1. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana crna; ukras: kaneliranje.
2. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: oker do narančasta, presjek crn; ukras: kaneliranje.
3. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: polirano crna; ukras: kaneliranje.
4. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: uglačana crvenkasto smeđa do crna; ukras: kaneliranje.
5. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: tamnosiva, presjek siv; ukras: žlijebljenje.
6. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 20); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana oker do crna, presjek crveno-crn do crn; ukras: žlijebljenje.
7. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: oker, presjek oker-crno-okер; ukras: žlijebljenje.
8. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja siva, presjek narančasto-crn; ukras: žlijebljenje.

Tabla 21.

1. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 01/55); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: sivkasto smeđa, presjek mjestimično crn; ukras: žlijebljenje.
2. Ulomak zdjele (Z7d), sekundarno goren (SJ 62-64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: oker do siva, presjek siv; ukras: žlijebljenje i urezivanje.
3. Ulomak zdjele (Z7c) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: siva do crna; ukras: kaneliranje i urezivanje.
4. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina uglačana oker, siva do crna, unutarnja crna, presjek oker siv do tamnosiv; ukras: duboko žlijebljenje.
5. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 59); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: polirana crna, presjek crven; ukras: žlijebljenje ka dubokom kaneliranju.

6. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana tamnosiva do crna; ukras: žlijebljenje.
7. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta do smeđa, presjek crn; ukras: duboko žlijebljenje

Tabla 22.

1. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 01); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: uglačana crna, presjek smeđ; ukras: žlijebljenje.
2. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina crna, unutarnja i presjek narančast do crn; ukras: žlijebljenje.
3. Ulomak zdjele (Z7d), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva; ukras: žlijebljenje.
4. Ulomak zdjele (Z7a), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: narančasta do siva; ukras: žlijebljenje/kaneliranje.
5. Ulomak zdjele (Z1c) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna; ukras: fazetiranje.
6. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina siva, unutarnja crna, presjek siv; ukras: pseudo vrpčasti ukras.
7. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina crna, unutarnja oker, presjek crn; ukras: usko žlijebljenje, bijela inkrustacija.

Tabla 23.

1. Ulomak lonca (L4) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: tamnosiva, presjek crn.
2. Ulomak lonca (L4), dodatno modeliran rub (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: oker.
3. Ulomak dna posude (D2) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: tamnosiva, presjek svijetlo siv.
4. Ulomak dna posude (D1) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: oker do crna; ukras: žigosanje.

5. Ulomak dna posude (D1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina crna, unutarnja siva, presjek siv do crn.
6. Ulomak dna posude (D1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i sitno mrvljenom keramikom; boja: smeđa do crna, presjek crn; ukras: žigosanje.
7. Ulomak dna posude (D1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina oker do narančasta, unutarnja oker do crna, presjek narančasto-sivo-narančast.

Tabla 24.

1. Ulomak posude (SJ 01); faktura: kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i malo sitnih kamenčića; boja: crvena; ukras: pseudo vrpčasti ukras.
2. Ulomak posude (SJ 62-64); faktura: izrazito kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom; boja: polirana crna; ukras: modelirano izbočenje i otiskivanje/udubljenje.
3. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina smeđa, unutarnja i presjek tamnosivi; ukras: žlijebljenje.
4. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do siva; ukras: žigosanje i moguće kaneliranje.
5. Ulomak posude (SJ 59); faktura: ? ; boja: ? ; ukras: otiskivanje ili žigosanje i usko žlijebljenje.
6. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina siva, unutarnja oker, presjek siv; ukras: usko žlijebljenje, urezivanje.
7. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta do siva, unutarnja i presjek siv; ukras: žigosanje/otiskivanje (štapić) i urezivanje.
8. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina crvenkasto smeđa do crna, unutarnja siva, presjek narančasto-smeđ; ukras: žlijebljenje.
9. Ulomak posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: oker do narančasta; ukras: plastična aplikacija.

10. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja tamnosiva, presjek narančasto siv; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

11. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta, presjek narančast do crn; ukras: plastične aplikacije.

12. Ulomak posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja siva, presjek narančasto siv; ukras: plastična aplikacija.

Tabla 25.

1. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura; kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljenom keramikom; boja: crna, presjek smeđ.

2. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura; kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom; boja: siva do crna; ukras: fazetiranje.

3. Ulomak posude s ručkom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta do smeđa, presjek crn; ukras: fazetiranje.

4. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa do crna; ukras: fazetiranje.

5. Ulomak posude s ručkom (SJ 59); faktura; kvalitetno pročišćena glina s kvarcnim pijeskom i malo sitno mrvljene keramike; boja: uglačano crna.

6. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: oker do crvena, presjek crn; ukras: plitko otiskivanje/žigosanje.

7. Ulomak posude s ručkom (SJ 09); faktura; glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: siva do smeđa, presjek narančast do siv.

8. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta; ukras: plitko kaneliranje.

Tabla 26.

1. Ulomak posude s ručkom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: oker, presjek mjestimično narančast; ukras: duboko otiskivanje.

2. Ulomak posude s ručkom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i podosta sitnih kamenčića; boja: narančasta, presjek mjestimično oker.

3. Ulomak posude s ručkom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: oker do crna.
4. Ulomak posude s ručkom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: vanjska površina crvena, unutarnja crna, presjek crven do crn; ukras: duboko urezivanje.
5. Ulomak posude s drškom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina oker do narančasta, unutarnja siva, presjek narančasto-crno-narančast.
6. Ulomak posude s ručkom (SJ 01); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: vanjska površina narančasta, unutarnja oker, presjek narančasto-crno-oker.
7. Ulomak posude s drškom (ušica) (SJ 01); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta do smeđa.
8. Ulomak posude s drškom, sekundarno goren (SJ 01); faktura; glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: vanjska površina narančasta do siva, unutarnja i presjek oker-crn.
9. Ulomak posude s drškom (SJ 59); faktura; glina s kvarcnim pijeskom i većom količinom kamenčića; boja: vanjska površina narančasta do siva, unutarnja crna, presjek oker-crn.

Tabla 27.

1. Cijeli rekonstruirani lonac (L3) (SJ 172); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitno mrvljena keramika; boja: tamno siva ka crnoj; ukras: otiskivanje.

Tabla 28.

1. Cijeli rekonstruirani lonac (L3) (S 8 zapad); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: smeđa; ukras: otiskivanje.
2. Ulomak lonca (L3) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta, presjek narančasto-sivo-narančast; ukras: plastična aplikacija i otiskivanje.

Tabla 29.

1. Ulomak lonca (L3) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: tamno smeđa, presjek tamno smeđe-narančasto-tamno smeđ.
2. Ulomak lonca (L3) (SJ 166/159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljenom keramikom; boja: uglačano sivo smeđa, presjek siv ka crnom.
3. Ulomak lonca (L3) (SJ 166/159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: uglačana smeđa, ponegdje crna, presjek svijetlo smeđe žućkast.
4. Ulomak lonca (L3a) (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i puno sitno mrvljene keramike; boja: narančasta, presjek narančasto-sivo-narančast; ukras: fazetiranje.

Tabla 30.

1. Ulomak lonca (L3) (SJ 165); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: uglačano tamno smeđa, presjek smeđe-crno-smeđ.
2. Ulomak lonca (L4b) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna, iznutra tamno smeđa, presjek crven.
3. Ulomak lonca (L4b) (SJ 166/159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: uglačano tamno smeđa, presjek crvenkast; ukras: fazetiranje i otiskivanje.
4. Ulomak lonca (L2) (SJ 64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: blago uglačana siva ka svijetlo smeđoj, iznutra narančasta, presjek sivkast; ukras: plastična aplikacija.
5. Ulomak posude (vjerojatno lonca), sekundarno goren (SJ 81); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i kamenčićima; boja: narančasta, presjek sivkast; ukras: plastične aplikacije i otiskivanje.

Tabla 31.

1. Ulomak lonca (amfore) (L5a) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: sivo narančasta, presjek siv; ukras: plitko žlijebljenje.
2. Ulomak lonca (amfore) (L5b) (SJ 100); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: uglačano tamno smeđa ka crnoj, presjek sivkasto smeđ; ukras: žlijebljenje.

3. Ulomak lonca (amfore) (L5) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta ka svijetlo smeđoj, presjek siv; ukras: žlijebljenje.

Tabla 32.

1. Ulomak zdjele (Z1) (SJ 81); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-narančast; ukras: probijena sitna rupica nepoznate namjene na tijelu posude.

2. Cijela zdjela (Z1b), jako sekundarno gorena (vidljivo deformirana) (SJ 74); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima, vidljivo vetrificiranje na dijelovima; boja: siva, na dijelovima svijetlo smeđa

3. Ulomak zdjele (Z1c) (SJ 165); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: crna; ukras: duboko žlijebljenje, vidljivi tragovi moguće inkrustacije.

4. Ulomak zdjele (Z1c) (čišćenje obrambenog zida S6); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: tamno smeđa ka crvenkastoj; ukras: žlijebljenje, moguća inkrustacija.

Tabla 33.

1. Ulomak zdjele (Z1c) (SJ 2-9); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: tamno smeđa ka crnoj; ukras: otiskivanje i žlijebljenje.

2. Ulomak zdjele (Z1c) (SJ 78); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna, vidljiva okorina iznutra.

3. Ulomak zdjele (Z1d) (SJ 212); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljenom keramikom; boja: uglačana crna, presjek smeđe crvenkast; ukras: žigosanje i žlijebljenje.

4. Ulomak zdjele (Z1d) (SJ 166/159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana narančasta ka crnoj; ukras: pseudo vrpčasti ukras.

Tabla 34.

1. Ulomak zdjele (Z4) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: blago uglačana crna.

2. Ulomak zdjele (Z4) (SJ 100); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno do grubo mrvljenom keramikom; boja: uglačana smeđa, iznutra crna, presjek crn.

3. Ulomak zdjele (Z4), sekundarno goren (SJ 213); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: narančasta, presjek narančasto-sivo-crni.

4. Ulomak zdjele (Z4), sekundarno goren (SJ 213); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, sitnim kamenčićima, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-narančast ka crnoj ovisno o mjestu.

Tabla 35.

1. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: crna, iznutra tamno smeđa; ukras: modelirana bradavica.

2. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 112); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljena keramika; boja: crna; ukras: modelirana bradavica i žlijebljenje.

3. Ulomak zdjele (Z5), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: crvenkasto smeđa, presjek siv; ukras: žlijebljenje.

4. Ulomak zdjele (Z5) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta ka žutoj; ukras: otiskivanje i urezivanje.

Tabla 36.

1. Ulomak zdjele (Z6) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna; ukras: žlijebljenje i otiskivanje.

2. Ulomak zdjele (Z6) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna do tamno siva; ukras: urezivanje.

3. Ulomak zdjele (Z6) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: tamno smeđa ka crnoj; ukras: žlijebljenje.

Tabla 37.

1. Ulomak zdjele (Z7) s drškom (ušica) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: uglačana crna.

2. Ulomak zdjele (Z7) s drškom (ušica) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna do smeđe crvenkasta.

3. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: uglačana crna, presjek sivkast; ukras: fazetiranje.

4. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 88); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: uglačana crna, presjek tamno siv; ukras: fazetiranje.

Tabla 38.

1. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: uglačana crna, presjek crn; ukras: fazetiranje i žlijebljenje.
2. Ulomak zdjele (Z7b) (SJ 1,2,9 – bager); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: siva ka crnoj, presjek sivo-crno-siv; ukras: fazetiranje.
3. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 159); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: uglačana smeđa na mjestima crvenkasta, presjek sivkasto crn; ukras: žlijebljenje.

Tabla 39.

1. Cijela rekonstruirana zdjele (Z7d) (SJ 74); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: izvana smeđa, iznutra crna; ukras: plitko žlijebljenje.
2. Ulomak zdjele (Z7d) (SJ 88); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljena keramika; boja: tamno siva ka crnoj, presjek crn; ukras: žlijebljenje.

Tabla 40.

1. Ulomak šalice (Š1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: narančasta; ukras: urezivanje.
2. Ulomak šalice (Š1a) (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: uglačana crna; ukras: žigosanje/otiskivanje (štapić).
3. Cijela šalica (odlomljena ručka) (Š1) (SJ 73); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: svijetlo smeđa; ukras: urezivanje.
4. Ulomak šalice (Š1) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: siva ka crnoj, presjek crn.

Tabla 41.

1. Ulomak šalice (Š1b) (SJ 09/158); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: sivkasto crna, presjek crn; ukras: urezivanje/žlijebljenje.

2. Ulomak šalice (Š1c) (SJ 212); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: siva ka crnoj.
3. Cijela šalice (Š2) (SJ 73); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i jako sitnim kamenčićima; boja: svijetlo smeđa.
4. Ulomak šalice (Š2) (SJ 81); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: narančasto smeđa, presjek crn.

Tabla 42.

1. Ulomak dna posude (D1) (SJ 64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: ružičasto narančasta, iznutra crna, presjek crn; ukras: plastične aplikacije i otiskivanje.
2. Ulomak dna posude (D1), sekundarno goren (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: narančasta; ukras: otiskivanje.
3. Ulomak ručke (R1) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, kamenčićima i mrvljenom keramikom; boja: narančasta; ukras: otiskivanje.
4. Ulomak ručke (R1a) (SJ 88); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, puno sitno mrvljene keramike i kamenčića; boja: crvenkasto smeđa, ponegdje narančasta, presjek tamno siv; ukras: fazetiranje.
5. Ulomak ručke (R3) (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i jako sitnim kamenčićima; boja: crna, presjek crno-narančasto-crno-narančasto-crno.

Tabla 43.

1. Ulomak posude s drškom (D1), sekundarno goren (SJ 64); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljena keramika, primjetne rupice od izgorjelih primjesa; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-narančast.
2. Ulomak posude (SJ 09); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: svijetlo smeđa; ukras: nalijepljena bradavica i žlijebljenje.
3. Ulomak posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljena keramika; boja: crvenkasto tamno smeđa, presjek nešto svjetliji; ukras: izdužena nalijepljena bradavica.

Tabla 44.

1. Ulomak posude (SJ 59); faktura: fina glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: crna, tamno siva, presjek narančasto-crno-narančast; ukras: žlijebljenje.

2. Ulomak posude (SJ 59); faktura: fina glina sa sitnim kvarcnim pijeskom; boja: siva do crna, presjek crn; ukras: žlijebljenje.
3. Ulomak posude (SJ 88); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: crna, presjek smeđe crvenkast; ukras: žlijebljenje, tragovi inkrustacije.
4. Ulomak posude (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: tamno smeđa, presjek tamno smeđe-narančasto-tamno smeđ; ukras: žlijebljenje.
5. Ulomak posude, vjerojatno sekundarno goren (SJ 2-9); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: plavkasto siva, iznutra narančasta; ukras: žlijebljenje.

Tabla 45.

1. Ulomak posude (SJ 78); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: tamno smeđa, crvenkasta prema sredini, presjek tamno smeđ; ukras: modeliranje.
2. Ulomak posude, sekundarno goren (SJ 59); faktura: zaglađena površina, glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-narančast; ukras: plastične aplikacije.
3. Ulomak posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: bež ka sivoj, presjek tamno siv; ukras: nalijepljene bradavice.
4. Ulomak posude (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: crna, presjek crno-narančasto-crno; ukras: žigosanje i modeliranje.
5. Ulomak posude (SJ 100); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: narančasto smeđa, presjek tamno siv; ukras: plastične aplikacije, otiskivanje.
6. Ulomak posude (cjedila) (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim kamenčićima; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-narančast.

Tabla 46.

1. Ulomak posude (SJ 59); faktura: površina grublja, glina s kvarcnim pijeskom i puno primjesa sitnih kamenčića; boja: siva, presjek tamno sivi ka crnom; ukras: plitko i tanko urezivanje.
2. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: sivkasta, presjek sivo-crno-narančast; ukras: urezivanje.
3. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitnim do krupnim kamenčićima; boja: narančasto siva; ukras: plitko žlijebljenje i urezivanje.

4. Ulomak posude (SJ 166); faktura: pročišćena glina sa sitnim kvarcnim pijeskom; boja: crna; ukras: urezivanje i plastična aplikacija (bradavica).
5. Ulomak posude (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljena keramika; boja: uglačana crna, presjek crno-narančasto-sivo-narančasto-crno; ukras: kaneliranje/žlijebljenje i urezivanje.

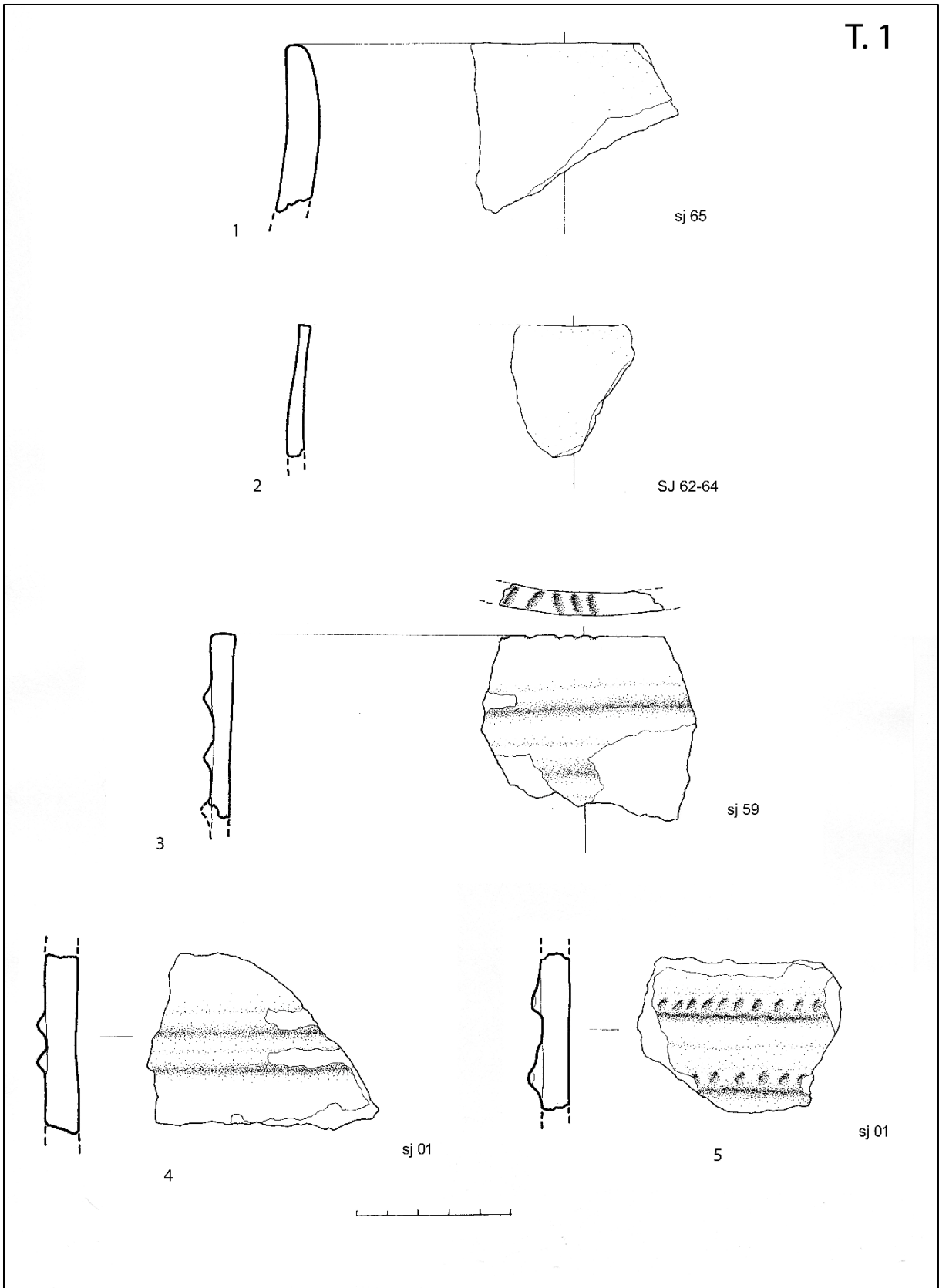
Tabla 47.

1. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom, mrvljenom keramikom i sitnim kamenčićima; boja: crna, presjek sivkast ka crnom; ukras: kaneliranje i žigosanje.
2. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom; boja: crna, iznutra svijetlo smeđa; ukras: žigosanje.
3. Ulomak posude (SJ 104); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: tamno siva, presjek tamno siv-svijetlo smeđe-tamno siv; ukras: žigosanje.
4. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: svijetlo smeđa, presjek crn; ukras: žigosanje i kotačić.
5. Ulomak posude (SJ 100); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i puno mrvljene keramike; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-smeđ; ukras: pseudo vrpčasti ukras.

Tabla 48.

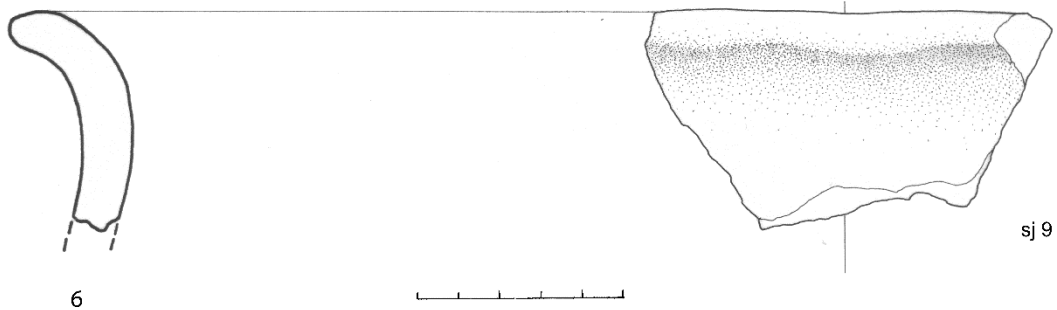
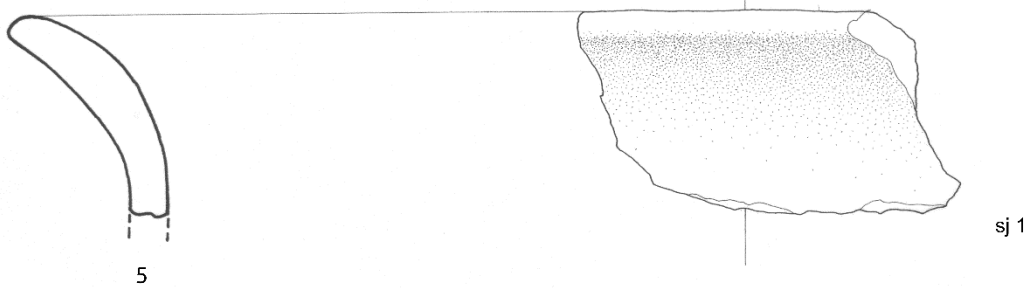
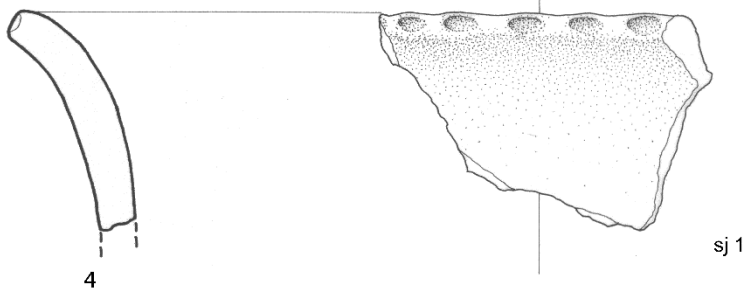
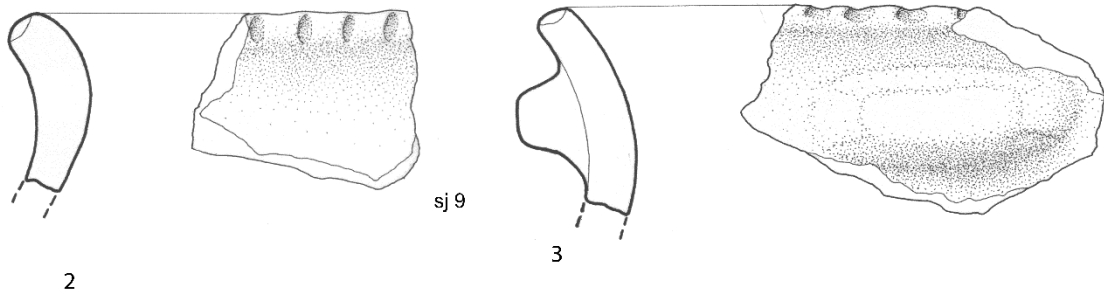
1. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i sitno mrvljenom keramikom; boja: crna; ukras: tupo žlijebljenje i žigosanje/otiskivanje (štapić).
2. Ulomak posude (SJ 59); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: izvana narančasta, iznutra sivkasta, presjek svijetlo siv; ukras: plitko žlijebljenje.
3. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i mrvljenom keramikom; boja: narančasta, presjek narančasto-crno-svijetlo smeđ; ukras: fazetiranje.
4. Ulomak posude (SJ 01); faktura: glina s kvarcnim pijeskom i kamenčićima; boja: žuto smeđa, presjek siv ka crnome, isto iznutra; ukras: plitko žlijebljenje ili tupo urezivanje.

Table

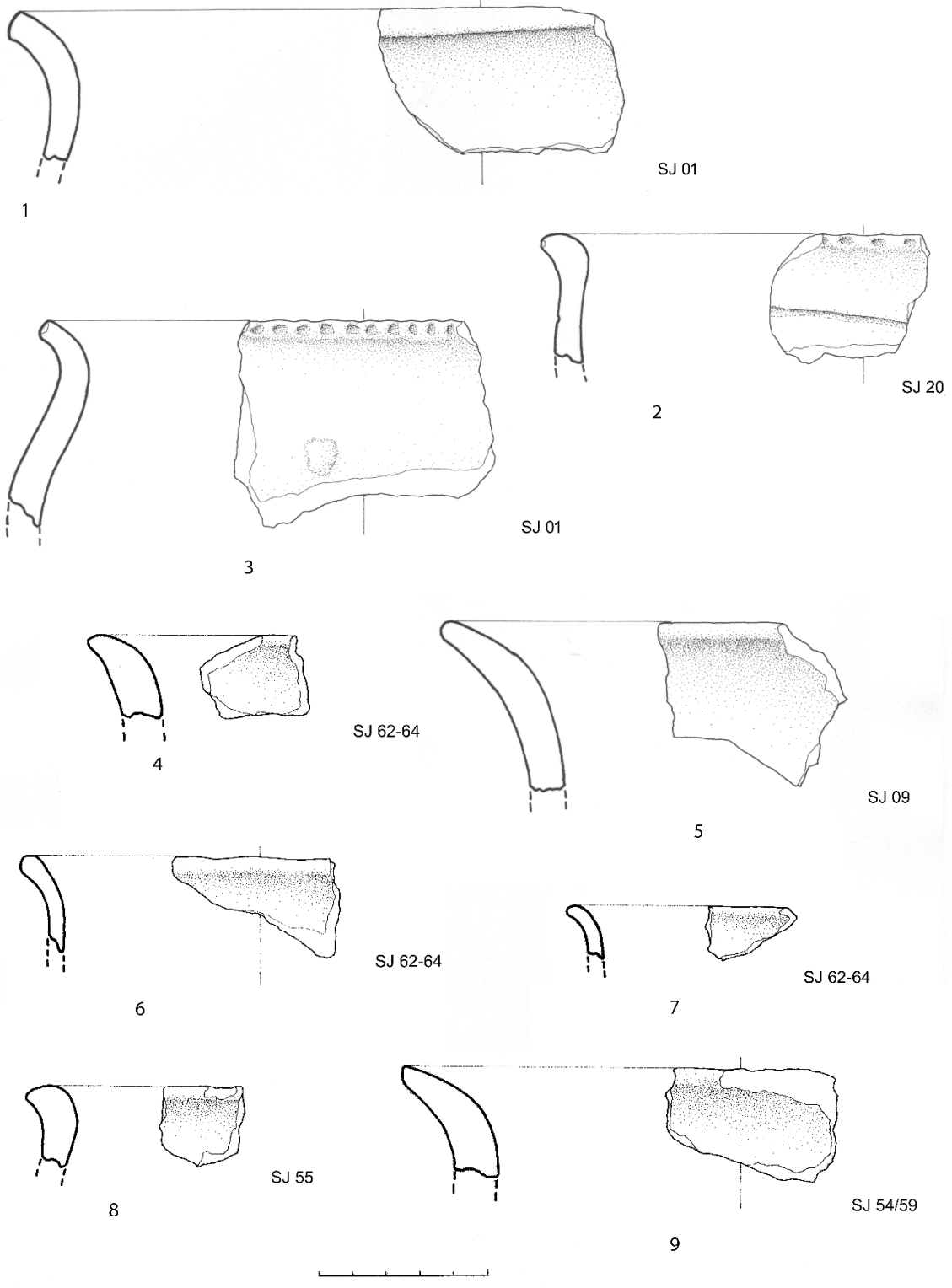

T. 2

T.3

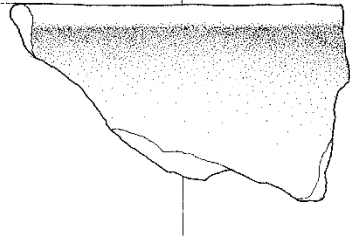

SJ 59

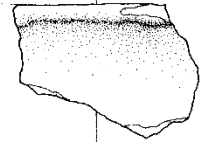
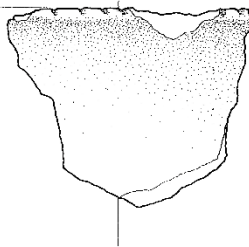
T. 4

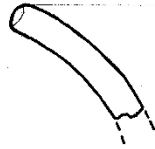
1

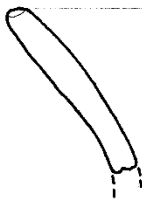
3

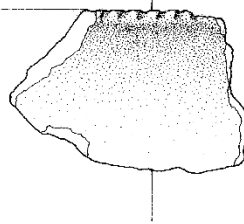
2

4

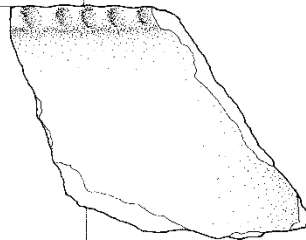
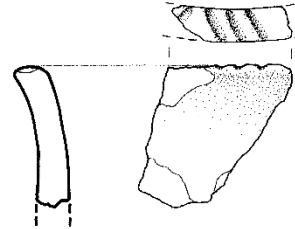
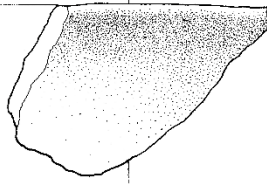
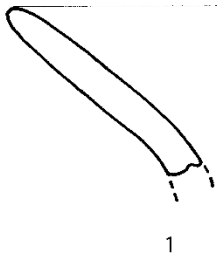

5

SJ 01

T.5

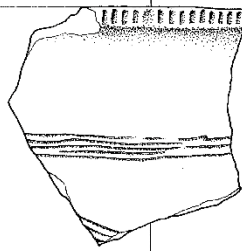

3

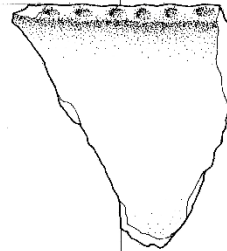

4

4

5

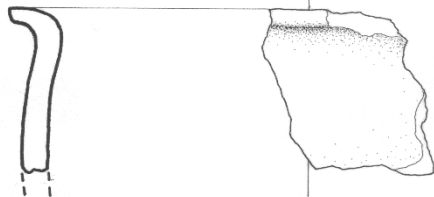

6

SJ 59

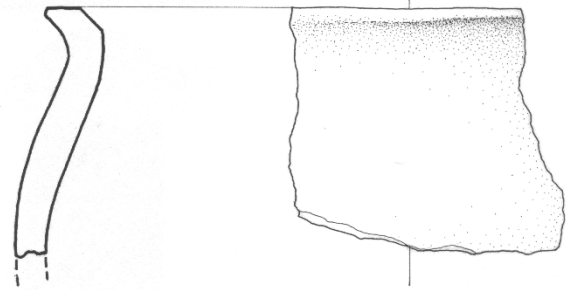

T.6

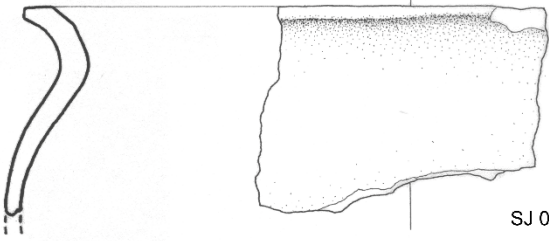
1

SJ 20

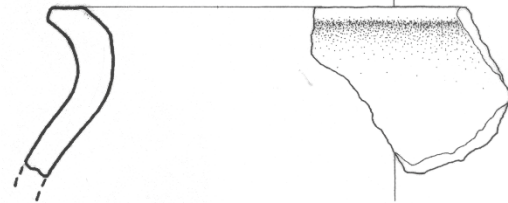
2

SJ 09

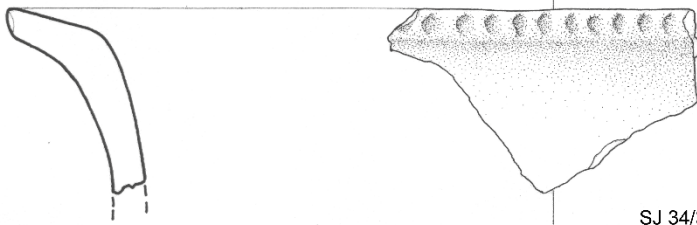
3

SJ 01

4

SJ 01

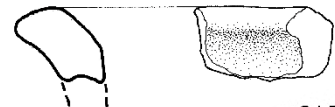
5

SJ 34/35

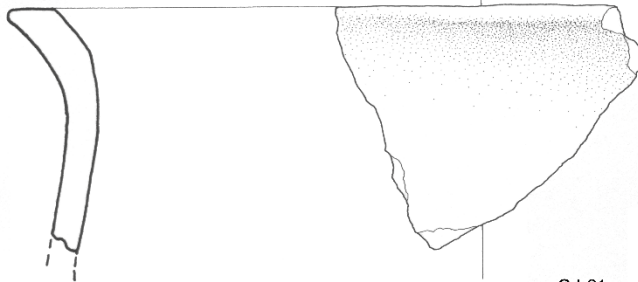
6

SJ 62-64

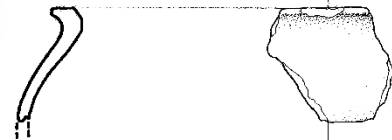
7

SJ 59/62

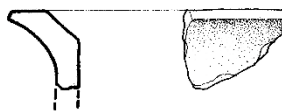
8

SJ 01

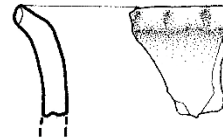
9

SJ 01

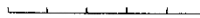
10

SJ 59

11

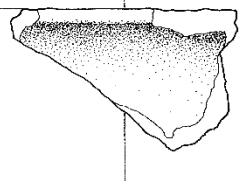
SJ 59

T. 7

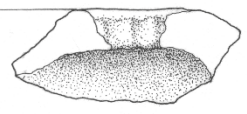
1

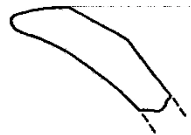
SJ 54/59

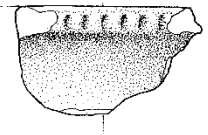
2

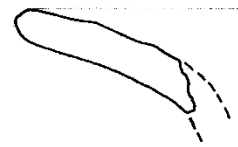
SJ 01

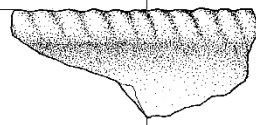
3

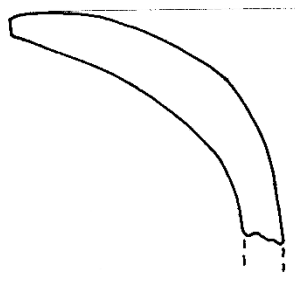
SJ 01

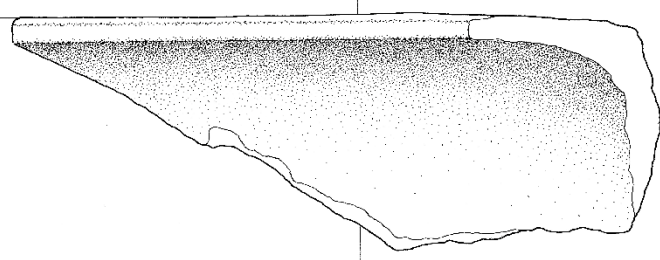
4

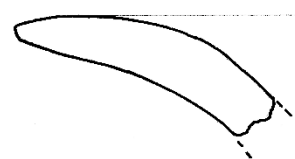
SJ 01/55

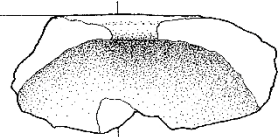
5

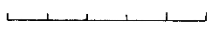
SJ 54

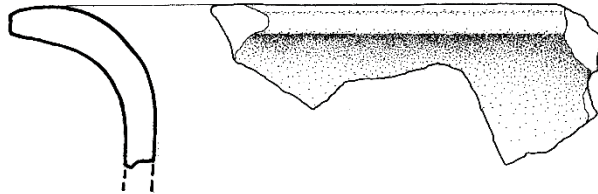
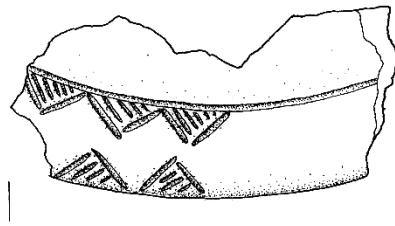

6

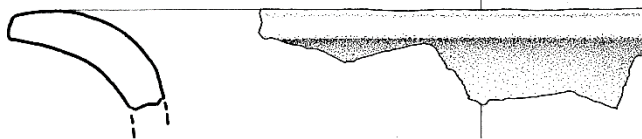
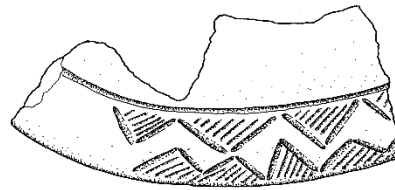
SJ 01

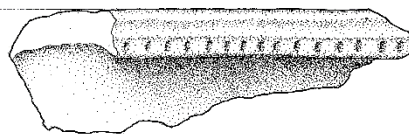
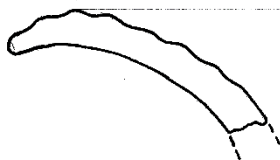
SJ 09

1

SJ 01

2

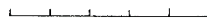
SJ 01

3

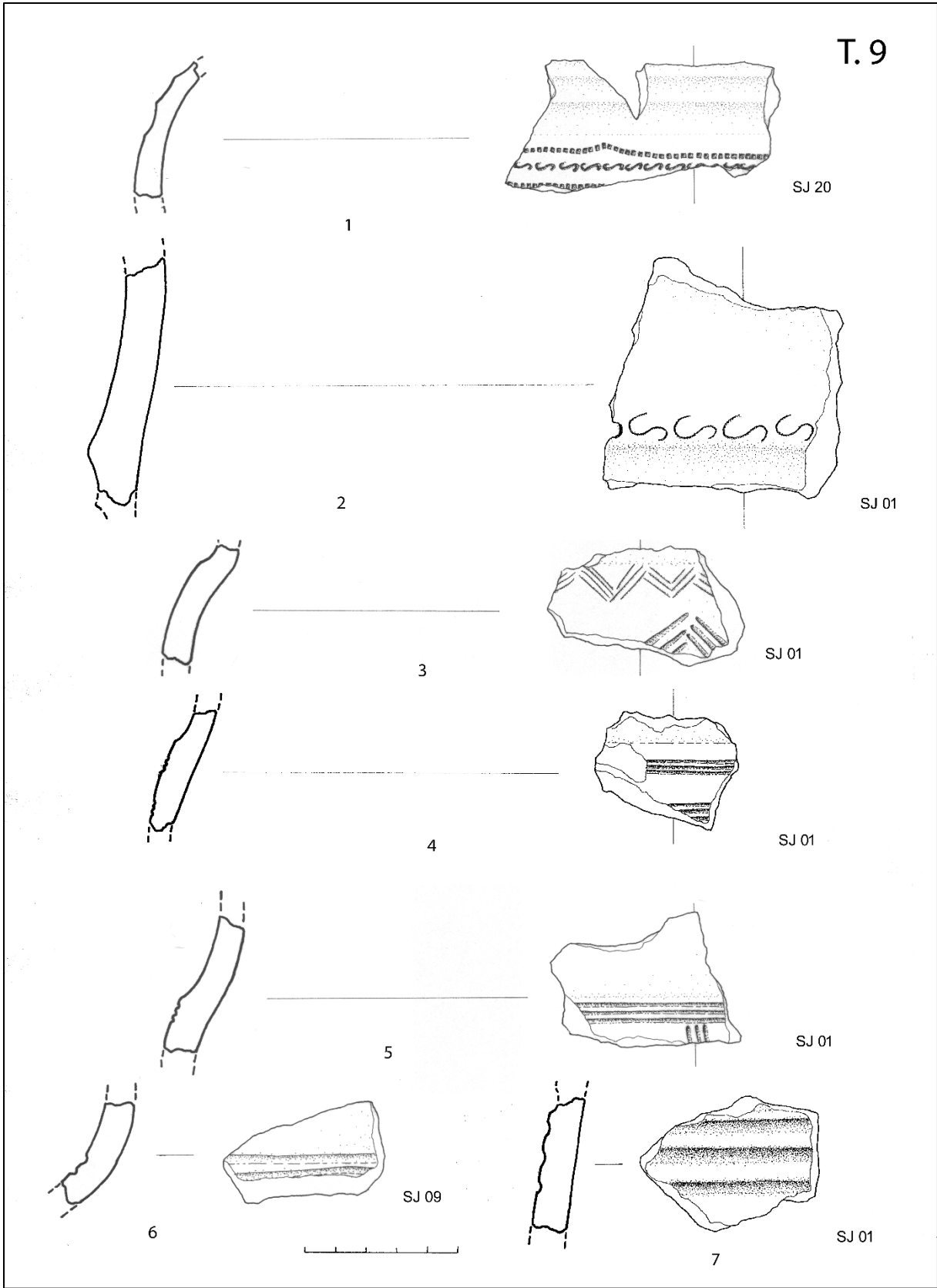

SJ 01

4

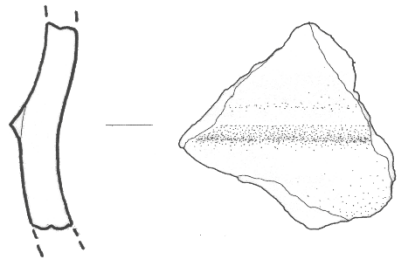

T.9

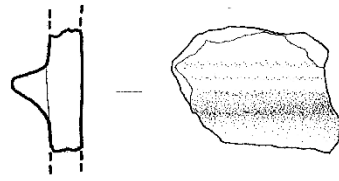

T. 10

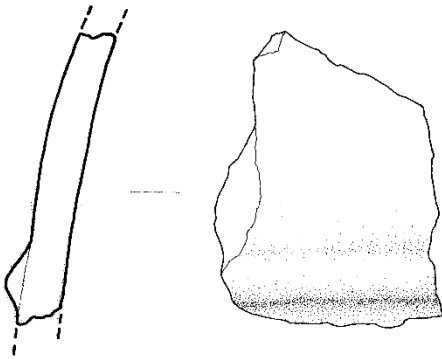
1

SJ 01

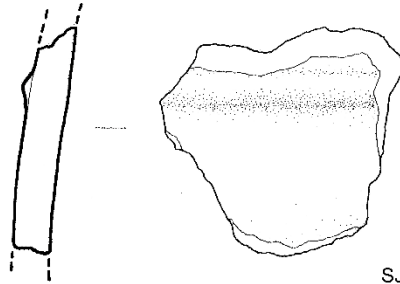
2

SJ 62-64

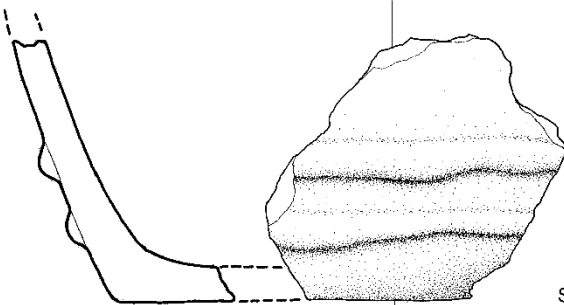
3

SJ 59/62

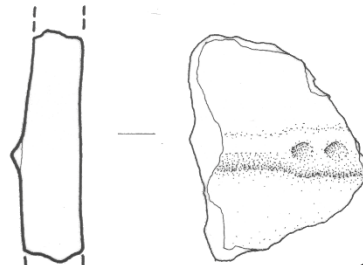
4

SJ 62-64

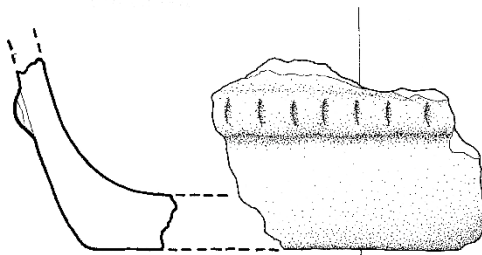
5

SJ 59

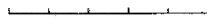
6

SJ 01

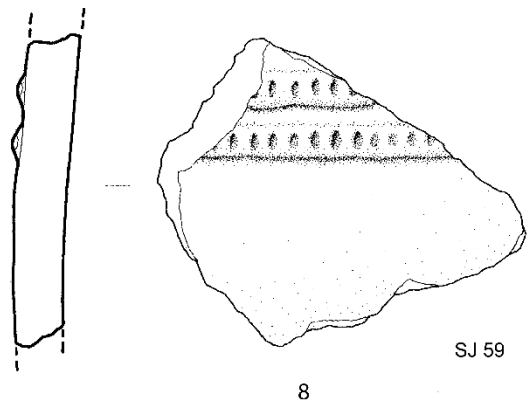
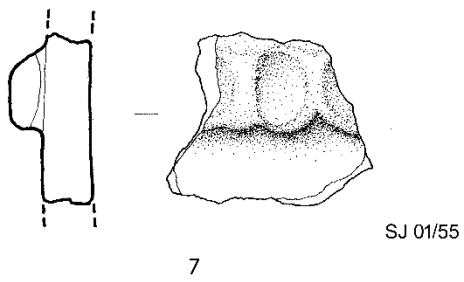
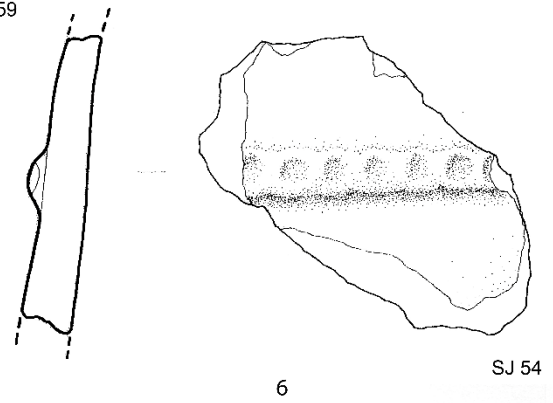
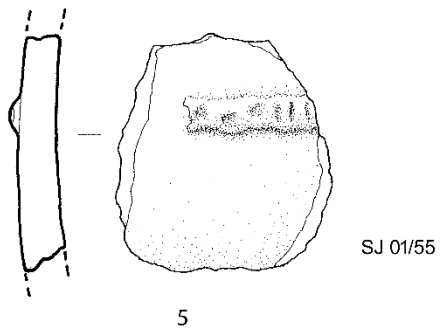
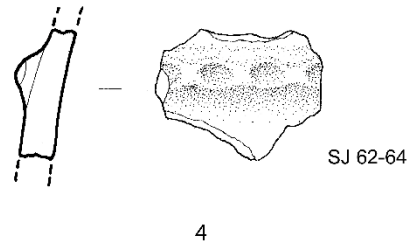
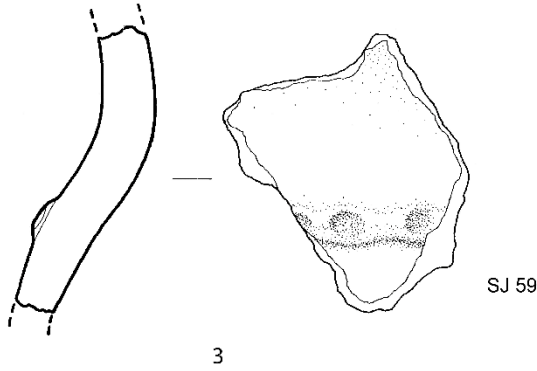
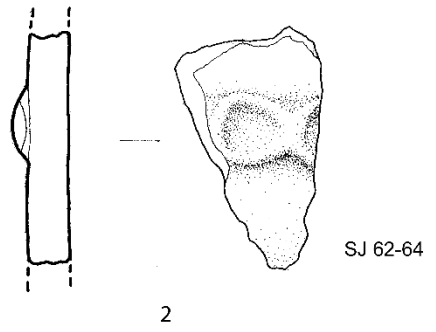
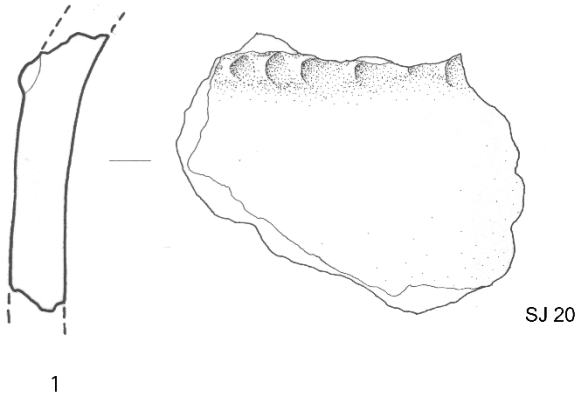

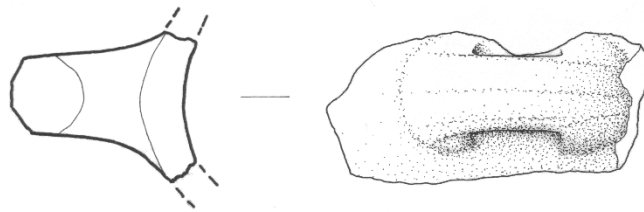
7

SJ 59/62

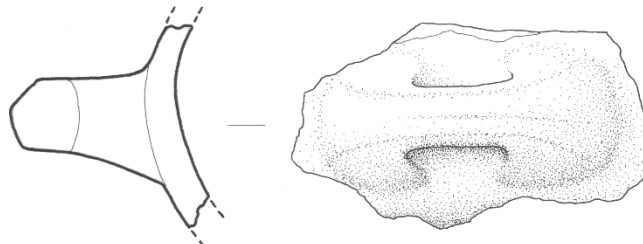
T. 11

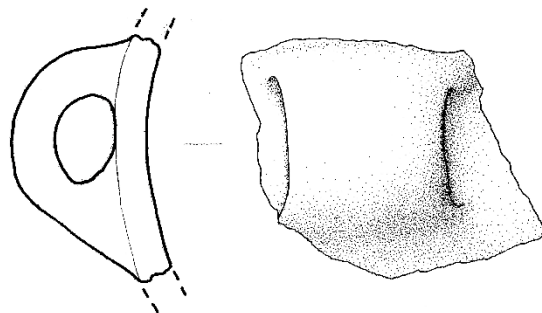
SJ 09

1

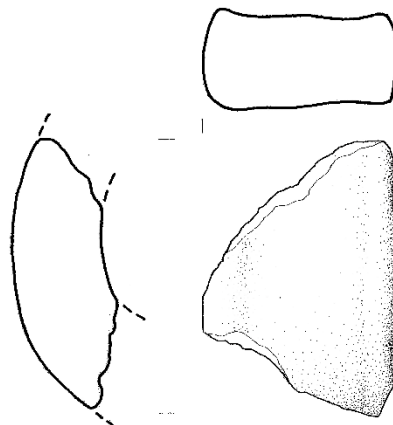
SJ 01

2

SJ 61

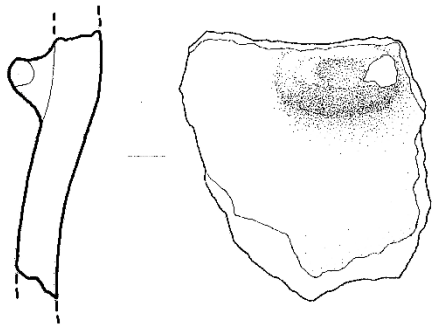
3

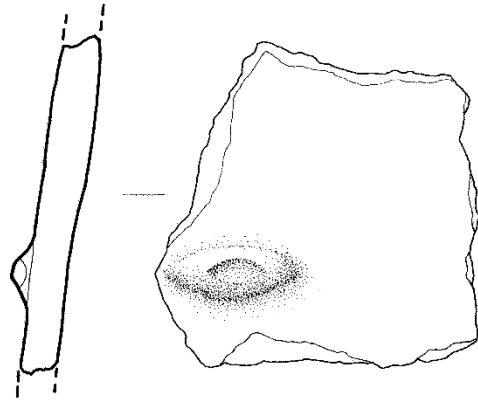
SJ 59/62

4

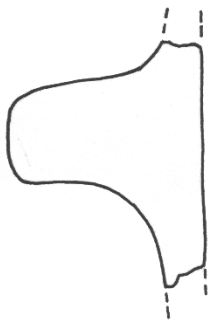
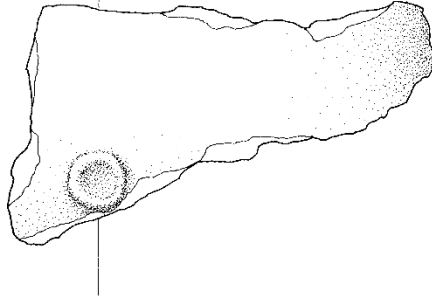
1

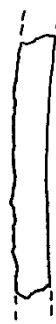
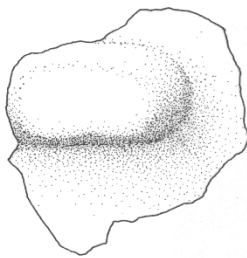
2

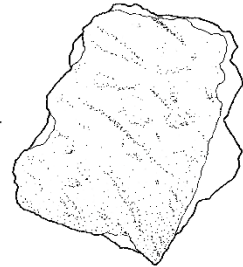
3

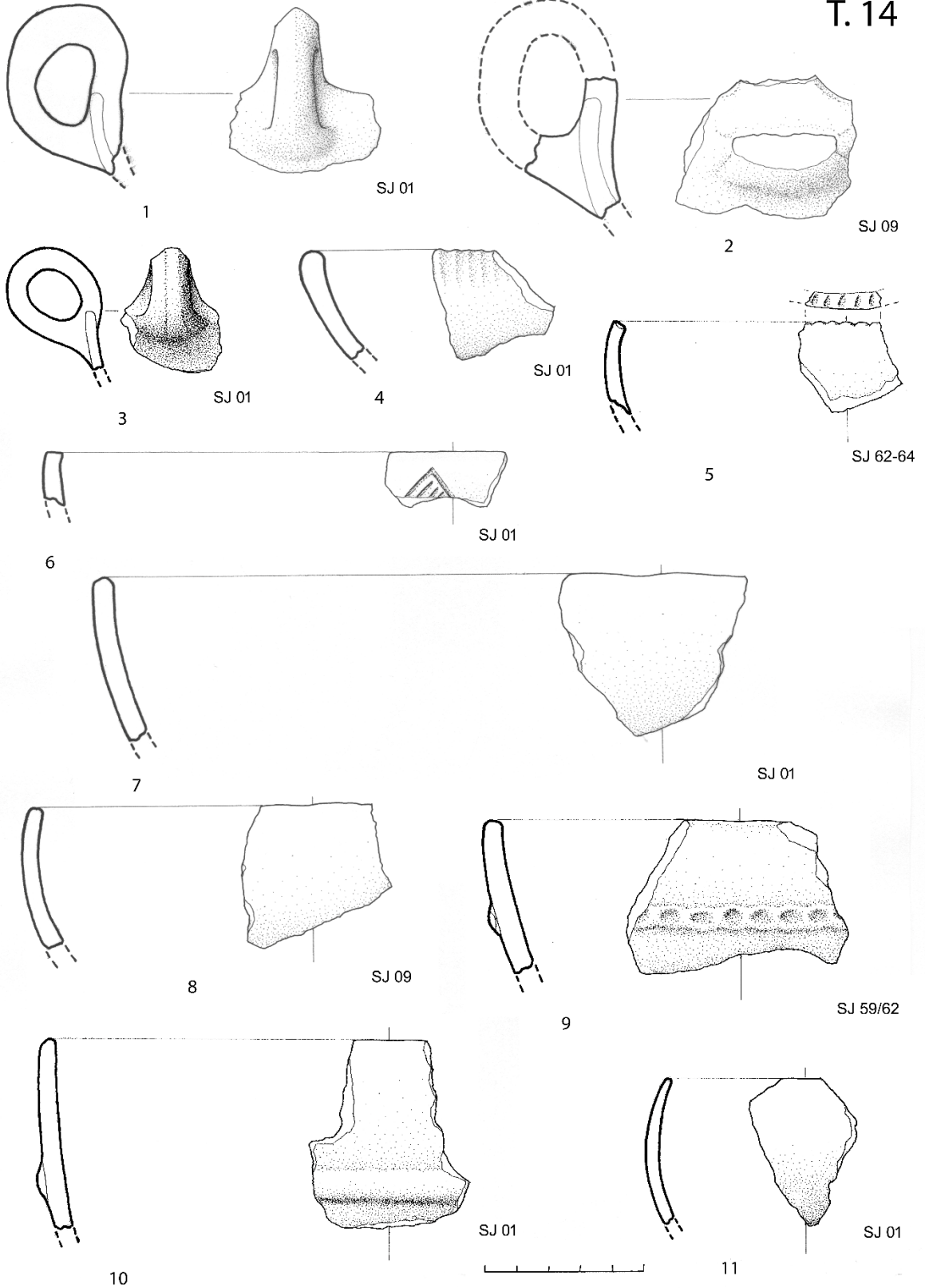
4

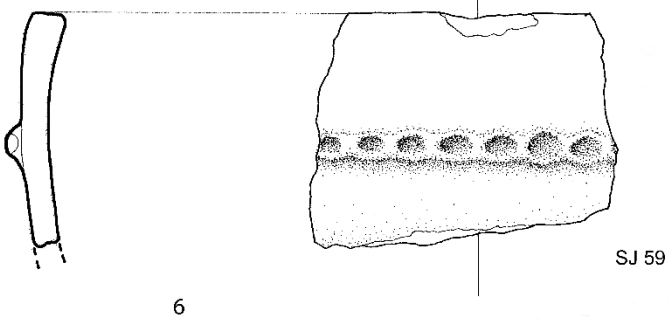
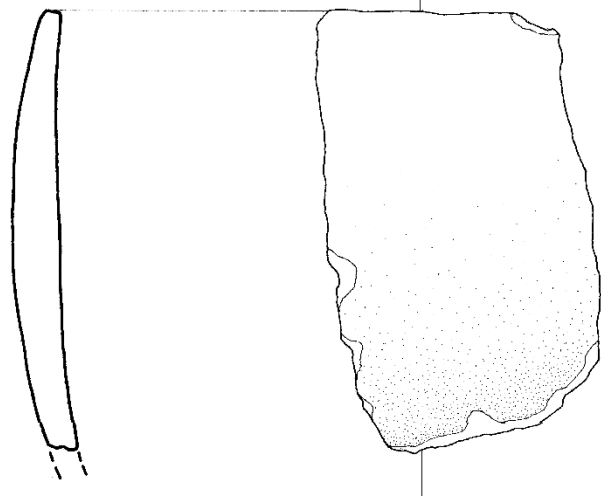
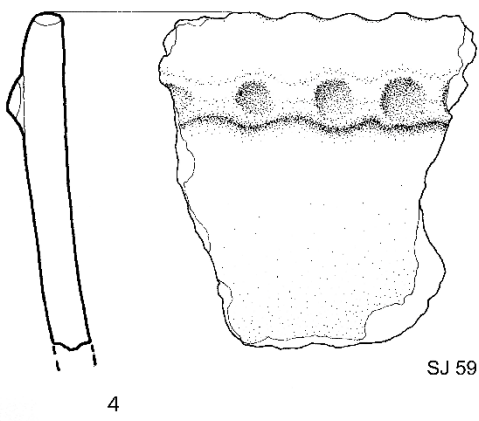
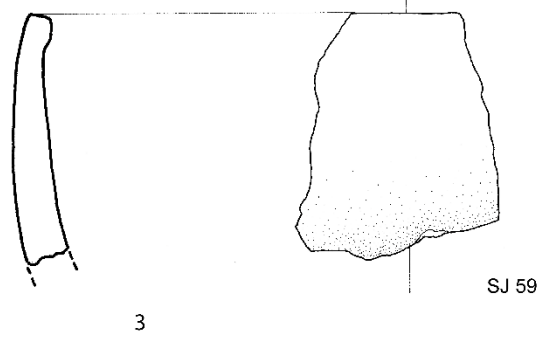
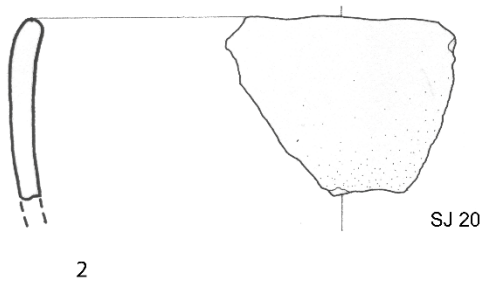
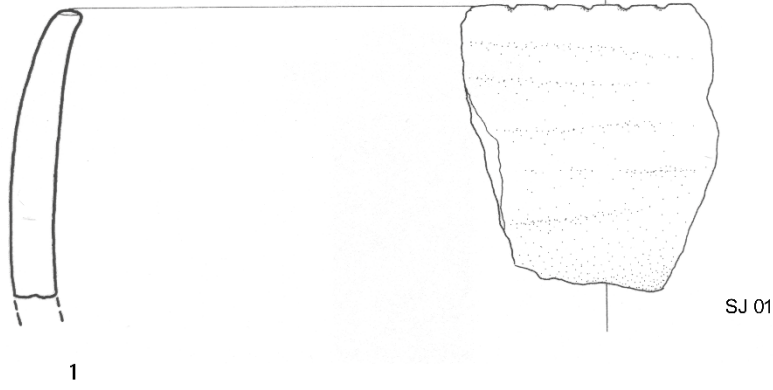

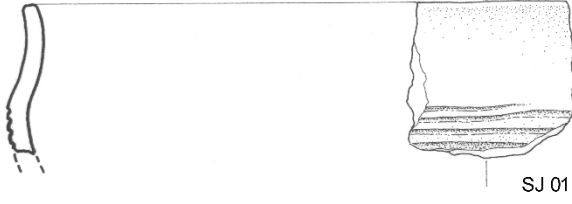
5

T. 14

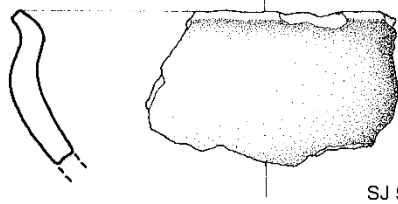

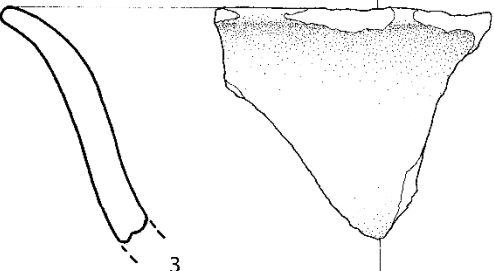
1

SJ 01

2

SJ 54/59

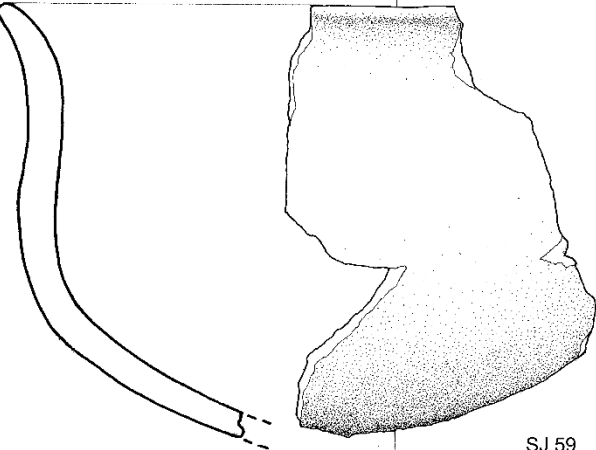

3

SJ 59

4

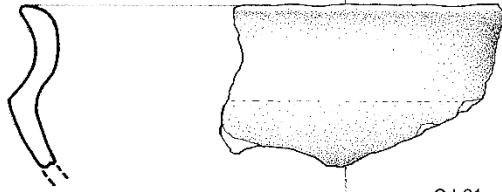
5

SJ 59

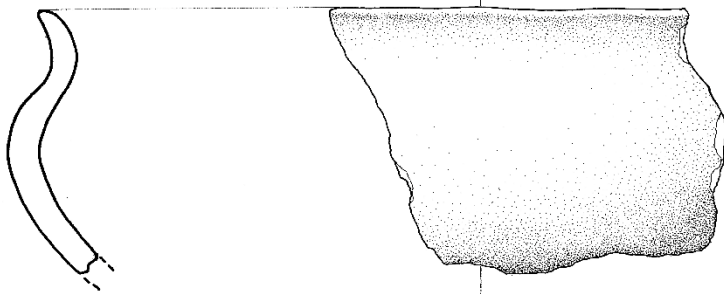
6

SJ 59

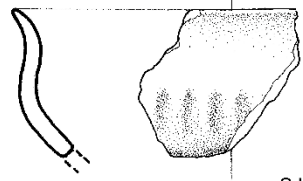
7

SJ 01

8

SJ 01

9

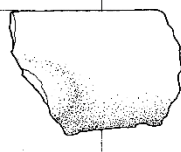
SJ 01

T. 17

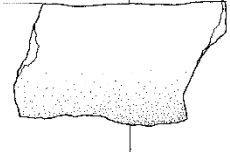
1

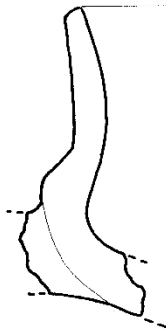
SJ 59

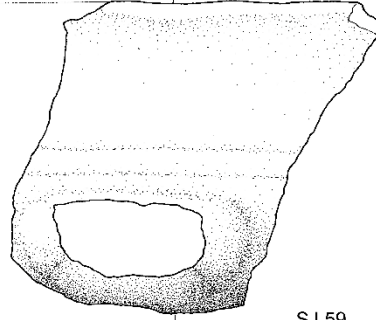
2

SJ 59

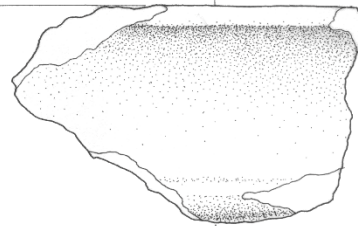
3

SJ 59

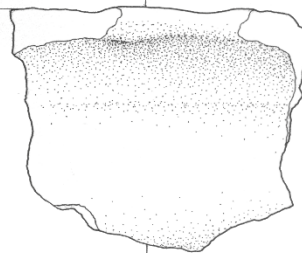
4

SJ 01

5

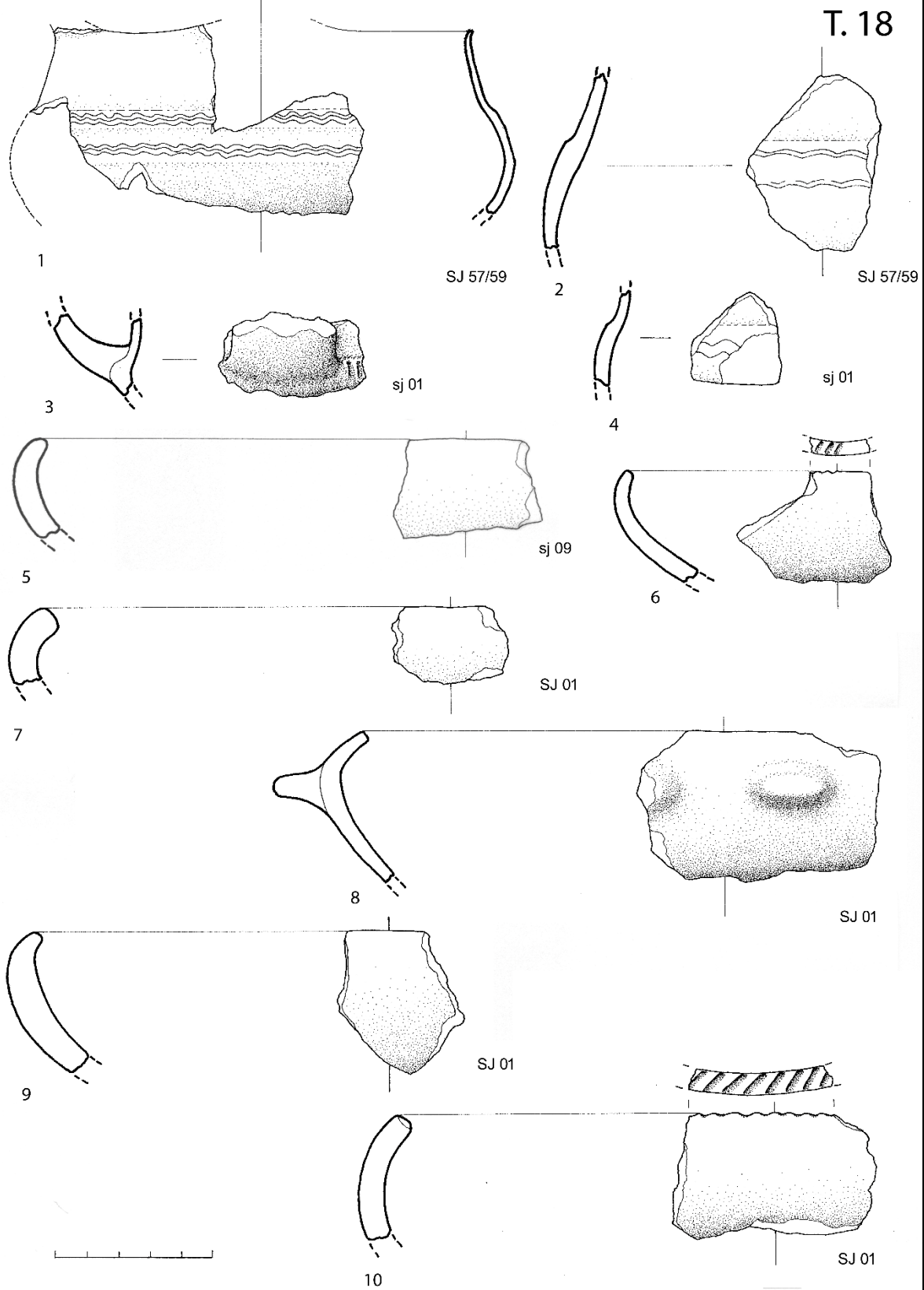

SJ 01

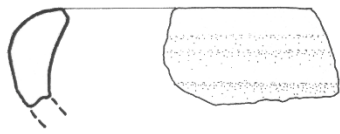

T. 18

T. 19

1

SJ 09

2

SJ 59

3

SJ 59

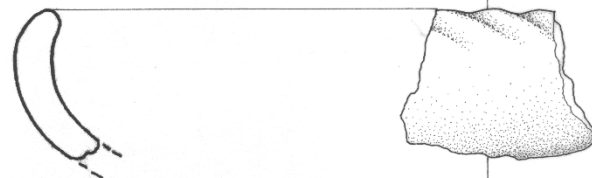
4

SJ 01

5

SJ 01

6

SJ 01

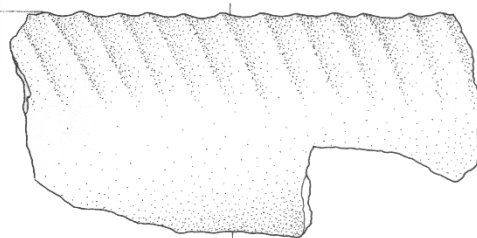

7

SJ 09

8

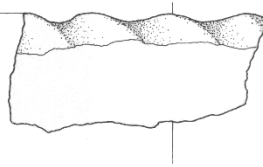

SJ 09

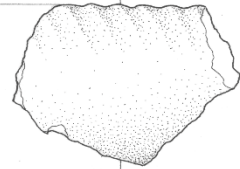
1

SJ 01

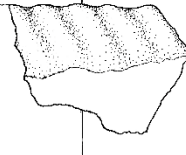
2

SJ 01

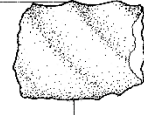
3

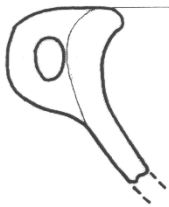
SJ 62-64

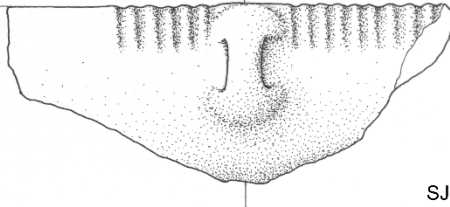
4

SJ 59

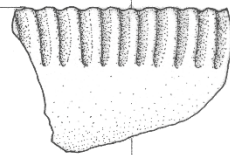
5

SJ 01

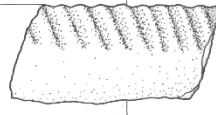
6

SJ 20

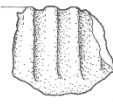
7

SJ 09

8

SJ 09

T. 21

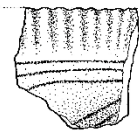
1

SJ 01/55

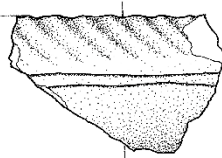
2

SJ 62-64

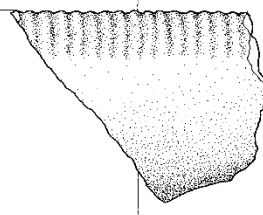
3

SJ 59

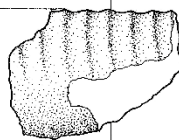
4

SJ 59

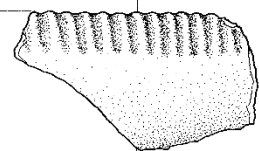
5

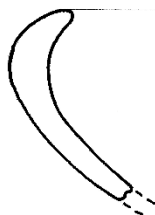
SJ 59

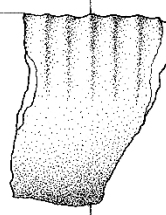
6

SJ 59

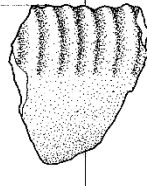
7

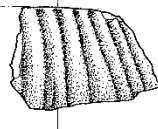
SJ 59

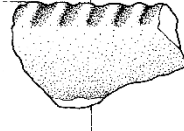
SJ 01

1

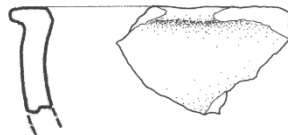
2

3

4

5

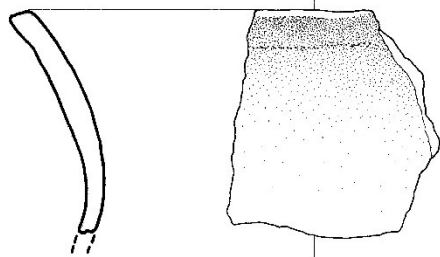

6

7

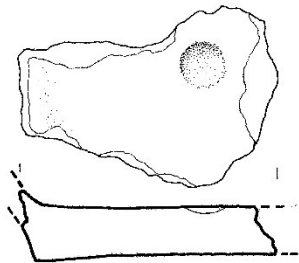
1

SJ 59

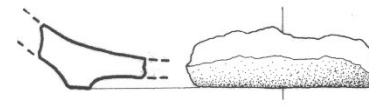
2

SJ 01

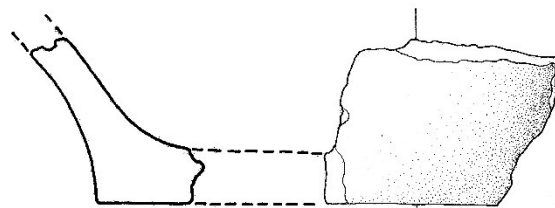
4

SJ 59

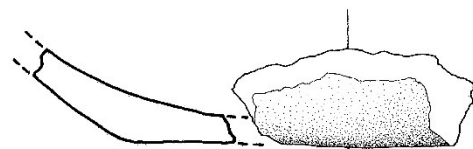
3

SJ 01

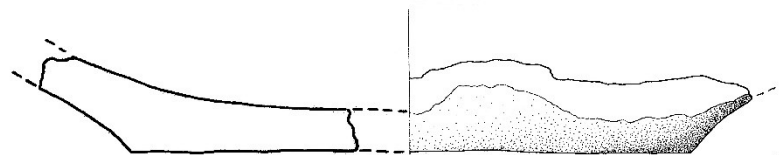
5

SJ 01

6

SJ 01

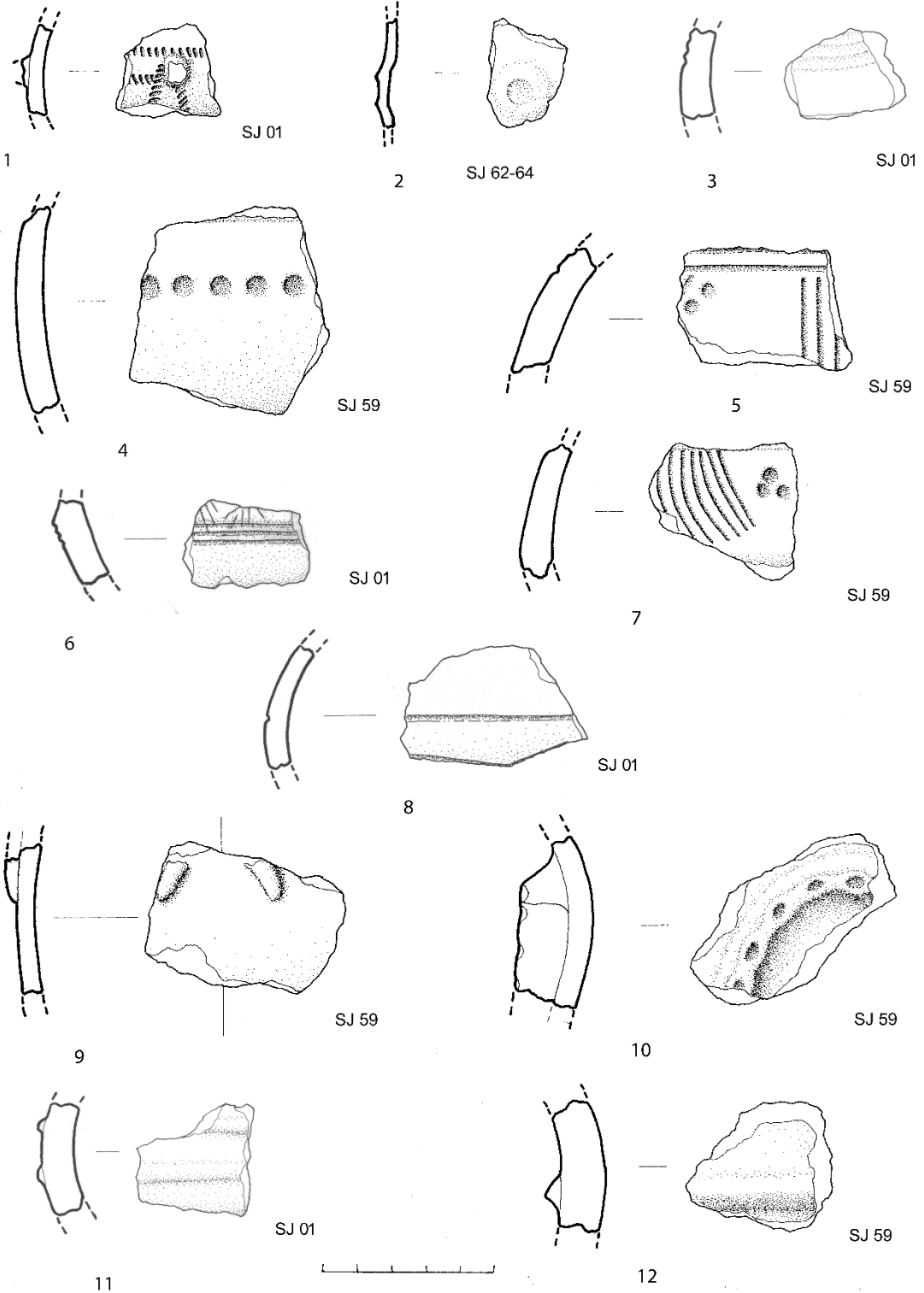

7

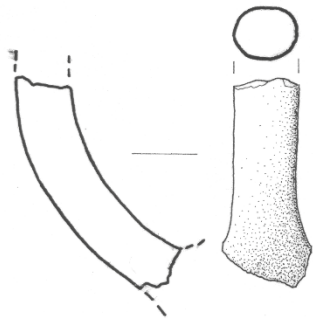
SJ 01

T. 24

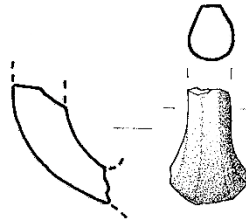

T. 25

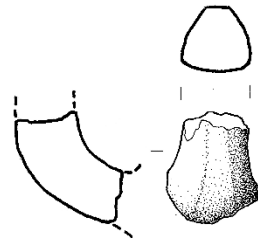
1

SJ 01

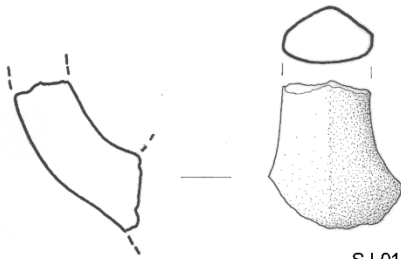
2

SJ 01

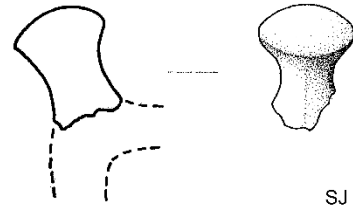
3

SJ 59

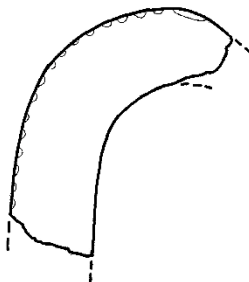
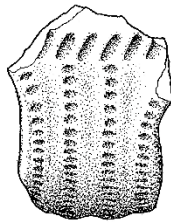
4

SJ 01

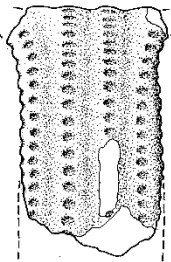

5

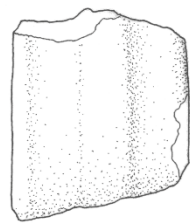
SJ 59

6

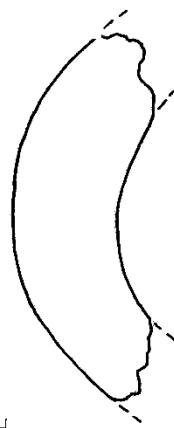

SJ 01

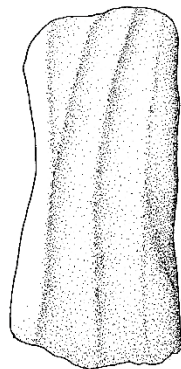

7

SJ 09

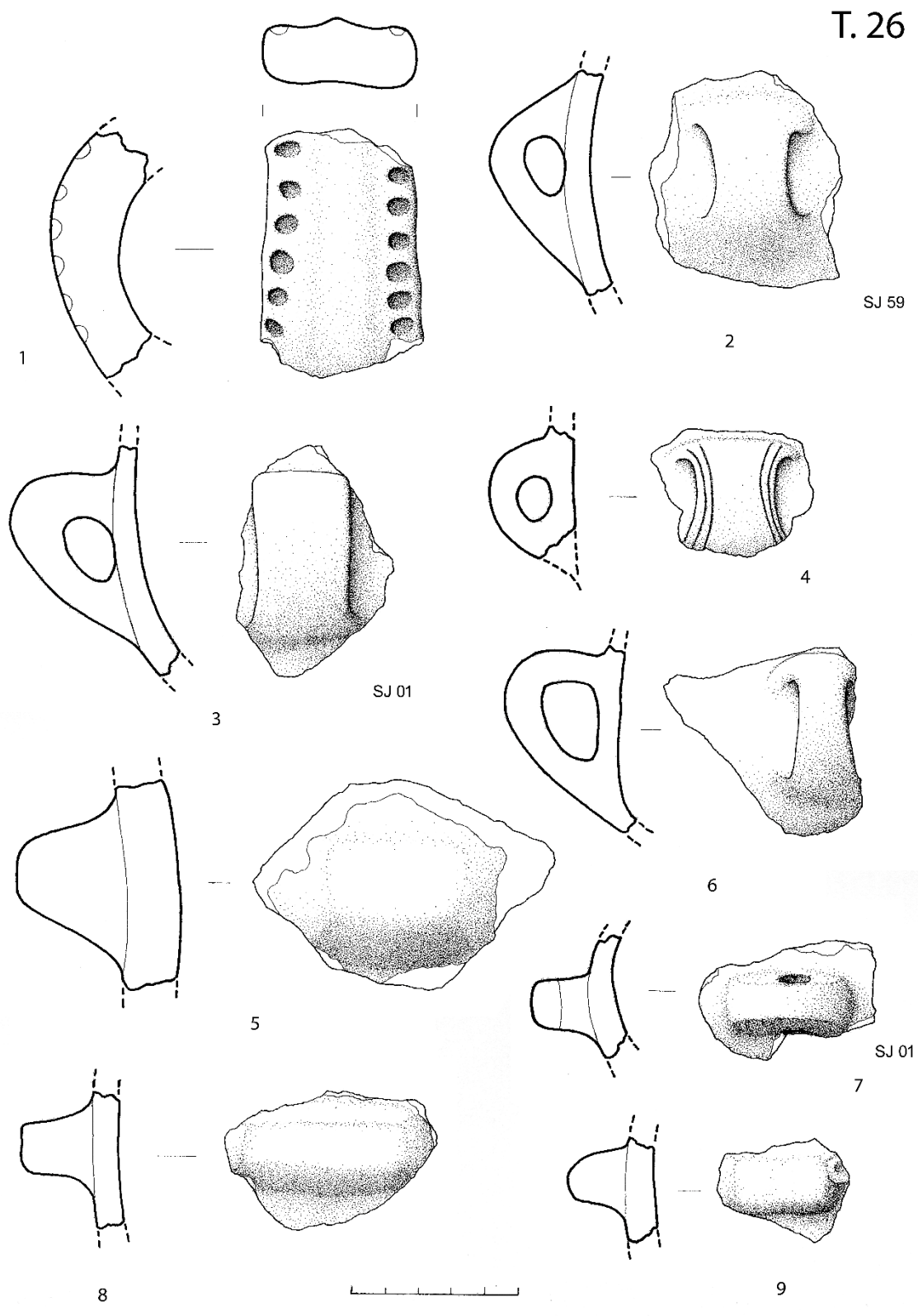
8

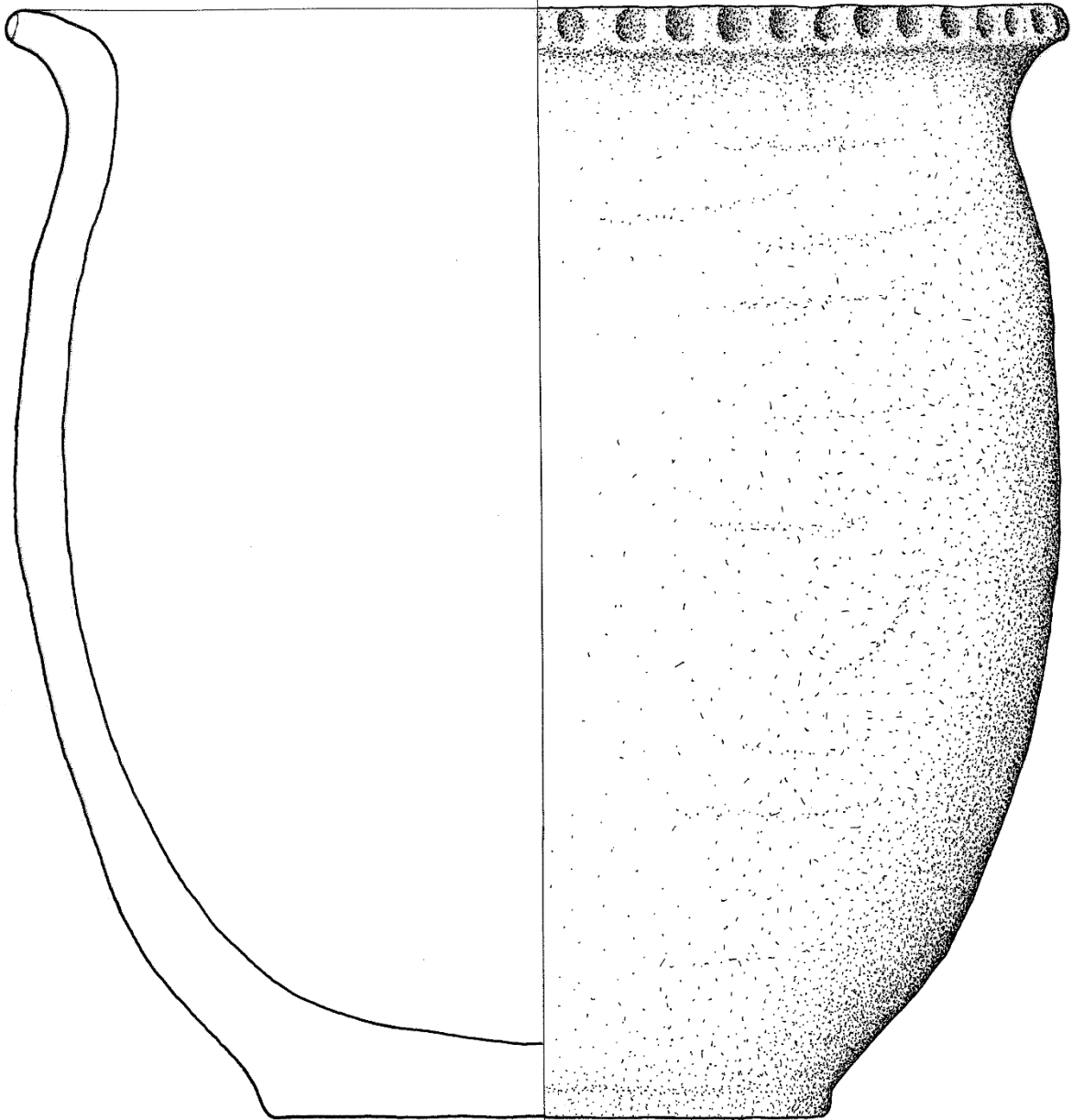
SJ 01

T. 26

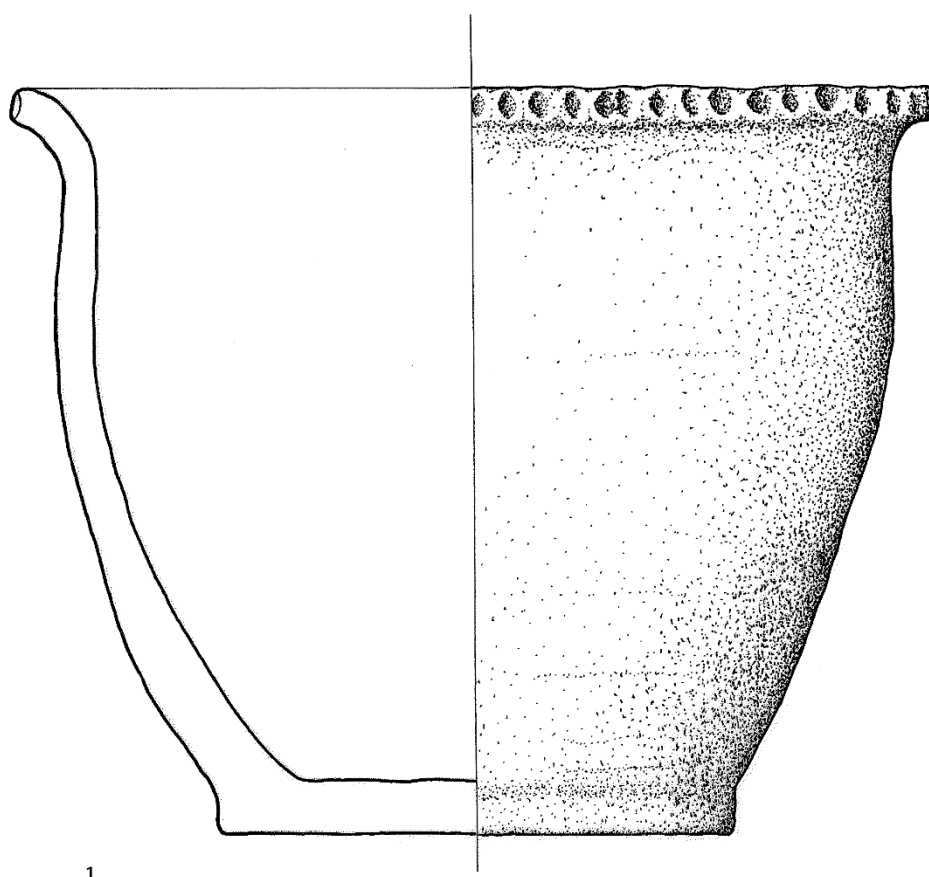
T. 27

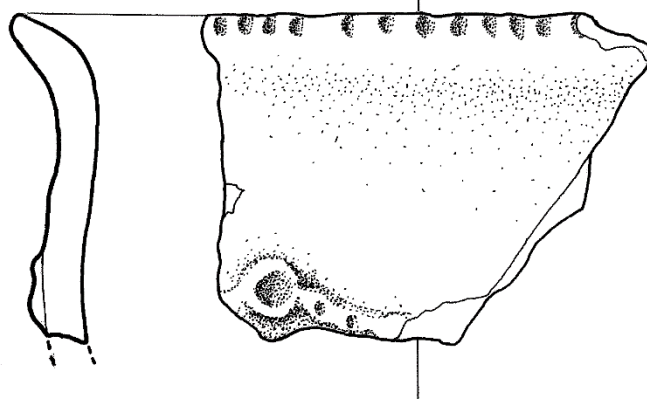
1

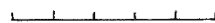
T. 28

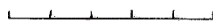
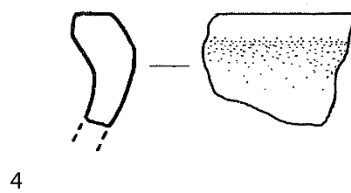
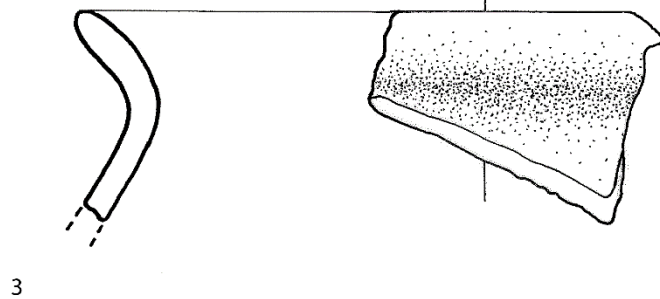
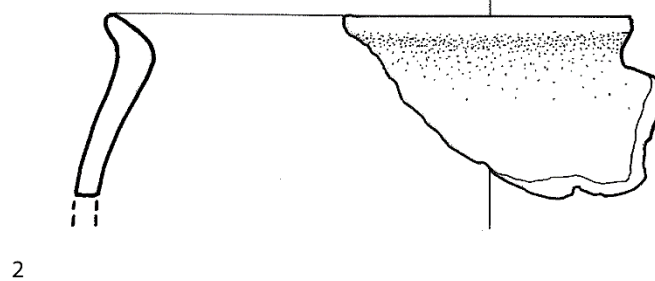
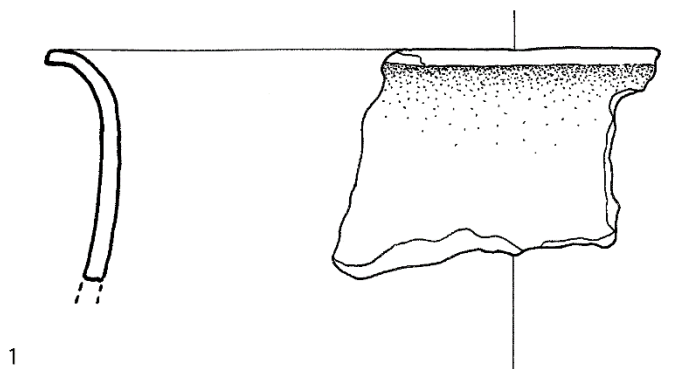

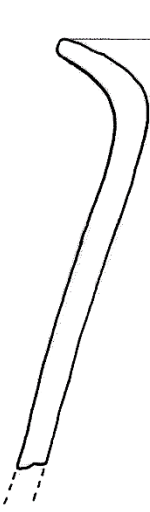
1

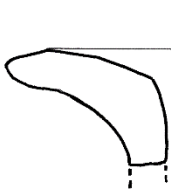
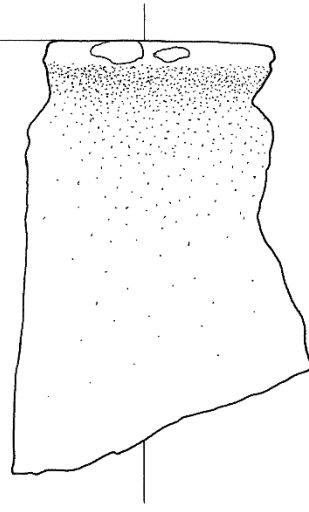
2

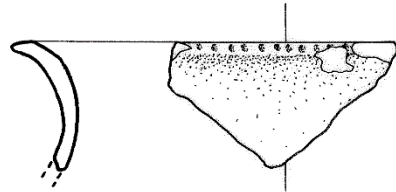
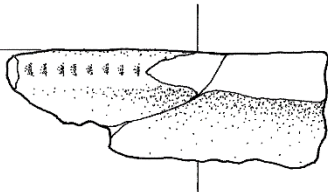

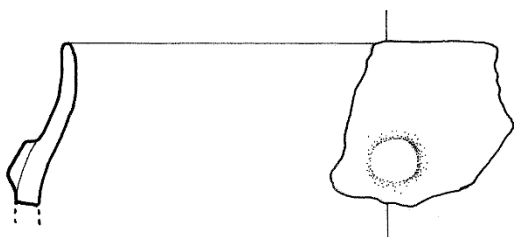
1

2

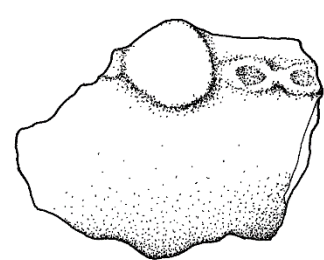
3

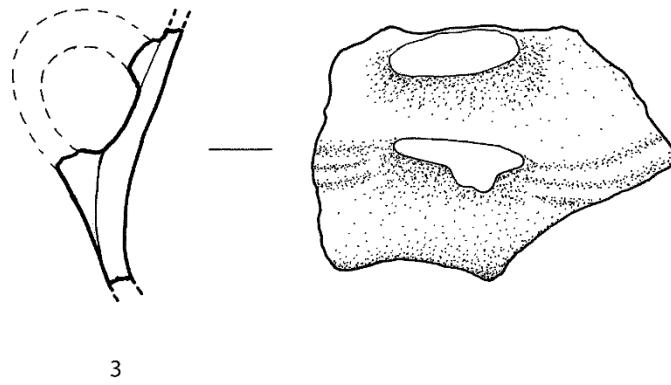
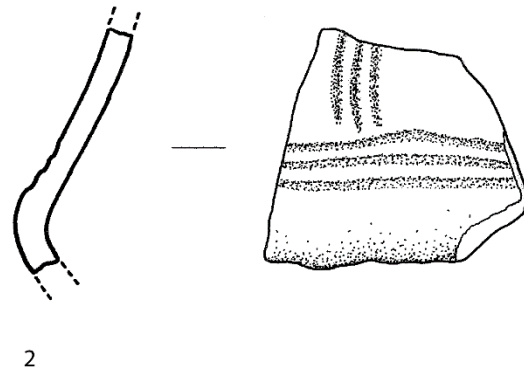
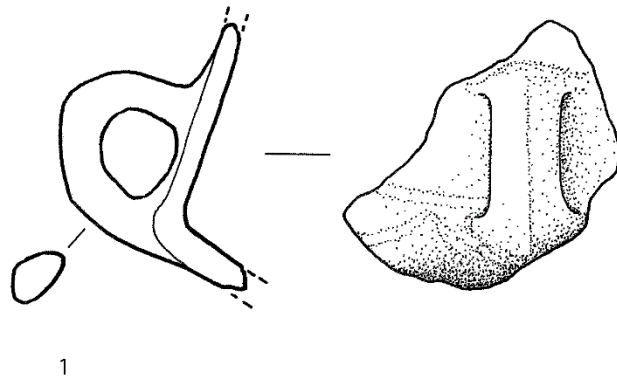

4

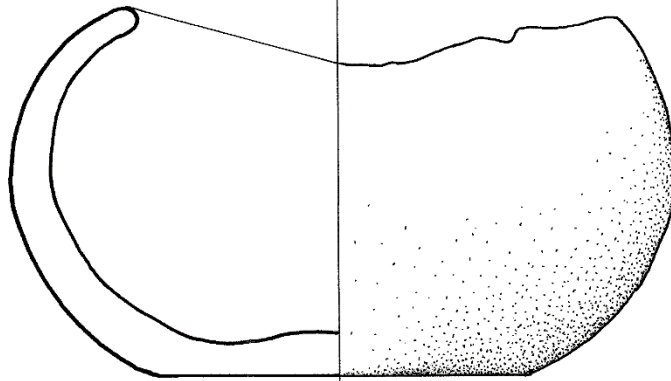
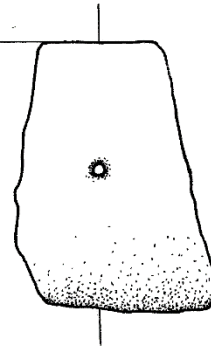
5

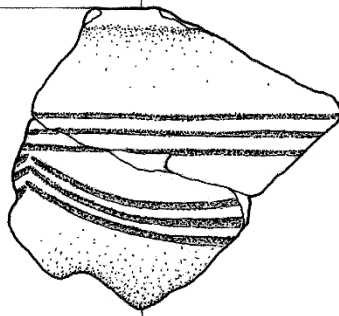
1

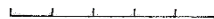
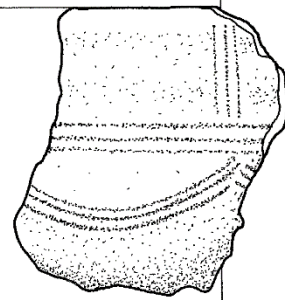
2

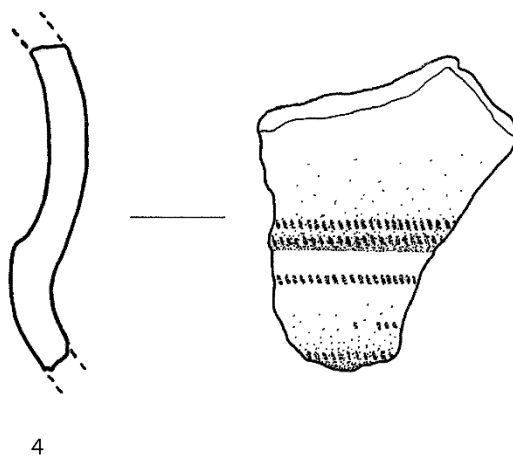
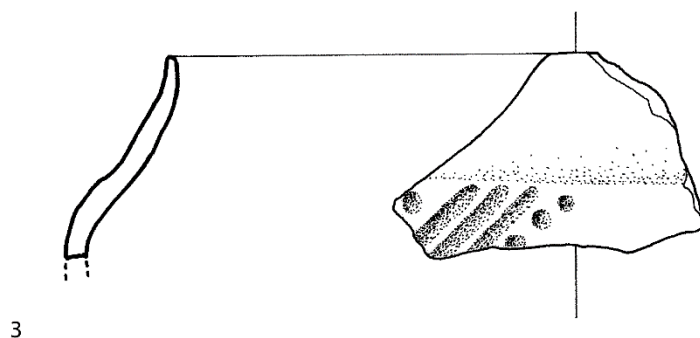
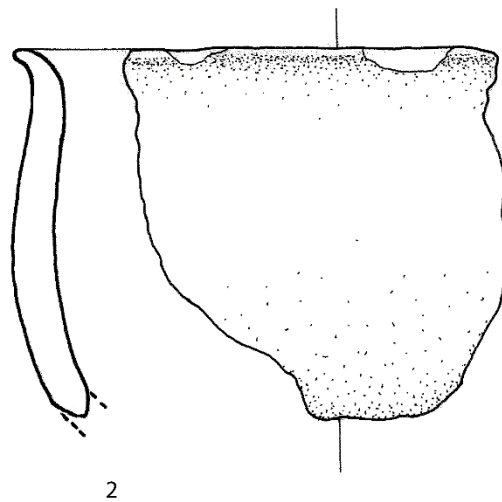
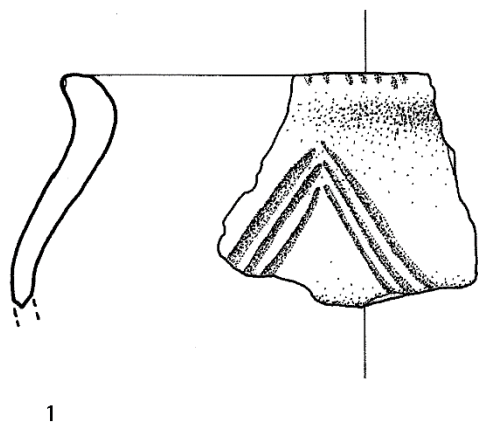

3

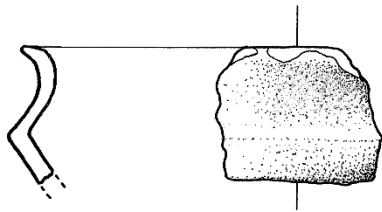

4

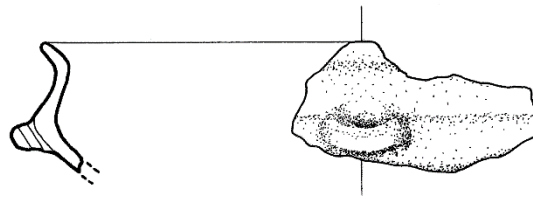

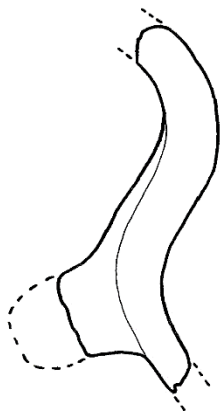

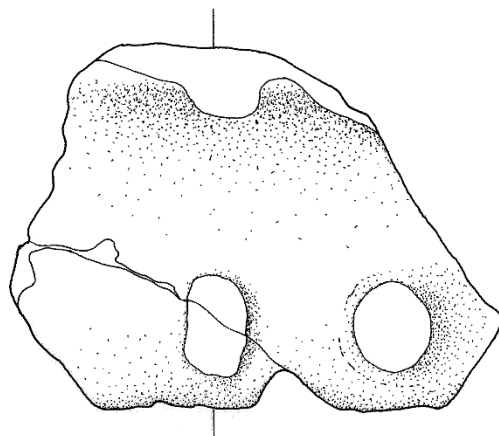
1

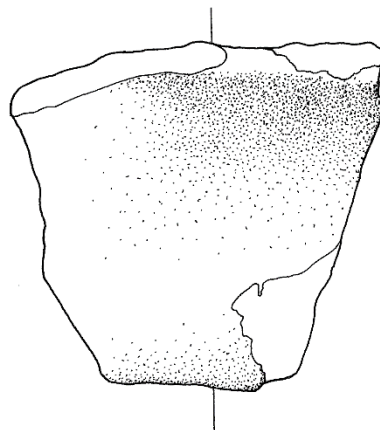
2

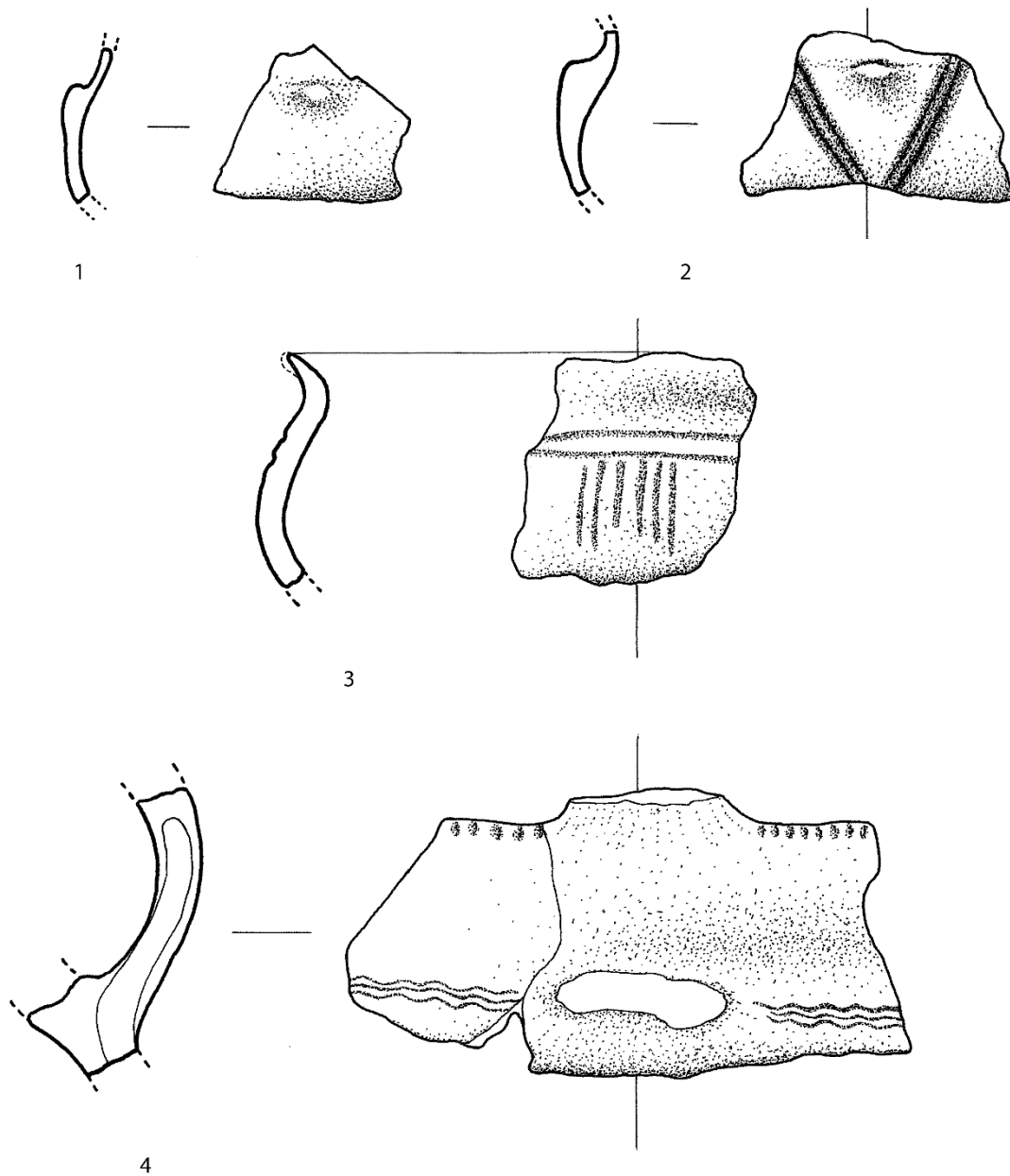

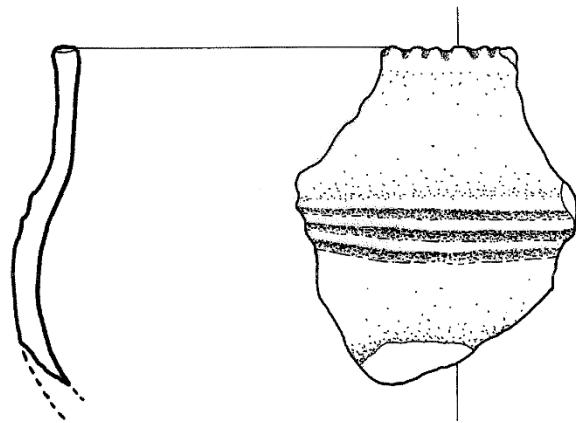
3

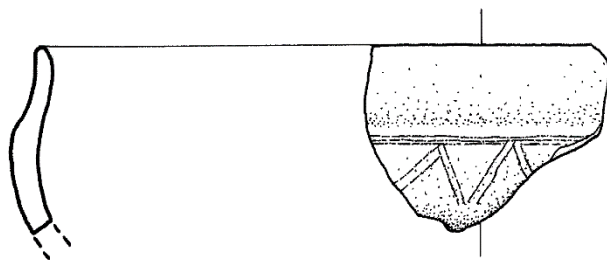
4

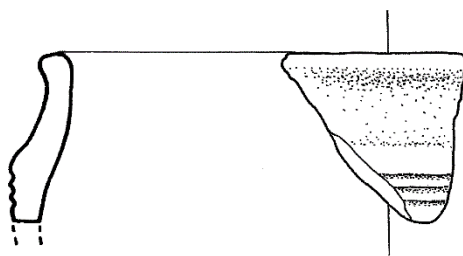

1

2

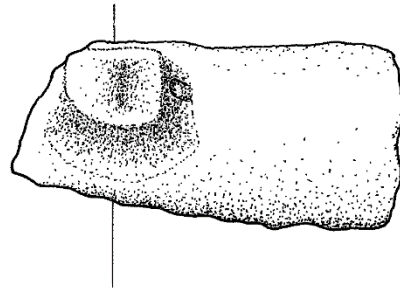
3

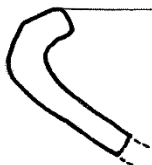
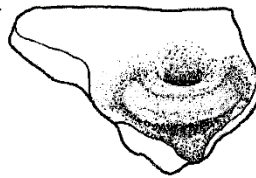
T. 37

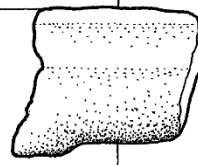
1

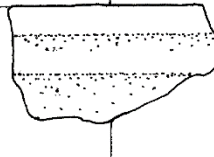
2

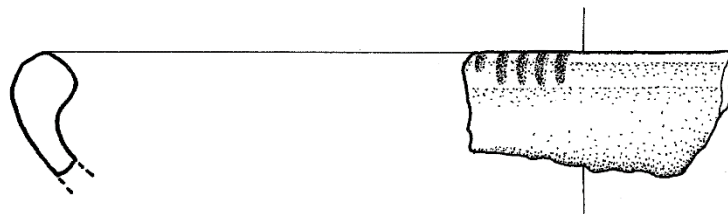

3

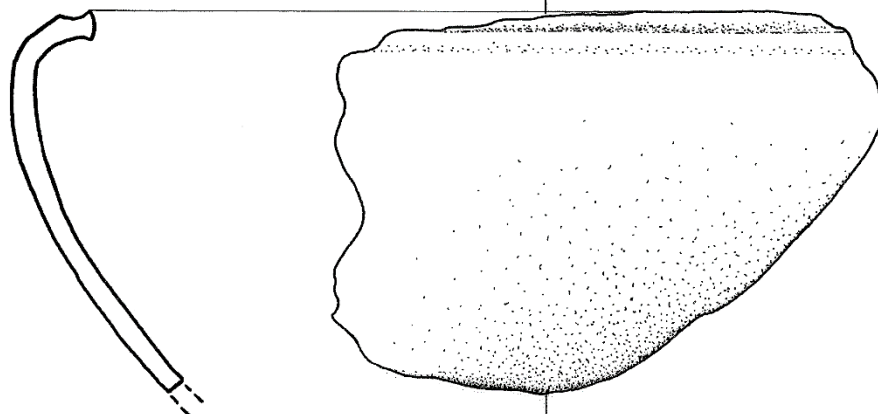

4

1

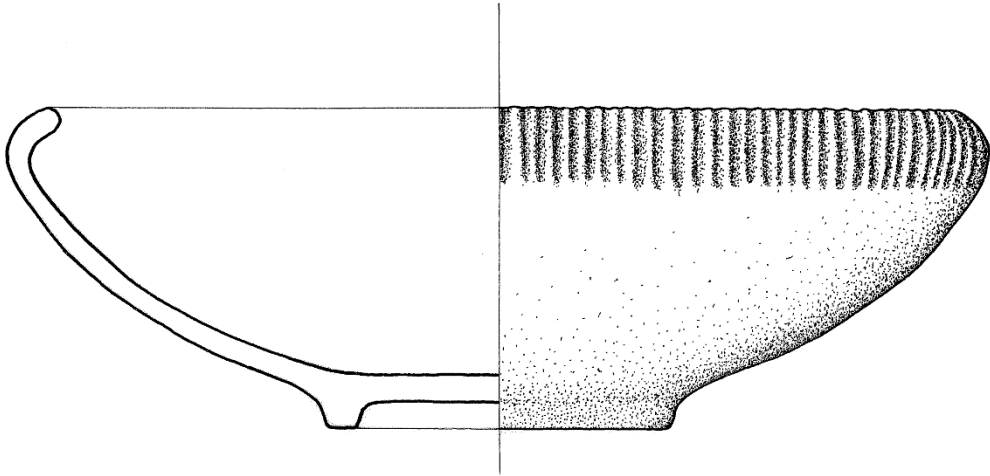
2

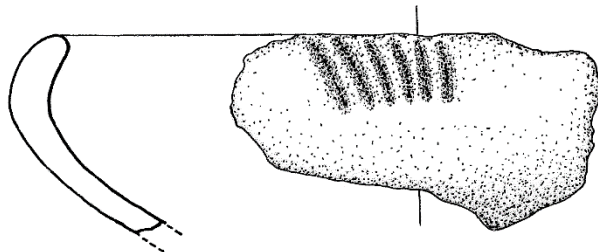
3

T. 39

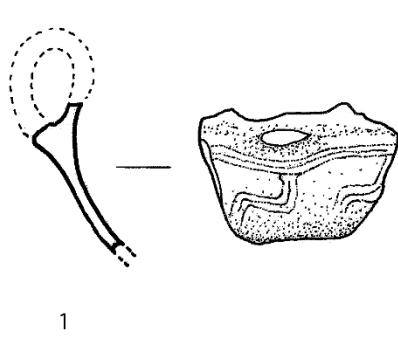

1

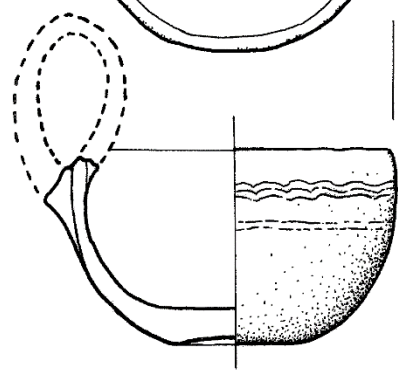
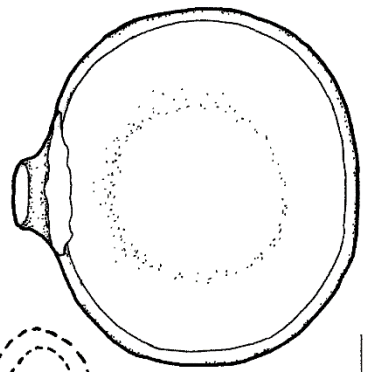

2

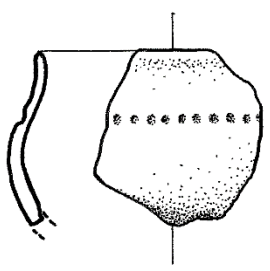

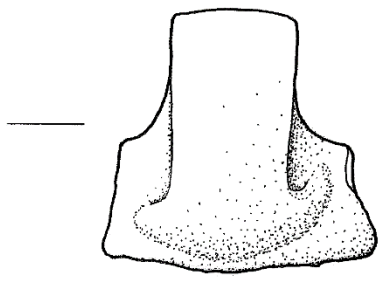
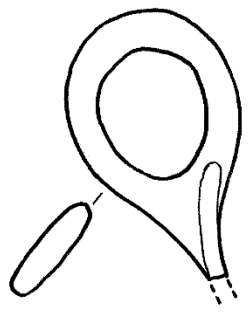
1

3

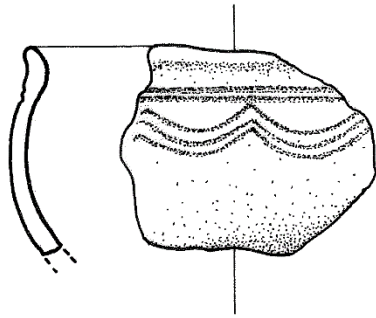

2

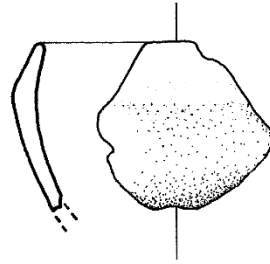

4

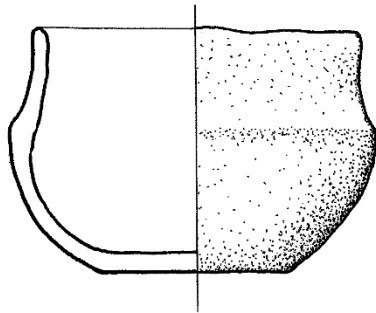

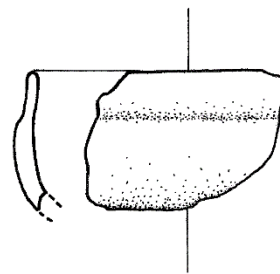
1

2

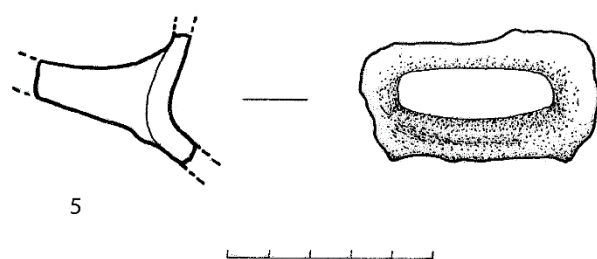
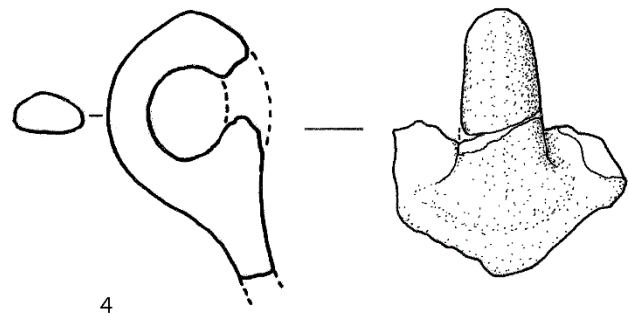
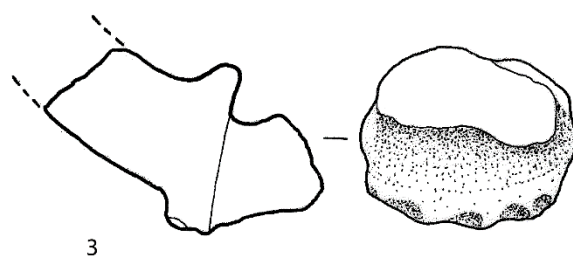
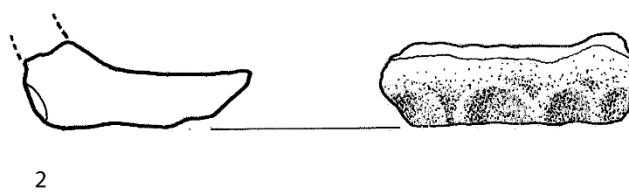
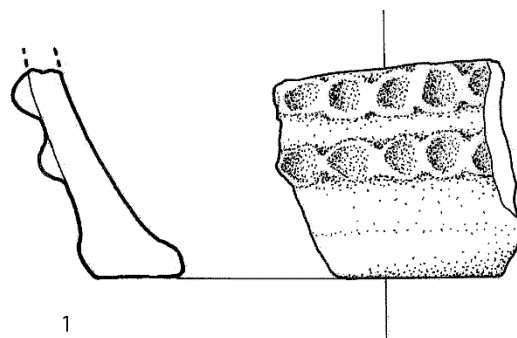
3

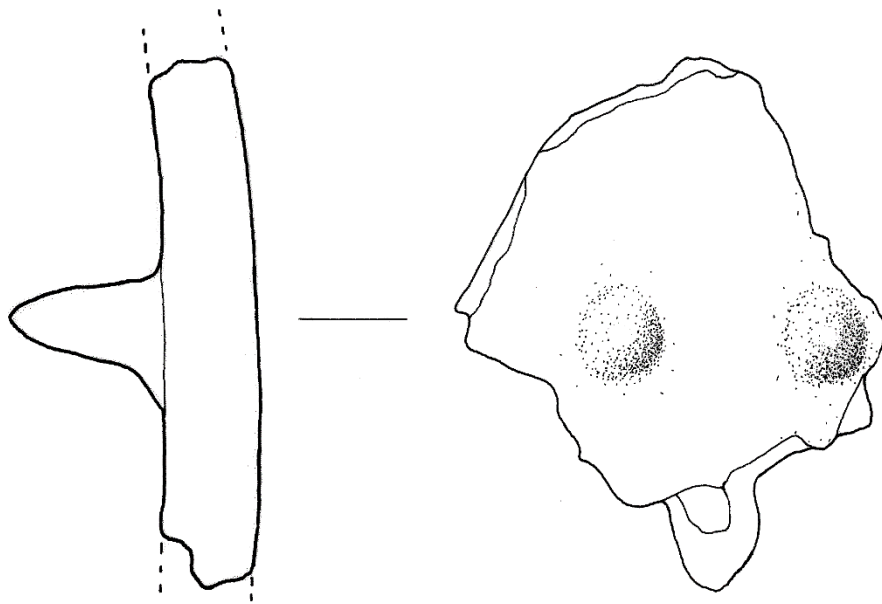
4

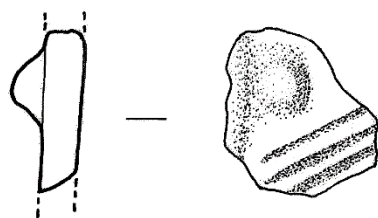

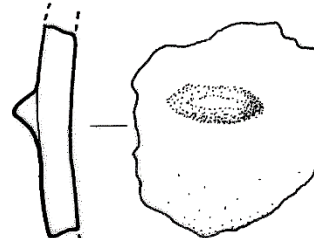
T.43

1

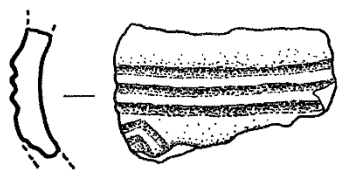

2

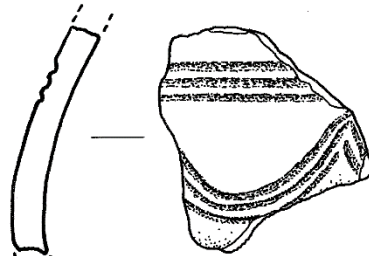

3

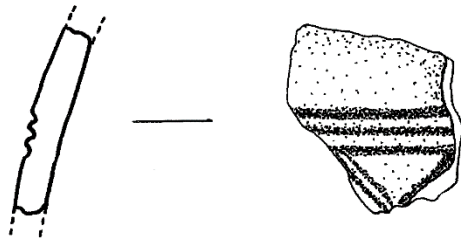

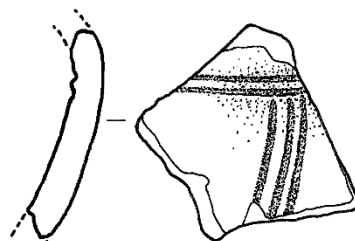
1

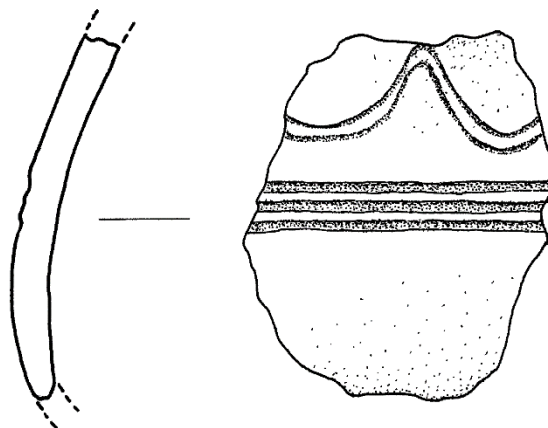
2

3

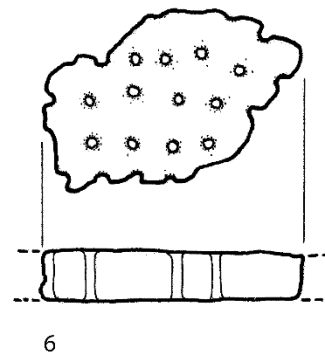
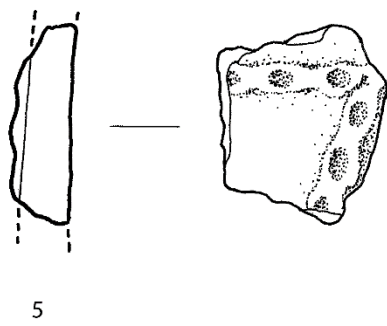
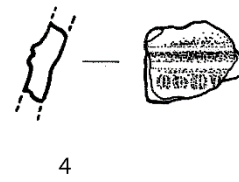
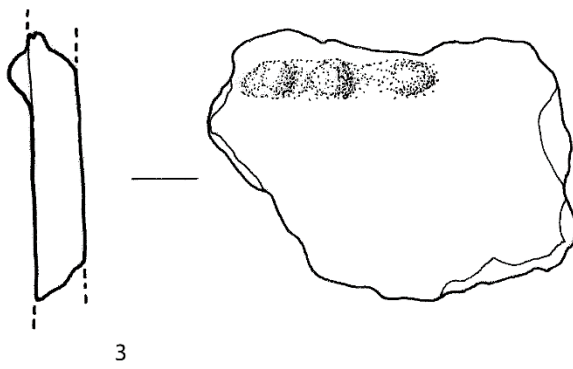
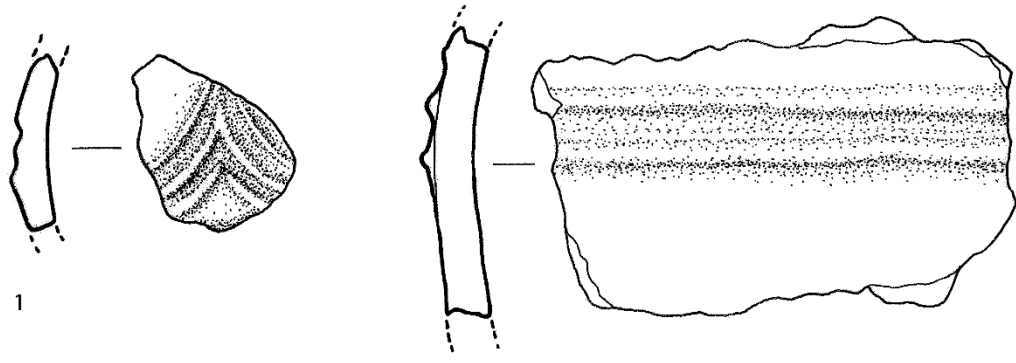

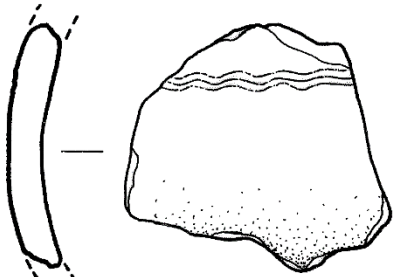
4

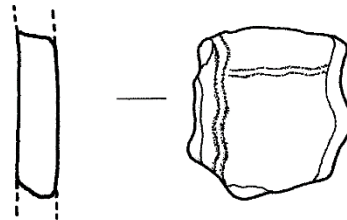
5

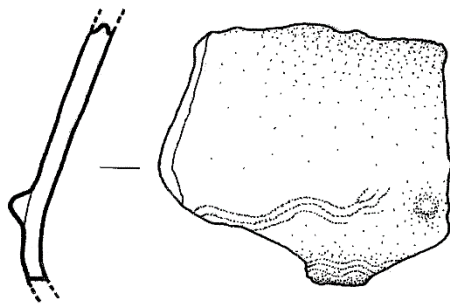
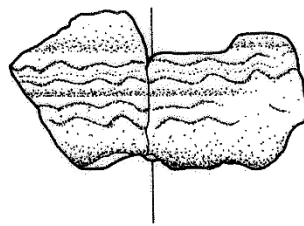
1

2

3

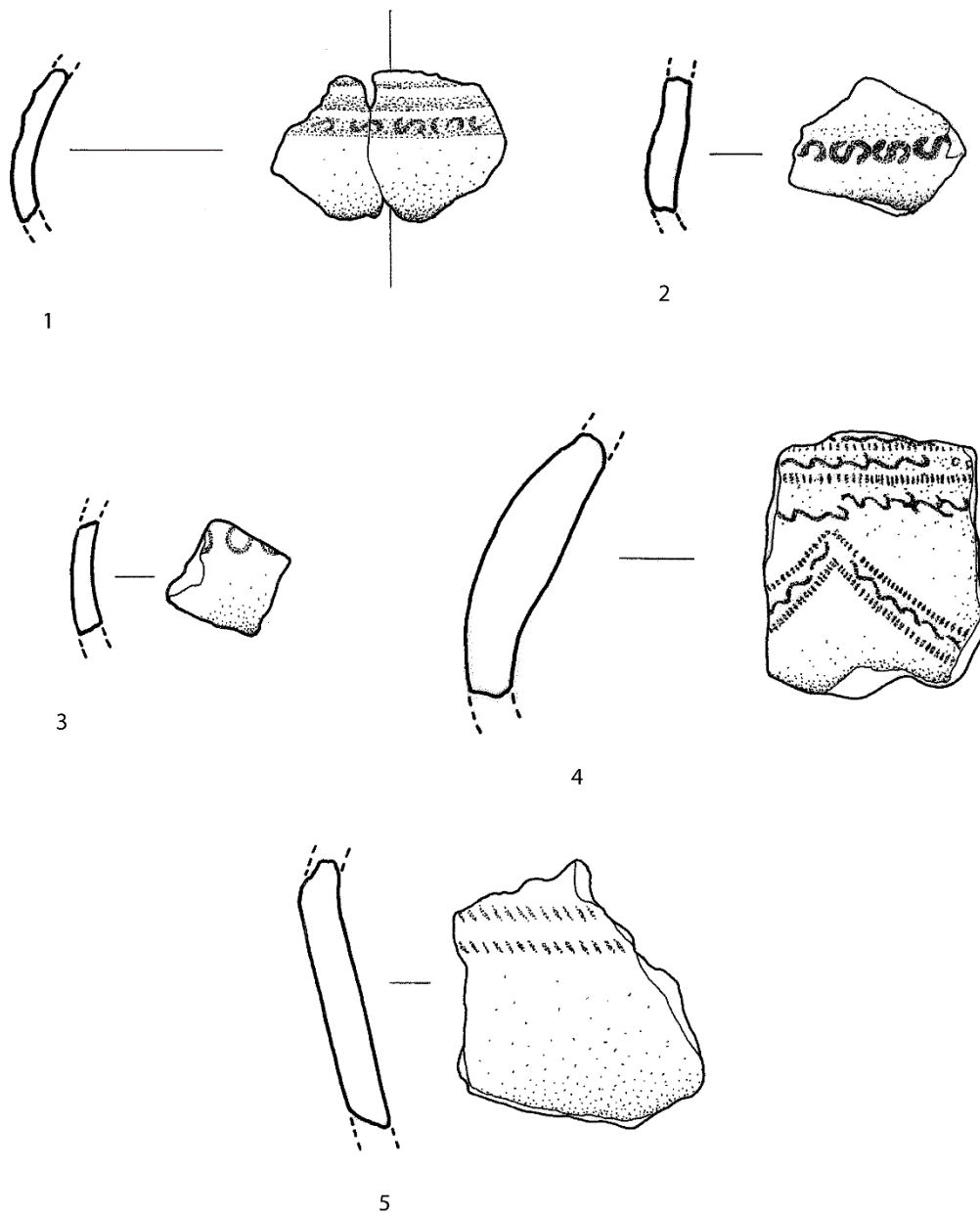

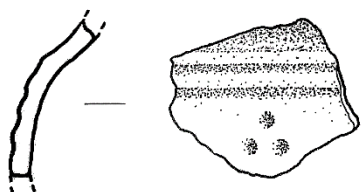
4

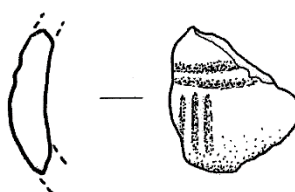
5

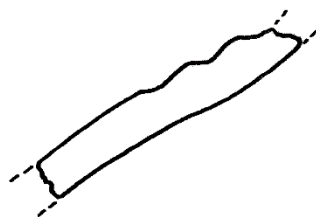

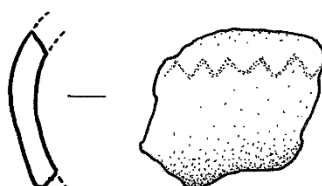
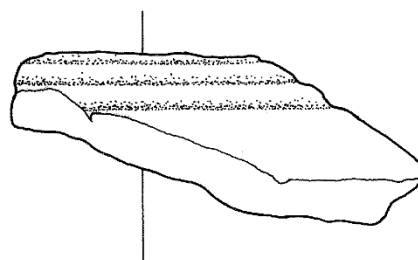
1

2

3

4

